

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Што новага ў заканадаўстве

3 студзеня.

старонка 5

Цунамі

Якія вынёсны?

старонка 4

Спраба жыць па праўдзе

Артыкул Вацлава Гаўла.

старонка 13

Габрыэль Гарсія Маркес

Успамін пра маіх сумных бл.дзей.

старонка 18

ЗАТ «РБ»

Дзяржава дзеянічае не як супрацоўнік
плянавага адзелу, а як буйны бізнесвец.
Мы і нашы гроши. Старонка 2.

Хто аўтар Акту 25 Сакавіка?

Навіны зь мінішчыны ў артыкуле
Анатоля Сідарэвіча. Старонка 16.

Андрэй Хадановіч

«Столічна» на tut.by». Падборка новых
вершаў — старонка 19.

Анёл і чорт

Калядная батлейка для ўстановаў
і грамадзянай ад Сыцяпана Дзінь-Дзілевіча.
Старонка 13.

Палітычны перац

Нават калі ён выпадкова прадэманстрое
фігу — аналітыкі будуть ссыяўрджаць,
што гэта было гепалітычнае пасланьне.
Лёлік Ушкін у рубрыцы «Левым вокам».
Старонка 24.

Шахіды перад тэлевізарам

Спорт. Старонка 21.

Дык падпісвайся!

Падпісны індэкс «Нашай Нівы» 63125.
Падпіску прымаюць на любой пошце,
а ў Менску — і на шапкі «Белсаюздруку».
Цена на месец — 3820 рублёў на поштках
або 3530 рублёў на шапкі
«Белсаюздруку». «Наша Ніва» — гэта 24
старонкі без чужога слова штотыдзень.
Чытай сваё!

Год Каараткевіча

Календар «Нашай Нівы» — старонка 12.

Суд на Каляды

Міхailу Марынічу далі пяць год калёні ўзмоцненага рэжыму
з канфіскацыяй маёмы. Рэпартаж Алеся Кудрыцкага.

У гэтай гісторыі фігуруюць ператрусы, спіцэлубы, кампутары, вядомы палітык ды нават чорны пісталет рэдкай мадэлі з сэрыйным нумарам, вытраўленым хімікатамі. Але крыміналнага дэзгэтыбу тут не напішаш — хуччай, раман абсурду. Боняма галубонага элемэнту для крыміналнага сюжету — злачынцы. Прынамсі, таго чалавека, якога ў кайданах завялі ў суду, крыміналнікам называць язык не павернеца.

Залі суду Менскага раёну і гораду Зас-

родных засядальнікаў. Леваруч — доўгая вузкая клетка.

Міхailу Марыніч уваходзіць у залю. Ён усміхасцца. Бліскаюць фотаўспышкі.

«Хто дазволіў здымку?» — кідае суддзя Людміла Даўжэнка. Фотакарэспандэнты пакідаюць залю і пачынаюцца судовыя спречкі.

«Паважаны ў мінулым...»

Першым бэрэ слова праクтор Аляксандар Нікулін. «На лаве падсудных — адзін з паважаных у мінулым дзеячай...»

Працяг на старонцы 3.

КАМЭНТАРЫ

Як справа Марыніча паўпłyвае на беларускую палітыку?

Віктар Карніенка, старшыня Фонду лякальнага развіцця, Гомель:

Палітыкі, якія ўжо засвячвалі пра свой патэнцыял для ўзелу ў прэзыдэнцкіх выбарах, — людзі съмельяя, і справа Марыніча іх наўрад ці запалокае, хоць выбары будуць адрознівацца ад папярэдніх большай жорсткасцю з боку А.Лукашэнкі.

Аляксандар Мілінкевіч, старшыня незарэгістраванай арганізацыі «Беларуская асацыяцыя русурсавых цэнтраў», Горадня:

Сярод намінлятўры болшія апазыцыйныя настроеныя людзі, чым сярод настаўнікаў ды лактароў. Задача працягусу над Марынічам — запалохць намінлятўру. Што да незалежнай палітыкай, дык наадварт, такія справы могуць мець мабілізацыйны ёфект на пубінных колах людзей, якія ўмёюць думачы.

Каго шукалі ў Белінцы

Самыя папулярныя ў пошуках відомыя сістэмы «Tut.by», паведаміў для «НН» дыркітар парталу Кірыла Валошын, — палітыкі і дзеячы шоў-бізнесу. Сярод палітыкаў найбольш запытана беларусы рабілі на імёны Юшчанка, Лукашэнка, Латыша і Клімаў. Сярод музыкаў найбольш папулярныя Руслан Аленка, Наталья Падольская, Ларыса Грыбалёва і Аля Пугачова. Сярод спартуццаў па-за канкурэнтнай Юлія Несцярэнка і Макс Мірны. У тутыні самых папулярных асабістасцей пошуку ў Белінцы трапіў і Васіль Быкай.

Запыты ў катэгорыі «састатнія» досьцы традыцыйныя: роффэрты, пра-

цоўнія вакансіі, мабільнікі, надвор'е, гараскопы, секс і порна.

Вінаградная замест Курапацкай

Вуліцы Курапацкай у Менску не будзе, будзе Вінаградная. Такое решынне было прынята 23 снежня гарыканкамам падчас перайменавання 30 вуліц і завулкаў былых вёсак, якія ўключаны ў межы гораду.

Назва Курапацкая зявілася ў ліпені, калі да стаўліцы былі далаучаны грыторныя навакольныя вёсак і паўсталі проблема з дубляванымі Ляснымі, Палівымі, Рабочымі. А Курапацкая акурат упраешца ва ўрочищча.

Аднак жыхары Курапацкай з новай назівай не

пагадзіліся. «На той вуліцы дамоў дваццаць. Паводле жыхароў падпісаліся пад лістом, дзе прасілі змяніць назыв. Яны разумеюць, што Курапаты — гэта ўсіхныя бол, але не хадзілі бы жыць на вуліцы, называючай пастаянна будзе нагадваць пра гэтага», — кажа тапаніміст Іван Саукевіч.

Ня будзе ў Менску і Дубаўлянскі (раней — Заречная) ды Вясковай (раней — Лясная) вуліц. Жыхарам Вясковай крыйдна назівавацца «віской-камі». Жыхары ж Дубаўлянскай не мятывалі сваёй адмовы: на хочам, і ўсё. Іхная вуліца цяпер будзе звана «Сасновы Бор».

Аркадзь Шанскі

Камэнтар на тэму — стаўроніка.

Навагодня віншаваныні ад Івонкі Сурвіллы

Старшыня Рады БНР Івонка Сурвілла звырнулася да беларусаў з традыцыйнымі каляднымі і навагоднімі віншаванынімі. У палітычнай іх частцы яна сініяеща на падзеях Аранжавай рэвалюцыі ва Украіне ды кажа: «Добрачылі вы съвет татоў дамамагчы Беларусі стацца волынай дэмакратычнай беларускай дзяржавай, за існа-

ваныне якой Рада Беларускай Народнай Рэспублікі змагаеца і будзе змагацца, пакуль не дасягне гэтае меты. Хачы сёньня прасіц Вас далучыцца да гэтага змагання. Героям, якія ўжо далучыліся, зичу трываласяць і сілаў. Усім іншым зичу перамагчы страх, які яшчэ трывама наш народ у няволі».

МВ

Дзе купіць «Arche»

Найтаніней у Менску — усяго затры тысічы рублёў — часопіс «Arche» можна набыць у краме УП «Марат» па адрасе вул. Інтэрнацыянальная, 11а.

Дзеяслоў. 2004. №12 (5)

У «Дзеяслове» №12 прыцягваючы увагу запісы Янкі Брылы; верши паэтай трох пакаленняў: Генадзя Бураўкіна, Андрэя Хадановіча і Цемрыка Велета; працяг даследавання амэрыканскага гісторыка Цімаці Снайдэра «Спрэчкі за беларуска-літоўскую спадчыну», сканчэйні раману Алеся Пашкевіча пра Ўладзімера Дубоўку «Круг».

ЗАТ «РБ»

Дзяржава дзейнічае не як супрацоўнік плянавага аддзелу, а як буйны бізнесовец. Беларусь ператвараеца ў закрытае акцыянэрнае таварыства, дзе галоўная доля належыць аднаму акцыянёру, а грамадзяне застаюцца шараговымі супрацоўнікамі.

Гаспадарчы год-2004 прайшоў пад знакам дзяржавы. Сёлета не было аніводнай значнай падзеі на эканоміцы, у якой дзяржава не адигрываала большую ролю.

Год пачаўся са скандалу. 1 студзеня «Газпром» спыніў пастаўку газу для беларускіх спажыўцоў (хоча і прайснагаў транзіт на Захад). Уnoch на 21 студзеня вэнтылі перакрылі незалежныя пастаўщицы «Газэра» ды «Грансанфта». У лютым «Газпром» спыніў нават транзіт, цалкам павялічыўши Беларусь блакітнага паліва. «Этага акт тэррорызму!» — абрубыўся Аляксандар Лукашэнка.

Урэшце, «Газэра» ўзялася пакрыць патрэбы Беларусі ў газе. Але «газпромаўскі» контракт падпіслі толькі ў чэрвені: пагадзіліся на пачатак на газ у 46,68 далаля за 1000 м³ ды транзітнай стаўцы, роўнай 0,75 далаля за 1000 «кубоў» на 100 км. «Белтрансгаз», галоўны аўтак спрэчкі, так і застаўся ў беларускай уласнасці.

Год скончыўся так сама, як і пачынаўся — газавымі перамовамі. Урэшце, «Газпром» змусіў Беларусь падпісаць контракт на пастаўку газу ў Беларусь на старой цнені 46,68 далаля за 1 тыс. кубаметраў. Слова «змусіў» выкарсцяў віцэ-прем'ер ураду Андрэй Кабякоў.

Рэч у тым, што цана намінална не зьмінілася, але, па сутнасці, падвысілася праз пераход Беларусі ды Расеі на спагнаныя ўскосныя падаткі паводле прынцыпу краіны прызначэння. Ціпэр «газавы» ПДВ (18%) будзе спаганяць не Расея, а Беларусь са свайго ж «Белтрансгазу», з-за чаго цана на газ для нашых спажыўцоў можа пайсці ўгору.

Навучаная «газаватам», Беларусь увесе год закупляла ў Расеі мазут. Назапасілі столькі, што нават часова адмовіліся ад імпарту электраенергіі, а выбрасілі уласнай падпасылі на 21%. Узнавілі імпарт электычнасці толькі 1 кастрычніка. Каля ў 2003 г. мы імпартавалі 7 млрд кВт/гадз., дык у 2004 г. — толькі 4.

Пытаны ўнівергетычнае бясьпекі і паслабленняя залежнасці да паставак энэрганосібітаў з Расеі перавесці ў разрад крамаў, з патрэбівесці адпаведную дакументацію, мець срэтыфікаты, на-

бываць касавыя апараты. Неўзабаве цэлымірыкі паднімліся на страйк прадпрымальнікі з Ворышы, Гомелю, Горадні, Магілёву, Мар’інай Горкі, Менску, Пінску, Салігорску. Лукашэнка занепакоіўся да загадаў «разабрацца». У Віцебск тэрмінова выехала делегація стаўлічных чыноўнікаў. Паслы пэўных саступак і паслаблення на галадоўку была спыненая. Але канфлікт канчатковая на вычарпні дагэтуль.

Прыватныя прадпрымальнікі давялі, што яны — палітычнае сіла. Нездарма напрыкінка году Лукашэнка загаварыў пра тое, што ім трэба аблегчыць жыццё — напрыклад, узвесці працэдуру рогістрыраці «ў адно акенца».

Будоўлі году

Студзень 2004 г. — пачатак лікнага сезона. У стаўлічным мікрараёне Курасоўшчына адчынілі пабудаваныя на гроши расейскай «Юколы» комплекс «Альпійскі сінег», а пад Лагойском — спарадыны гарыніяжнікі курорт, выпушчаны пад крыламі прэзыдэнцкага фаварыту — фірмы «Грайпіл».

Расчынія дэзверы гандлёвым комплексом «Люстэрка» на стаўлі-

чыні Камароўцы, па ўсім горадзе распачынаеца будоўля гіпэрмаркетаў. Будоўля стаўгандзія — Нацыянальная бібліятэка — вядзецца стаханоўскімі тэмпамі. А вось з узвядзеннем у Менску 400-мэтровай тэлевежы вырашылі пачаць да 2007 г. Затое звязвалася новая ідя: у красавікі Лукашэнка агучыў плян адбудовы славутага гатлю «Эўропа» на плошчы Свабоды ў Менску. Пляцоўка ўжо расчынічана.

Цікава, што сцяпраша пабудаваць першы ў краіне 5-зоркаў гацэль — тэль — мелася Галіна Жураўкова, былая кіраўніца справаў прэзыдэнта. Спачатку яна меркавала пастаўіць яе на праспэкце Машэрава, а потым пачала прыглажацца да гатлю «Кастрычнікі», што ля самай рэзыдэнцыі прэзыдэнта.

Справа Жураўковай

Але гатлю Жураўковай ужо не будаваць — загад пра алстайку прэзыдэнцкага «зайгасу» быў падпісаны 10 лютага. У гэты ж дзень Жураўкову звязвалі разам з сынам і мужам у съедыні залітар КДБ. Абінавачаны: крадзеж маёмыслі шляхам злодуўжывання службовым становішчам у асаблівай буйным памеры.

Гадавы абарот Кіраўніцтва спраў прэзыдэнта складаў каля 1 млрд далаляў. Фірма «Белая Русь», галоўная структура КСП, працавала ў трох галоўных сферах: гандаль цукрам, цыгарэтамі

Працяг на старонцы 6.

IN MEMORIAM

Валянцін Ермаловіч

Перад Калядамі, 22 сінія, на стала Валянціна Ермаловіча. Пайшоў па-старэчаму, без асаблівага клопату для радзіны. «Сірда», — толькі і сказаў перад смерцю.

Ён прыйшоў на сівёт 17 сакавіка 1925 году, у сям'і, што зьевадала стаўлічнай рэспублікай, — бацька быў прауджаны на 10 гаду «бяз права перапісі». Прайшоў вайну, неаднойчы быў паранены... «загінуў» на Беласточчыне паблізу хутару Чары. Па сканчэнні Беларускага тэатр-

ральна-мастацкага інстытуту чатыры гады адпрацаўваў у Пінскім драматычным тэатры. Потым перарабіўся ў Магілёў, дзе 29 гаду настаўнічай у кульптрасвітве зімні.

Тэатральная спадчына Валянціна Ермаловіча — дзясяткі ролей і пастаўленых спектакляў, піць стваральных самадзейных тэатраў, чатыры з якіх сталі народнымі. У 1988 годзе Валянцін Ермаловіч стаў першым старшынам магілёўскай суполкі «Мартыралеў Беларусь».

За сухімі біяграфічнымі звесткамі — жыццёвымі творчым, самадзаннем, прагнаеніем. Валянцін Ермаловіч не стаў перад выбарам, чаго рабіць, а чаго не. Ён рабіў, рабіў па-беларуску — рупліва, ды старанна. Сярод паказушчынцаў сініншыя магілёўскія рэчынайсцікі ягоніх тэатральных спектакляў, піць стваральных самадзейных тэатраў, чатыры з якіх сталі народнымі. У 1988 годзе Валянцін Ермаловіч на зімадзенічы сініншыя кропынцы беларусчыны. Нядзяла, што адным з улоненых месцаў для Яго былі Бялынічы

— зілівым паркам, закладзеным уладальнікамі мястэчка Ігнатам Агінскім, і вуліцамі Лілы Сапегі і Канстанціна Астроскага, названыя этак на пачатку зімадзенічыні.

Як і брат, знакаміты гісторык Мікола, Валянцін жыў без фанабэрты. Абодва браты сыцвердзілі беларускую філізофію жыцця: ўсё сканчыліся, каб наноў пачаць.

Валянцін Ермаловіч вышыгнуў на Каляды з нацыянальным сыццем у труне — сымбалем жыцця і съмерці, любымі для беларусаў кольерамі — белым і чырвоным.

Алесь Асіцоў

Суд на Каляды

Працяг са старонкі 1.

Словы «ў мінульым» адразу электыруюць зало, і яна з гатоўнасцю разраджаеца рогатам, калі абвінаваўца кажа пра тое, што дзяржава на мела падстай падкідань Марынічу пісталет, бо «ен вельмі дарагі». Суддзя раздражнёна грукае па стале, патрабуючы цішыні.

Прокурор працягвае скорагаворкай зачытваць з паперкі абвінавачаны: у Марыніча канфіскаваны пісталет, які ён захобіваў незаконна, што да камптараў — Марыніч незаконна завалодав «аргтэхнікай», скрыстаўшы службовую становішча не ў інтарсах арганізацыі. У гэты час па залі з рукі перадаюць просьбліз Дзярждулу ЗША, у якім гаворыцца пра тое, што Злучаныя Штаты на маюць прэтэнзіі адносна маёмаўцы, знойдзенай у Марыніча.

Пра канфіскаваныя 90 тысяч доляў, сядро якіх нібыта былі фальшивыя, размова не вялася: у звязку з гэтым эпізодам ён праходзіць толькі як сведка.

Прокурор таксама папрасіў суд улічыць паводзіны абвінавачанага ў судзе: ён не прызнаў сябе вінаватым і не раскаўся.

Падвойная абарона

Першай прамаўляла адвакатка Валяніца Шыханцова. Спачатку яна спынілася на «пісталетнай вэрсіі»: так, зборы была знайдзена на лецішчы Марыніча, але невядома, дзе і калі абвінавачаны набыў пісталет і калі паклаў у ской. Адбіткі ягоных пальцаў ніяма ні на пісталете, ні на пакеце, у якім ён ляжыць. Значыць, нельга выключыць, што пісталет падклалі. Экспртыца давяла, што ящэ да ператрусы лецішча было кімськім узламанае — пашыржаны замкі, разబітая шыба даўнінейшыя навядомыя адбіткі пальцаў.

Што да камптараў, дыл пасцерегала ніяма: ніхто да Марыніча прэтэнзія выставіў — ні ЗША, уладальнік камптараў, ні «Дзэлавая ініцыятыва», якая тымі камптарамі карысталася.

Паводле штога Шыханцова, справу трэба было бы разглядаць у рамках не крымінальнага, а грамадзянскага права, але і ў гэтым выпадку парушынняў знайсці нельга — складу злачынства ніяма.

Калі Шыханцова выклала фактычны бок справы, карыстаючыся сухімі юрыдычнымі аргументамі, дык Вера Страмкоўская выступіла больш эмансійна. Страмкоўская звярнула ўвагу на то, што ў «клеткі» знаходзіцца шанаваны ўсімі чалавек (для суду гэта важна, бо ён мусіць улічваць асабістых якасці падсуднага пры вынесенні прысуду). Яна таксама расказала пра дрэныстан задроя Марыніча і прыгадала Галіну Журавкову, якая ходіць у суд «сваймі нагамі» (былога прэзыдэнцікага «зайгаса» выпустыў з ізоляту пад падпіску аб нявывяздзе, хоць я і абвінавачаўшы ў тым, што яна скрала больш за мільён доляў). Страмкоўская паведаміла, што паводле звестак Інтэрпола мадэль пісталета вельмі рэдкай і ні ў памежных краінах, ні ў Беларусі ня значыцца як зброя, якую выкарыстоўвалі ў злачынных мэтах. Адкуль ён узяўся на лецішчы Марыніча?

Абедзіве адвакаткі папрасілі суд прызнаць неўніватасць кліента.

«Віншую высокі суд»

30 сінёкня ля будынку суду сабраўся 50 «зуброў». Побач — прыпаркаваныя аўтамабілі з дыпляматычнымі нумарамі. У залі суду Міхаіл Марыніч

ЮЛІЯ ДАРДЗІКЕВІЧ

прамаўляе апошнія слова. «Менавіта з прычыны майбі грамадзянскай пазыцыі арганізавана кампанія дыскрэдытаці мяне перад грамадзянствам, каб не дапусціць мяне да ўдзела ў будучым прэзыдэнцічнымі выбараў». Абвінавачаны ў захоўванні незаконнай зброі і ў крадзяжы маёмаўцы арганізацыі «Дзэлавая ініцыятыва» Міхаіл Марыніч называў «цыпнічымі і сфабрыкаванымі ў КДБ на замову ўлады». Свою правому ён скончыў такім словам: «Я глыбока перакананы, што беззаконнё супраць мяне, гвалт і цынізм раней ці пазыўнай вернуцца да казакчыка і выканáўца! Я веру і ведаю: чакаць засталося нядоўга, перамены ў дарозе. Высокі суд, хан Госпад Бог напаше вам сілы і мужнасць. Я прашу аднаго: быць аўтэктўнымі, прыняць спрадвідае рагшэнне. Ня ведаю, ці можна мне з гэтай клеткі, але я нармальны чалавек я віншую высокі суд і ўсіх прысутных з Калядамі і Новым годам».

Прысуд са спазненнем

У перапынку паміж заключным словам ды абвінавачаным прысуду, прызначаным на 16.30, «зубры» грыюцца, ходзячы колам перед ганкамі суду з закладзенымі за галаву рукамі. Калідор перад залай судовых пасяджэнняў поўно аманаўцай у цывільных. Яны травяць аніздоты.

А папясе на пятую родных ды журналістай запускаюць у зало. Тым, хто прыходзіць трохі пазней, даводзіцца прадзірапца з боем — асабільна настырных журналістаў пагражанае адvezы ў РУУС. Прыйджаючыя дыпляматы, канфлікт сціхое. Для пасла Німеччыны Марыніч Хекера ахова ставіць асобын здлік — месцаў на лавах больш ніяма.

Шыбы запацелі — іх даводзіцца расчыніць, бо ніяма чым дыхаць. У залі адсутнічаюць падсудныя, судзяўцы ды пракурор. Нароцце, праз пад'яўтыя гадзіны, усе ўзоры. Залі ўстае.

«Прысады чытцаў цалкам?» — пыта-

еща суддзя. «Так», — адказваючы адваката.

Суддзя зачытвае прысуд з усімі акапіннасцямі справы, на падставе якіх было вынесена рагшэнне. «Чуце? Пакінуў толькі тое, што было выгадна», — ідзе шпіт. Падчас зачытання часткі пра крадзеж голас суддзяў гучыў надзвін дыротка і слаба, а вось на частцы пра пісталет мацце. Зы ёслю робіцца зразумела — Марыніч прызнаюць вінаватым у крадзяжы аргтэхнікі, а «вэрсія з пісталетам» не прайшла — даказаць, што Марыніч сапраўды меў нейкіе дачыненіе да пісталета, абвінавачаные на здолепа.

Працяг на старонцы 7.

Хто такі Марыніч

МІХАІЛ МАРЫНІЧ нарадзіўся 13 студзеня 1940 г. у вёсцы Старыя Галоўчыны (Петрыкаўскі раён Гомельшчыны). Скончыў Політэхнічны інстытут, завочна — Інстытут замежных мов. У 1970-я гады працаў у будаўніцтве, з 1980-х — у сталічнай выкананій уладзе. Быў кучугаром будаўніцтва метрапалітэну ды състэмамі цеплагазбесцялечнія, старынём Менгарыканскаму. У 1990—1995 — дэпутат Вярховнага Савету.

Папрацаваў паслом у Чэхіі, затым вярнуўся ў Беларусь ды ўзначаліў Міністэрства замежназнакаміных сувязей. У 1999 г. Марыніч прызначыўся паслом Беларусі ў Латвіі, Эстоніі да Фінляндіі. У 2001 г. Марыніч нечакана падаў у адстаку з пасольскай пасады і вырашыў баллявацца ў прэзыдэнта. Але ўзяўся ўздел у выбарах на здолеп — сабраў менш за 100 000 подпісі.

26 красавіка 2004 г. «Форд» Марыніча спыняе супрацоўнік ДАІ нібыта за перавышэнне хуткасці. Марыніч адмаўляеца прад'явіць яму свае асафіты — эрзы для надгледжу. Зьяўляючыся іншым супрацоўнікам «органу», знаходзяцца ў палітка 90 тыс. доляў і едуну да яго не левіца, дзе ў адной з шафы пад ручнікамі знаходзяцца пісталет у плястыковым мішку. Пазней, ужо часе съследства, у гарах сына Марыніча знаходзяць камптарную тэхніку, што дае падставу вылучыць новае абвінавачанье — у яе крадзяжы.

НАВІНЫ

Рэгулюванне цэнаваў на мяса

Пастараваю ўраду мяса ўключанае ў сістэму сацыяльна значных тавараў, цены на якія рэгулююцца. Гэта адбылося пасля яго падаражання на 30—70% усьлед за рэформдным павышэннем заробкаў і пніс. Эксперыты прагназуюць: рэгулюванне можа прывесці да масавага экспарту мяса і апускненія паліцай у ятках.

Ліцэй у Вільню?

Беларускі ліцэй разглядае магчымасці пераносу научвучаньня ў Вільню. Пра гэта паведаміў нашаму віленскаму кар. дыржтар Уладзімер Колас. Ліцэйты, пазбаўленыя будынку на Кірава, 21, усе два гады тулуюцца па вузлах. Міктым ў Вільні пустуе будынак легендарнае Віленскае беларускае гімназіі. З 24 сінёкня Вільні прыняла ліцэйству на зімовую сесію — ім аддалі Літоўскі дом. У гэтым

інтэрнаце жывуть дзесяці літўцоў з дыяспary, якія вучанца на бацькаўшчыне. Цяперы яны на калядных ваканіях. З ліцэйстамі сустрэўся дэпутат Сойму Літвы беларус Вацлаў Станкевіч (фракцыя сацыял-лібералаў).

Першы канал літўскага тэлебачання LRT аддада прайм-тайм да жывую трансляцыю сустэрэны з ліцэйстамі ў студыі.

Адамовіча прытулілі

Паэт Славамір Адамовіч атрымаў палітычны прытулак у Нарвегіі. Працэдура атрымання заняла больш за два гады. С.Адамовіч у 1996 г. адседзеў 9 месеціў у турме за палітыку, а пазней прыпісана заняла сабе рот у знак пратэсту супраць уціску свабоды слова.

Узеліся на «ARCHE»

Яшчэ два падпірданыя часопіс «ARCHE» выпісала Мініфармасы. Адно Рэдакцыі: быццам бы за тое, што ў апошнім нумары «не пазначана

дата выхаду». Другое заснавальнікі: што часопіс з'яўляйцца італьянскай літаратурна-мастакай на масава-палітычную.

Волія народу

Віктар Юшчанка і Міхаіл Саакашвілі падпісалі ў сераду на горных курорце Тысацеві Карпацкую дэкларацыю. У дакумэнце гаворыцца, што народы Украіны й Грузіі «паказалі ўсіму сьвету, што свабода і дэмакратыя заўждына машынку, якой бы моцнай і жорсткай яна ні была», і «давялі, што альтынародны рэжым на здолыны разлізваць національныя права сувэрэннага народу». Толькі «пры свабодзе ў дэмакратыі найлепши раскрываеца патэнцыял грамадзтва», пішуць яны. Дэкларацыя мае на мэце засвяціць адданасць ўзарыянскім кантактам і гатоўнасць спрыяць апошнім хвалі дэмократызацыі Еўропы.

МБ, БелАПАН, svaboda.org

ВІТАЛЬ ТАРАС

«Ми ня можам чакаць
ласкі ад природы. Узязь
це — наша задача».
І.Мічурин

Галоўнай навіною 26 снежня — апошніяй нядзелі 2004 году — павінна было стаць перагасаванье на прэзыдэнцкіх выбарах ва Ўкраіне. Украінскія падзеі маглі бы застача галоўнай навіной году. Магчыма, і засталіся. Але ў той дзень тыкі падзеі адсунуліся на другі плян. Першае месца ў паведамленнях інфармацыйных агенцтваў і тэлеканалаў занілі вынікі стыхійнага бедствія ў Паўднёвую Усходнюю Азію. Сам геаграфічны мештаб яго ўражвае. Гіганцкія хвалі — цунамі, выкліканыя падземнымі штуршкамі ў раёне тэктанічнага разлому на дне Індыйскага акіяну, — за некалькі імгненьняў зынчылі паселішчы ѹ скрдкі камунікацыі на берагах Інданезіі, Малайзіі, Тайланду, Бангладэш, Паўднёвай Индыі, Шры-Лянкі, а таксама на Андаманскіх і Мальдывскіх востраўах да знеслі дзясяткі тысяч чалавечых жыхыццяў. Стыхія мела сапраўды апакаліптычны характар: палярд белага

ную актыўнасць ці электрамагнітнае выпрамяненне. Навуковыя гіпотэзы пакінем навукоўцам. Таксама й не пра выбары ва Ўкраіне размова. Прынамсі, на толькі пра выбары. Справа ў тым, што калі адбываюцца такія грандыёзныя катастроfy, чалавек міжвалі пачынае задумвашца — што гэта азначае? Ніводзін тэракт — нават 11 верасня 2001 году ў Нью-Ёрку — няможна нават паразаўца састыхій. У сярэдзіне XVIII стагодзідзя, калі землятрус цалкам разбурыў квітнеючы горад Лісабон, сярод партугальцаў дын ўрэйцаў увогуле ўзманиліся інфэрнальнай апакаліптычнай настрою, якія, у сярод чаргу, прымусілі некаторых мысліцеляў перагледзець іх рэлігійныя да маральнай настулаты ўсі засумнівацца ў некаторых з іх (усомнім хая ў Вялікага Інківізтара ў Даастаўскага).

Канечнае, Другая сусветная вайна на пераўышла вынікі любога стыхійнага бедствія, з якімі з апошніх часівага зынчылі сутыкалася чалавецтва. Вайна забрала мільёны жыхыццяў, нават існаванье цлага народу — габрэй — было паставлена пад сумнёў. Але, як гэта на плюздзешлося ператварыць сваё жыхыццё ў мінульым стагодзідзі, тъя вынаходкі ў сферы фізычных і маральных зыдзекаў з падобных да

чым вышэйшы ўзровень тэхналёгіі, чым больш складаны мэханізм ці систэма мэханізму, тым больша імавернасць іх паломкі. Выдатны прыклад гэтаму — сам чалавек, найбольш дасканала з усіх вядомых на жылыях мэханізму.

Але чалавек настолькі паверыў у сваю ўсёмагутнасць, што цалкам ігнаруе ў сваёй жыццяйдзенасці законы прыроды, законы жыхыцця ў съмерці, як бы пакідае іх

Ніводзін тэракт — нават 11 верасня 2001 году ў Нью-Ёрку — няможна нават паразаўца састыхій.

за дужкамі штодзённай съядомасці. І толькі прыродныя катастроfy здольныя нагадаць чалавеку аб ягоным сапраўдным месцы ў съесце.

У XXI стагодзідзі неяк недарэчна казаць пра кару боскую, Апакаліпсіс іншай знакі. То, што плюздзешлося ператварыць сваё жыхыццё ў мінульым стагодзідзі, тъя вынаходкі ў сферы фізычных і маральных зыдзекаў з падобных да

съмерці ў крыві. Прывучаныя да гэтага тэлебачаньем, кіно і элекtronічныя гульнямі, яны здольныя ўспрыніць трагедыю толькі ў выглядзе прафесійна апрацаваных наўні альбо, яшчэ лепш, прыгожаў пакаванага відовішча.

Але ў той самы час катастрофа прадэмантравала каштоўнасць інфармацыі. Коштам яе было ў літаральным сэнсе жыхыць дзясцяга таўшчыні людзей, і лік вёўса сапраўды на хвіліны. Каля ў пацярпелых краінах была състыдам апавяшчэння пра цунамі, калі б амэрыканскія навукоўцы змаглі давескі інфармацыю аб падземных штуршках (якую яны атрымалі, фактычна, яшчэ да пачатку землятрусу) да людзей, здольных прыміць рашэнны й браць на сябе адказаўца, трагедыя магла б быць значна менш маштабнай.

Як не прыгадаць тут Чарнобыль, калі ўлады — неймаверная, злачынна рэч — на толькі не казалі ў першыя гадзіны пра характар і маштаб ядернай катастроfy, а ўсяляк спрабавалі схаваць сам факт яе ад грамадзтва! Вытокі тae зачынчайнай бяздзейнасці (дый сучасных спроб кіраўніцтва Беларусі прымініць вынікі чарнобыльскай катастроfy) трэба шукаць у адносна нядзяўнім мінульым.

Толькі партыя ды яе рулявы мелі эксклюзіўнае, як кажуць, права пазбаўляць жыхыцця людзей, распрадліцца іхнім лесамі. А тут я ня класавыя, а нейкія загадкавыя прыродныя сілы. Нездарма тады нарадзіўся плян вілікага пераўтарэння прыроды, які прадугледжваў, у прыватнасці, паварот сібірскіх рэк, што ўпадаюць у Паўночны Ледавіты акіян, у адваротнікі кірунку, у бок Цэнтральнай Азіі.

Значна пазней сібар Васіля Быкава, таксама франтавік, паз Навум Кісілік напіша: «Дурак во сне придумаў, чтоб рекам течь вспіці».

Можна дадаць — і плян асушины Палесція таксама.

Сёння ў Кітая начали ажыццяўляць плян пераўтарэння ракі Янцы, чымосьці падобны да павароту сібірскіх рэк. Ведаючыя працавітаўца і ўпартасць кітайцаў, можна не сумнівацца, што плян будзе ўзведзены. Нескі ж удалося перастраціць таўсіх вераб'ёў, абвешчаных галоўнымі ворагамі сельскіх гаспадаркі (праўда, потым у пале развязаўся столькі насякомых-шкоднікаў, што давялося вераб'ёў завозіць з іншых краін, каб уратаваць ураджай).

Ужо дайно навукоўцы высьветлілі, што паводкі ў Бангладэш, напрыклад, якія здараюцца там ці

Цунамі

Што азначае, калі адбываюцца такія грандыёзныя катастроfy?

дня, пад бязвобличным блакітным небам, пры поўным штылі на моры амаль што бісцімнай хвалі вышынёй да 30 метраў адна за адной накрыл ўзбярэжжа ў многія тысячы кіламетраў даўжынёй. Райскі трапічны сад, мара турыстаў, ператварыўся ў камарную мешаніну суднаў, машын, аскабалкуў дамоў, съмесьція ў чалавечых трупаў.

Чамусці ўспомніліся слова Віктора Юшчанкі пра ягоныя твар, пашкоджаныя атрутай, пра які палітычны лідер сказаў, што гэта твар Украіны. Чый твар мы ўбачылі ў той вечар на экранах тэлевізораў у руінах дамоў і гурбах съмесьція — усіго чалавечства?

Природная катастрызмы быццам бы на мясоў непасрэдна гачыненія да палітычных і сацыяльных узбурэнняў. Праўда, Герман Чыжускі, які першы судзіў цыклы сонечнай актыўнасці з цыкламі сацыяльных актыўнасці на сельскіх зямлях Зямлі, з тога съынверджання, відаць, толькі пасміяўся б. Паводле слоў спэцыялісту геолягікасмолягу, якія вывучаюць Сонца, адна з нядзяўных успышак на паверхні съвіща і ўслед за гэтым магнітная віхура быў наўмачнейшымі за ўсё з часі назіральніцтваў. А пік сонечнай актыўнасці, які скапаў з пачаткам новага тыгода, магчыма, яшчэ не мінуў...

Але гаворка тут не пра сонеч-

хіўтвім інтынктамі, карыслівым інтарэсамі, інтарэсамі асобных краін, клясія, сацыяльных груп, груповак людзей, урэшце, прыхамашыцца правадавца-тырана і г.д. Так ці інакш, усе гэта можна хоць неяк растлумачыць і нават прадказаць. Але ж і падчас войнаў ці рэвалюцый здараўліся бедствія ў чалавечы. Большасць гэтых катастроfy прадказаць было немагчыма (максымум, што ўдавалася астролягам дагэтуль, дык гэта часам угадваць нешта з імавернасці) забіваюць паводле загаду начальства ні ў чым не вінаватых безабаронных людзей, карыстаючыся падручнымі сродкамі — у тым ліку, напрыклад, рылдёўкай — і хаваюць іх у патаемніх месцы ў лесе ці балоціне — як дзікі звяроў.

Ніводная з папярэдніх катастроf не была ўспірнята як нейкай папярэджаньне, падстава для сур'ёзнага раздуму, а тым болей, калі кіраўнікі штодзённага жыхыцця людзей або палітыкі цэлых дзяржав. Можна не сумнівацца, што найбольшую цікавасць да цунамі ў Індыйскім акіяні прайвінія кінematографы. Дзе-небудзь у Галівудзе ўжо сплесконо задумы стварыць новы блікбастэр на тему катастроfy. Яшчэ адна выснова траўгедыі — людзі стаці абыякавымі да ўсяго, што ў рэаліяціі адбываецца вакол іх, у тым ліку

зябе, якія яны стварылі (улучна з газавымі камзрамі і крэматорыямі), на сілістія старажытным прадраком і стваральнікам біблейскіх тэктат. Як паніярджаў Фройд, цалкам цывілізаваныя з выгледу культурных людзі з лёгкасцю ператвараюцца ў быдла. Прыкладаў у гісторыі ўжо новага стагодзідзя просьма — амэрыканскія салдаты здэжукаюць з палонных іракаў; расейскі афіцэр гвалтуе і забіае палонную чачнскую дзячынну; беларускі спэцынасцайцы (якія правілы іх называюць?) забіваюць паводле загаду начальства ні ў чым не вінаватых безабаронных людзей, карыстаючыся падручнымі сродкамі — у тым ліку, напрыклад, рылдёўкай — і хаваюць іх у патаемніх месцы ў лесе ці балоціне — як дзікі звяроў.

Ніводная з папярэдніх катастроf не была ўспірнята як нейкай папярэджаньне, падстава для сур'ёзнага раздуму, а тым болей, калі кіраўнікі штодзённага жыхыцця людзей або палітыкі цэлых дзяржав. Можна не сумнівацца, што найбольшую цікавасць да цунамі ў Індыйскім акіяні прайвінія кінematографы. Дзе-небудзь у Галівудзе ўжо сплесконо задумы стварыць новы блікбастэр на тему катастроfy. Яшчэ адна выснова траўгедыі — людзі стаці абыякавымі да ўсяго, што ў рэаліяціі адбываецца вакол іх, у тым ліку

зябе, якія стварылі (улучна з газавымі камзрамі і крэматорыямі), на сілістія старажытным прадраком і стваральнікам біблейскіх тэктат. Як паніярджаў Фройд, цалком цывілізаваныя з выгледу культурных людзі з лёгкасцю ператвараюцца ў быдла. Прыкладаў у гісторыі ўжо новага стагодзідзя просьма — амэрыканскія салдаты здэжукаюць з палонных іракаў; расейскі афіцэр гвалтуе і забіае палонную чачнскую дзячынну; беларускі спэцынасцайцы (якія правілы іх называюць?) забіваюць паводле загаду начальства ні ў чым не вінаватых безабаронных людзей, карыстаючыся падручнымі сродкамі — у тым ліку, напрыклад, рылдёўкай — і хаваюць іх у патаемніх месцы ў лесе ці балоціне — як дзікі звяроў.

Зразумела, толькі ад вышэйшага кіраўніцтва могуць зышоці дырэктывы — быць дажджу або на быць, калі пачынаць сеяць і калі — жаць. Толькі яно можа вырашыць, ці пакінучь жыхыццё таму ці іншаму чалавеку — злачынну або былому паліченіку. (Каласы пад сирпом твай?) Калі падначалененія з гэтым згладжаюцца, значыць — так яно і ёсць. Значыць, мы ўсе жывём яшчэ ў эпоху да сусветнай плошчай.

Зразумела, толькі ад вышэйшага кіраўніцтва могуць зышоці дырэктывы — быць дажджу або на быць, калі пачынаць сеяць і калі — жаць. Толькі яно можа вырашыць, ці пакінучь жыхыццё таму ці іншаму чалавеку — злачынну або былому паліченіку. (Каласы пад сирпом твай?) Калі падначалененія з гэтым згладжаюцца, значыць — так яно і ёсць. Значыць, мы ўсе жывём яшчэ ў эпоху да сусветнай плошчай.

Цунамі ды ўраганы з лёгкасцю разбураюць любыя, самыя ма-гутныя будынкі і сцены. Яны ніяк на магуты разбураць толькі бар'еры глупства й самаўпэўнен-насці ў нашых галоах.

люстра дзён

Што новага ў заканадаўстве ад 1 студзеня?

Па традыцыі ў першы дзень году набываюць моц шэраг заканадаўчых навэл.

Так, з 1 студзеня пачала дзейнічаць пастанова Савету міністэрства №1579, якая ўводзіць **мінімальную зарплату з 1 студзеня ў памеры 128 860 рублёў**.

У роцьшыца заходай па ўзмежненні сацыяльных гарантый было запісвердлана й **Палажніне аб парадку ўвядзення** звязкаў і нафабак да страваховых тарифаў па авбавязковым страхаваньні ад **нішчасных выпадкаў на вытворчасці** і **прафесійных захворваньняў** (пастанова Саўміну №1591). Спадарожнічай яму пастанова №1650 «**Аб зацвярджэнні на 2005 год памераў адлічнічнай у спэцыяльных страваховых разрэзі і фонду папярэменства па авбавязковым страхаваньні ад нішчасных выпадкаў на вытворчасці ды прафесійных захворваньняў**» (адлічвачы мусіць адпаведна 89% і 5%).

Для работнікаў дзяржавных прадпрыемстваў павінны быць цікавымі наўгаднія памеры пакрыцьця выпадкаў пры службовых камандзіроўках (з 1 студзеня сутачны складаюць 10 000 руб., сутачны пры аднадённых службовых камандзіроўках і камандзіроўках у такую мясцовасць, адкуль ёсьць можлівасць штодзённа вітацца да месца пастаяннага жыхарства, — 5 000 руб., кампенсацыя расходаў на найме жылога памяшкання без прад'яўлення пасцяржальных дакументаў — 3 000 руб.).

Пачынаючы з 1 студзеня пастаноўка — **«Інструкцыя аб парадку выплаты грошавай кампенсацыі сем'ям пры нараджэнні білінгія»**. З 1 студзеня на 50% павялічваецца таксама памер аднаразове дарапогі пры нараджэнні трціяй і наступных дзяцей. Яна мае складаць блізу 408 000 руб.

З першага студзеня нарэшце набывае законную силу распрааджэнне Міністэрства інфарматыі **аб павелічэнні ўрады-этыкетаў аб'ему ачыннай музыкі да 75%**. Пра апошніе было напісаныя леться так шмат і з розных бакоў, што няма сэнсу пакідаць неіскай адмысловыя каментары. Хочацца толькі выказаць спадзей, што надаёлі гэтая безумоўна пазытыўная навэла на

будзе ўступаць у калізі з нават не падзаконнымі, а проста-такі незаконнымі актамі, якія ўводзіць сілкі «ніяправільных ачынных музыкаў». Не забудзіць выклопыць прас, беларусе!

Суб'екты гаспадарніні Беларусь і Рэспублікі Францыя пераходзіць ва ўзаемным гандлі на выплату ўскосных падаткаў па падатковым прынцыпам краіны прызнанчынія. Пры экспарце тавараў будзе ўлічвачыца стапка падатку на дабаўленую вартасць і (альбо) вызываныне ад выплаты акцызаў. Пры імпарте тавараў на трыторыю аднаго боку з трыторыі іншага ўскосных падаткі начынаюць забірацца падатковымі органамі толькі ў краіне імпартёра, за вынікі тавараў, якія ўвізіцца для перапрацоўкі, перамішчаюцца транзітам і г.д. Варты адзначыць, што канчаткова рашиэнне аб ужыванні нуявой стапкі набывае моц толькі пасыла паштавардкі падатковымі органамі краіны-імпартёра факту падатку на дабаўленую вартасць пакупнікам.

Дарчыкі, згодна з заявай рэссескага МЗС, з 1 студзеня грамадзінне СНД на здолеюць ужыць іх на трыторыю Рэспублікі Францыя толькі па ўнутраных паштартах сваіх дзяржаў, а таксама на падставе пасведчанній ды нараджэнні ды розных ведамасціх дакументах. Рэссескія ўлады глумчыць гэтыя заходы баразьбой з тэрарызмам.

Разам з тыммы наўгаднія вырашылі сур'ёзна ўзіцца за вырашиэнне розных транспартных проблем. Так, з 1 студзеня **авбавязковое стравахаванье адказнасці перевозчыка пашыраецца на ўсе віды транспарту**. Гэтаук норму ўтрымлівае загад прыезды: «**Аб некаторых асаблівасцях авбавязковага стравахавання грамадзінскай адказнасці перевозчыка перад пасажырамі**». Заканадаўца паклапаўшуся пра пасажыраў на толькі міжнародных, міжгародніх і прыгародных зносін, але яй гарадзікою транспарту, а таксама пра аматараў турысцікіх і экспурын-прагулачных маршрутаў на водных транспарце.

Але, пэўна, найбольш у новым годзе бе-

ларуса пацешыць радноткай **Дзяржаўнай інспекцыяй**. Асоб, якія кіравалі аўтамабілем у нецівярозым станове, будуть пазбліцца правы кіравання транспартнымі сродкамі на тэрмін ад аднаго да трох гадоў, а паводле пастановы суду нават да пяці. Па сканчэнні гэтага тэрміну кіроўца — аматараў алькаголю чакае прыемная мажлівасць спачатку даведацца пра стан свайго здороўя ў доктара-нарколога, а потым зноўкі спаткаца з аўтайнспектарамі на паўторных іспытах па правілах дарожнага руху.

Неабязкавасць беларусаў да алькаголю пацвердзіў прынцыпам палажэння пра парадак упіку, захаваньне, видпусканне і перавозку гаўсцінага вадкасці Савет міністэрства. Дзяржава паклапацілася пра тое, каб юрдычныя асобы і прадпрымальнікі абыходзіліся з празрыстай грошавай адзінкай на як ім узбрыйце ў галаву, а апаведным упікамінам чынам, бо навошта дзваліваўца вартасць прадукту?

Часам можна пачуць, нібы супрацоўнікі органаў унутраных спраў ні ведаюць пра таёк речы, якія ёсць і культуры паводзін. З гэтых стрэчышамі вышыралі змагацца ў Міністэрстве ўнутраных спраў. Першыя ж загад міністра ў новым годзе тычицца пытання **вегілівасці ўважлівасці супрацоўнікаў МУС да грамадзян**. Да найбліжэйшых вегілівых з міліцыянтаў плюніцца прыміненіем практикуючаючынія, а да хамаў, наадварот, спагнанні. Высокая культура мусіць быць адной з авбавязковых якасцяў ахойнікаў праправадару, бо, на думку міністра, менавіта па супрацоўніках МУС народ мяркую пра ўсю юладу.

Савет міністэрства пачуць і тых, хто зьякое-колечы прычыны вырашыў захаваць чыкі **«Маёмысьць»**. Паводле пастановы ўрада, тэрмін абаранчыні беларускіх «вагу-чараў» скончыцца толькі 31 сінтября 2005 года. Беларусы маюць яшчэ цэлы год, каб узіміцца ў ўсім, што вынаходзіцца нашага земліка Чубайса ёсьць насамрэч каштоўнай паперы.

З новым годам, з новымі прасамі!

Уладзіслаў Белавусаў і Кірыл Касцян

Аўтары агляду — аналітыкі інтэрнэт-часткі юрystsаў і палітолягаў **«Правынік»** (prawnik.org).

НАВІНЫ ГАСПАДАРКІ

На 143-м

Беларусь апынулася на 143-м месцы з 155-ці ў штогадовым рэйтингу эканомічнай свабоды. Яго складаюць амэрыканская «Heritage Foundation» ды газета «The Wall Street Journal». Найпрыдаджэннейшым для бізнесу куточкам съвету прызначаны Ганконг. Можна таксама парадавацца за эстонцаў — 4-е месца. Самі ЗША на трапілі ў першую дзесятку.

На месцы «чацьверкі» — офис

На месцы інтэрнату БДУ, што на праспэкце Машэрава, 9, будзе побудаваны гандлёва-офісны комплекс. Конкурс на забудоўчынку правядуць улетку. Для БДУ ѹ іншай частцы гораду будзе збудаваны новы інтэрнат.

Тэлевізар-балбатун

«Гарызонт» пачынае прасправоўку тэлевізораў новай сэрыі «Humanік» са здольнасцю «размаўляць» з карыстальнікам — выконваць

загады, якія падаюцца голосам, даваць карысныя парады. Ці будзе тэлевізар вадзіцца абезвіюмом, дзіржакамі мовамі, не паведамляцца.

«Камунарка» здалася

Фабрыка «Камунарка» пачне выпускаць цукеркі з надпісамі па-беларуску на аборты. Дабліца гэтага Таварыства беларускай мовы. Пераход на новыя аборткі адбудзеца пад лёта. 40% складкі прадукцыі «Камунарка» экспартуе ў Расею, і мёбуй адметнасць бэндзідзі падаможа прадукцыі запамінацца.

Мадэрнізацыя Лукаўскай ДРЭС

Рассейскае ААТ «Сілавыя машины» выйгала ў суперніцтве з кампаніяй «Alstom» (Францыя) тэндэр на мадэрнізацыю трох энэрграблебакаў найбуйнейшай у Беларусі Лукаўскай ДРЭС. Кошт праекту — \$28 млн. Рэканструкцыя скончыцца да 2008 года.

Біяпаліўа ў рагас

Першыя 10 т беларускага біяпаліўа для дызэліў выраблены ў Навасельні (Дзятлаўчынскі). Калі эксперымент паліцічнік удалым, за год у краіне выпускіцца 2 тыс. т дызэліпалаў.

Украіна не бяз газу

Туркміністан з 3 студзеня аднавіў падачу газу ва Украіне, аднак па новай цане — \$58 за тысячу кубоў (раней — \$44). Назіральнікі звязваюць павышэнне цаны з інервавай рэакцыяй туркмэнскага дыктатара на перамогу В.Юшчанкі.

Падаткі па-новаму

1 студзеня Беларусь ды Раеся перайшлі на спагнаныя падаткі падыходнікі, якія падаюцца на прынцыпу краіны. Збірацца падатак на дабаўленую вартасць ды акцызы будзе ціпераў краіна-імпартёра. Гэта штогод прыносіць 200 млн доляраў у бюджэт. Сыстэма, аднак, абяцае быць

дужа бюрократызаванай (а значыцца, і патэнційна карумпаванай) — дзеля таго каб з падпрыемства не спаганялі падатку дома, партнёр у іншай краіне павінен іх сплаціць, а падатковыя органы дзвіюх краін — пасыпець у тэрмін аблімніяцца адпаведнай інфармацый.

ЖЭС-эксперымент

У Менску распачынаеца эксперымент па камэрціялізацыі ЖЭКГ. У чатырох раёнах сталіцы ЖЭС заменяецца на тры структуры: ЖЭУ (жылыё-экслюзіўна-эксплоатацыйныя ўчасткі), службы закачыка (пляніванные працы камунальшчыкай) ды цэнтры працы з насельніцтвам (паштарты столі і іншыя бюрократычныя функцыі). У ЖЭУ будуть працаўцаэць электрыкі, сантехнікі і іншыя спэциялісты. Чакаецца, што канкурэнтам ЖЭУ будзут прыватныя фірмы, якія таксама зўміцца эксплоатацыйнай жыльля.

АК: Белапан, АФН

Вінаградная — дарога жыцьні

Маўчаныне пра забітых абратаеца ганараваньнем забойцаў.

З жаданьнем жыхароў пазбавіцца ад змрочнай назвы можна пагадзіцца: наўгруд ці каму даспадобы жыцца на вуліцы Асьвяцімскай ці ў Расстрэльным завулку. Тым больш, у тапаніміцы рэштніку ў дамінуюць расылінныя матыўы. Нельга, аднак, не заўважыць, што, прыбраючы назву, гарадзкім уладам засяродзіліся на захаванні памяці пра забітасць. Тым больш што і ў гэтым напрамку ініцыятуў хапае. Праблема, такім чынам, не ў канкрэтных перайменаванні, а ў сэлекцыйных падыходзе. Бо голас народу, паводле выразу Каараткевіча, — голас «бога з машины», а ўлада — рэжысэр, які загадвае, калі тую машину пусціць у рух. Таму мы ідзём па Вінаграднай як мага далей ад Курапатаў, да съветлага жыцьця. У мінулым, якім хоць бы я бачыў прасткантныя нашаць будучыні, рэпрэсіям ніяма месца. А гэта значыцца, што ўжо сёняні пра тяя пастаўленія на канверзі забітасці на трэба гэліца.

Дыялектыка: замоўчычаючы забітасці, па нейкім законе захаванні мусім часцей і часцей згадваць забойцаў. Натуральна, на ўзглікі статусе. Тапаніміка па-ранейшаму поўніцца імянамі Дзяржынскага, Ландэра ды іншых. Яны застаюцца на месцы, застаецца неукрантаю традыцый іхніх герайзаций. Нельга пакінуць мінулае ненаселеным, і, калі мы маўчым пра забітых, аначага не застаецца іншага.

Але гэта — пабочны вынік. Біяпія ўніяўцаў, якія ёсць адной з авбавязковых якасцяў ахойнікаў, пакінуць. Біяпія — пабочны вынік. Высокі статус і немалая сацыяльная прыўліцца чалавека ў пагонах з значнай ступені аблуміненіем ягонай прэзідіўнай невінаватасці ў бачках грамадзтва. Дзеля захавання гэткіх ініцыятыў зноўшыцца на падыходамы ў залежнасці ад мінішчыненіяў ў бачках грамадзтва. Дзеля гэткіх ініцыятыў зноўшыцца на падыходамы ў залежнасці ад мінішчыненіяў ў бачках грамадзтва.

Поспехі на гэтым шляху відавочныя: нават сирод ахвяр палітычных працэсіў трыбае схільнасці да разграшэння «нашых хлопцаў». Дзеля стабільнасці, ваджна патрэбна, прайдзіцца ўзяць іншыя меры. Але хіба Ѹмкнецца да тae справядлівасці? Мэта маніпуляцыі з мінушчынай — утульнасць і спакой, перадусім жа — стабільнасць. Высокі статус і немалая сацыяльная прыўліцца чалавека ў пагонах з іншай ступені аблуміненіем ягонай прэзідіўнай невінаватасці ў бачках грамадзтва. Дзеля гэткіх ініцыятыў зноўшыцца на падыходамы ў залежнасці ад мінішчыненіяў ў бачках грамадзтва.

Крок, бадай што, сапраўды дробны. Маленчекая праіва ладу жыцьця, способу мысленія і легкадумнага бачання будучыні — нашмат выразнайшай за баламутную рыторыку ўрачыстых прамоў і перакручану хошчылістку «вучоных» ідэялагічных трактатаў, дзе можна пачуць і вычытаць ўсё што хочаш. Дзеля таго яны пішуцца — а хадзіць мы будзем па Вінаграднай. **Даніла Жукоўскі**

ЗАТ «РБ»

Праця са старонкі 2.

Іраку ўзбраеныі, а ўзамен атрымлівалі грошы праз финансавую схему з узделам «інфабанку».

Мабільны рынак

У весь год дзяржава пас-тупова працягвала наступ на рынках сотовай сувязі. У траўні СП ААТ «МЛС» (Velcom) афіцыйна абавяза-ваючы перадаць «Белтэлекаму» 20,9% акцыяў, што раней належала кіпрскай кампаніі SB Telecom да 10% акцыяў, якім волада-ла ЗАТ «Белтэлекспарт». У выніку «Белтэлекам», які да гэтага меў у МЛС долю ў 31%, атрымлівае пакет акцыяў, значна большы за канトルны.

У верасні МТС вы-ходзіць у лідэрды да падключае мільённага абонэнта. Аднак дзяржава захоў-вае кантрольны пакет у беларускім СТАА «МТС», нягледзячы на патрабо-ванні рэспубліканскага ААТ «МТС» перадаць яму 2% акцыяў беларускай даччы-най кампаніі.

Але галоўная сэнсация адбываецца 9 лістапада — у Беларусі рэгіструють троція, на 100% дзяржаў-нага GSM-апаратара сотовай сувязі «Best». Кажуць, цэны на ігнонія паслугі будуть даступныя нават ся-лянам. 25% кампаніі нале-

жает «Белтэлекаму», а 75% — вышэйзгаданому «Агату». Акрамя вайсковага аbstalivaniya, «Агат» вырабляе гарадзкія таксафоны, што дзе падставы для спэкуляцыяў на тэму стварэння першага айчын-нага сотовага тэлефона.

Рознымі маршрутамі

Маршрутная таксоўка пачынаючы пераходзіць у сферу дзяржаўных інтэрсаў. У жніўні Вышэйшыя гаспадарчы суд сканфі-коўвае 200 мікраўтобусаў «Мэрэздэс-Спрынгтэр» у ААТ «Міндаўг», найбуйнейшага прыватнага ап-ратара маршрутных такса-перевозак.

Гэтыя аўто «Міндаўг» набуўт у лізінг у канцэрну «Даймлер-Крайслер». Каб плаціць меншыя мы-ты, «Міндаўг» паўбіц, што будзе выкарыстоў-ваць машины для замежных перевозак — інакш какучы, «экспарту паслу-гу». Але насымэр так-соўкі пусцілі на сталічную вуліцу. Дзяржаўныя мытны камітэт зразумеў, што яго спрабуюць ахіт-рыцы, і спагнай зъ «Мін-даўгут» праз суд 2,5 млрд рублёў. Пакуль кампанія разьбіралася з запазычы-насьцю, надыходзіць час плаціць за лізінг 200 марш-рутак, а грошай не стае.

«Даймлер-Крайслер» па-дае ў суд — аўто канфі-куць. «Менсктранс» на-бывае мікраўтобусы, абя-цаючы больш нізкія цэны на перавозку.

Банкі

Пытаныне ўядзення супольнай валюты летасць абміркоўвалася досыць няўцімна. Але цесная інтэртрацыя з расейскай банкаўскай систэмай ўсё-такі выйшла бокам: 13 траўня Цэнтрбанк Расеі адбірае ліцензію ў банку «Содбізэнбанк», што прывяло да сур'ёзнага банкаўскага крызісу. Яго-ная хвала дакацілася й да нас: людзі началі скуп-ляць валюту. Сытуацыю выратоўвае пакуль яшчэ незалежны Нацбанк: ён працяг 66 млн даляраў са сваіх разэрвў да гасціні-кі.

Людзі з-за мяжы чакаюць пабачыць у Беларусі клясічную плянавую эканоміку, але не знаходзяць яе. Дзяржава ўсё часцей дзеянічае як супра-цойнік плянавага адзізу, а як буйны бізнесовец. Бе-ларусь ператвараецца ў закрытасць акцыянэрнае та-варыства, дзе галоўная доля належыць аднаму ак-цыянэру, а грамадзянне за-стаюць шараговымі су-працоўнікамі.

Алеся Кудрыцкі

Прэм'ер Сяргей Сідорскі ўручы генэральному дырэктару МАЗу Валянціну Гурыновічу ганаровы сцяг з нагоды 60-годзьдзя прадпрыемства.

Даеш 16 паказынікаў!

Прыемна зьдзівіла ў 2004 годзе стабільнасць абыненага курсу беларускага рубля да амерыканскага далаўра. За студзень — лістапад дэвальвацыя «зайчыка» адносна даляра склала ўсюго 0,8% пры статыстычных росцеце цэні на 10,3% (працяг, паводле майбі аянкі, насымэр рост цэнін склаў каля 40%). Яшчэ год назад гэтыя лічбы складалі адпаведна 19,0% і 25,6%. Такім чынам, Нацбанк адмаўляеца ад палітыкі, якой ён трымаўся з 2000 г. — тады адносна макрэканамічнай стабільнасць дасяглась шляхам дэвальвацыі беларускага рубля сувымерна тэмпам инфляцыі. Галоўнай мэтай гэтай палітыкі было падтрымліваць цэнавую канкурэнтаздольнасць прадпрыемстваў, арментаваных на экспарт. Ціпер іншы арменіц — выкананыне 16-ці абавязковых паказынікаў, з якіх бадай галоўным траба лічыць рост заробку ў даляравым эквіваленце.

Для падвышэння заробкай дзяржава гатовая ахвяраваць інтэрсамі прадпрыемствам — экспарцеру, лічыць эканаміст Уладзь Калупаеў.

падышлі цэны на ўласную прадукцыю. Праз нейкі час яны прасілі падвысіць пошліны на замежную прадукцыю, каб перамагчы ў канкурантнай барацьбе на ўнутраным рынке. Затым пры стабільным абыненым курсе і росцеце цэні на краіне павышаліся даляравыя цэны на беларускую прадукцыю, і ўжо на замежных рынках яна трапіла ў канкурантаздольнасць. Натуральная, беларуская экспарцёры праз міністэрствы і канцэрны, а тыя праз урад, лабіравалі яшчэ і дэвальвацію нацыянальнай валюты, каб кампенсаваць страты.

Такім чынам, уся палітыка, як і пры плянавым эканомікі ў савецкі часы, адпавядала выключна інтэрсам вытворцаў. Спачатку тыя падышлі цэны, ніякім чынам не змяніяючы ўласнай прадукцыі, і атрымлівалі неабрэтуваныя дадатковыя прыбылак на ўнутраным рынке, затым пад іх дэвальваціяй нацыянальную валюту, яны атрымлівалі яшчэ і дадатковыя гэтак званы дэвальвацыйныя прыбылак ад продажу прадукцыі на замежных рынках.

Чаму гублялі спажывцы

Але эканамічныя законы падмануць нельга. Каля нехта двойчы выйграў, значыць, нехта два разы

прайграў. Гэтым «кімсці» быў спажывец. Напрыклад, у пачатку 2003 году чалавек знайшоў новую працу, якую аўцяцала яму заробак у 600 тысяч рублёў, замест 400 тысяч, якія ён меў на старой працы. Ён на даключочны контракт з наймальнікам і з ахвотай пачаў працаўца, чакаючы, што да канца году павысіць уласны дабрабыт. Але да канца году цэні выраслы на 25%, і ўжо ў сінегія ягони заробак ператварыўся ў 450 тысяч рублёў. Чалавек пайшоў на рынок набыць якіх-небудзь імпартных, больш якінскіх і танных тавараў, аднак цэні на іх таксама падняліся, і ён са сваім кішэні апліцаваў павышэнне мытных пошлін. Рэшты заробку ён вырашыў аблініць на замежную валюту, бо захадзе адлікі грошы на адпачынку улетку. Але да канца году даляр падаракожу на 19%, і ягони заробак ператварыўся ў 360 тысяч рублёў. У выніку чалавек выклідаваўся на працы, разылічваючы, што атрымае кошык тавараў на 600 тысяч, а атрымаў меншы, чым меў напачатку. І калі пэнсійнікам дзяржава кампенсусе інфляцыю, пэрыядычна падымаючы памер пэнсіі, каля захадзе ён ляляўнасць, то наймальнік, часцей за ўсё, пягам году гэтага няробіць,

бо мае на этты час дамову з работнікам.

Кредыты лепшыя за даляры

Нават калі ўзяць афіцыйную статыстыку, то відавочна, што ў гэтай сітуацыі насељніцтву становіцца выгадным скупляць танные даляры, але, з іншага боку, становіцца складаным захаваць іх ад абісцінання. Можна было б паклацасці іх у банк, але мясцовая банкаўская систэма не карыстаецца высокімі даварамі на насељніцтва. Значыць, застаецца набываць нерухомасць, прадметы раскоши, паляпшэнія стан наяўнага жытла і г.д. Стала выгадным браць кредиты. Но, нягледзячы на большы высокі практыкі на іх, чым у Польшчы і Літве, рэальны практэн аказваецца ледзь нават на меншым. Напрыклад, валютны кредит пад 12% гадавых на пакупку нерухомасці ў гэтым годзе пры абісцінанні даляра на 9% трансфармаваўся ў рэальныя 3%.

Найболыц, што расчаравала ў 2004 годзе, — прамаруджанне з уступленнем Беларусі ў Сусветную гандлёвую арганізацыю. Беларусь пакуль не падпісала ніводнай дамовы з дзяржавамі — чальціві СГА і нават адстоеў падарунак працэс ад Расеі.

з усёй краіны

Страсыці па Пілсудзкім

У сінечні Польскай амбасадзе зрабіла ячч адну спробу вывесьці зь Вялікішчыны валун Пілсудзкага. Першая, як памятаем, скончылася для іх паразіт. Мясцовыя краязнаўцы тады перавезвалі камень у Вялікіку, схавалі на тэрыторыі электрасетак.

Дзесяць разьвязаныя пытаннія 21 сінечні ў Вялікіцы была скліканая экспертыная нарада. Пасыя спрочак было пашырэлана рацэныне пакінучь камень Пілсудзкага ў Вялікіцы.

Была падтрымана думка галоўнага барацьбіта за камень Анатолія Рогача, які прапанаваў паставіць помнік лі будынку гардзікага музею. Камень зьявіца на новым месцы ўвесну.

**Сяргей Макарэвіч,
Вялікіцы**

Шчаслівы білецік

Галоўная бухгалтарка Полацкага гарывянкаму Алена Вягітская выйграва галоўны прыз лягтэрі «Прыдзывінне-2» — аўтамабіль ВАЗ-2107. Жаночыя загадалі распаўсюджваць лягтэрныя білеты сярод работнікаў выканкама. Ахвотных было мала, таму давялося выкупіць рашту білетаў. Сярод іх і аказаўся шчаслівы.

Васіль Кроква, Полацак

Факсымільны крамінал

Супрацоўнік барацівіцкага інтэрнэт-клубу раздрукаваў для сябе 10 000 рублёў на каліяровай друкарцы. Ігона маці, я на ведаючы пра гэта, узяла туго панерчыну да разам зь іншымі грашымі панесла ў банк. Вынік вельмі сумны: жанчыну затрымалі, друкарку канфіскавалі, а на маладзёжу завялі крымінальную справу.

Мінусы Інтэрнэту

Блukaючы па сціве ў барацівіцкай інтэрнэт-кавярні «Пункт», заезджы маскоўскі камэрсант так захапіўся, што не пачаў, як

з кішэні курткі — яе павесіць на крэсла — выцягнулі 120 тыс. беларускіх і амаль 11 тыс. расейскіх рублёў. Злодзеяў пакуль не знайши.

**Руслан Равіка,
Баранавічы**

Народная самахода

Пры канцы 2003 г. урад прыняў пастанову аб стварэнні добраахвотных народных дружын. На сёняшні ў Ворыши на падпрыемствах і ў буйных арганізаціях сфармаваны брыгады колькасцю 300 чалавек. Зь Менску нават паступілі нагрудныя знакі да пасъведчанні.

Асноўная задача дружын — дапамога міліцыі ў падтрымцы парадку на вуліцах, дыскатэках, масавых мерапрыемствах. Відзначна, што вялікай колькасцю міліцыянтаў ды байцоў унутраных войскавых справаў аховы жыцьця і здароўя грамадзян вырашыць нікак не ўдаецца.

Із Сталінім у сэрцы

З падтрымкай пачынку расейскіх камуна-патрыётаб аб перайменаванні Валгаграду ў Сталінград выступілі на старонках «Аршанскай газеты» асобная ветэранская вайны і пэнсіянеры. Напірадлі сівяткавання 60-годзіньдзя перамогі, якую афіцыйная пропаганды (і ня толькі ў Беларусі) плянне адпрацаўваць на ўсе сто, зноу началі актывна мусіраваць гэту тэму. Мяркуючы па апошніх падзеях у Расіі, жаданьне апалигату Сталіна можа і спраўдзіцца.

Гандаль — занятак прыбытковы

Адміністрацыйнай камісіі пры Аршанскім гарывянкаме звычайні разглядаеца калі 80 пратаколаў. Траціну з іх складаюць матрыцы або парушэнні правілаў гандлю, якія паступаюць з гардзікіх рынкаў. Большыя гэта абавязкінне ды продаж тавараў без сэрыфікату.

Праўда, злouленыя за руку гандляры асаўліва не інервуюцца, хоць грашовыя пакараніні за апушкаванне спажыўцоў немалыя — ад 5 да 10 базавых велічын (1 б.в. складае цінгер 24 тыс. руб.). Бывае, што адны і тыя ж людзі караюцца па некалькі разоў за месец. Відаць, гандаль — досыць прыбытковы занятак.

Яўген Жарнасек, Ворша

Канстанцін Астроскі ў праекце

Проект помніка Канстанціну Астроскаму можна ўбачыць у гарадзкой выстаўнай зале на гірзанальнай выставе скульптара Юр'я Палякова. Першапачатковы проект меўся заходзіцца на выставе, прымеркаванай да ютадка Аршанскай бітвы. Але з розных прычын выстава не адбылася. 50-гадовы скульптар і аўтар некалькіх памятных знакаў ды мэмарыяльных шыльдаў жыве і працуе пад Талачынам. Сядро яго твораў гарэльеф Караткевіча на аднайменнай вуліцы ў Ворыши.

**Віктар Лютынскі,
Ворша**

100 гадоў Слуцкай бібліятэцы

Заснаваная стагодзьдзе тому, іна спачатку была чытальня — такіх у Менскай губэрні налічвалася ўсяго шэсць. А падчас апошніх вайны загразілі разам з усім скарбам (20 тыс. кніг), адраздзіўшыся толькі ў 1947-м.

Ціпер бібліятэка займае 4-павярховы будынак у самым цэнтры гораду, мae два філіялы ў мікрараёнах, а кніжны фонд налічвае 258 тыс. асobнікай. Наведавася бібліятэку амаль кожны троці случчак.

Міхась Тычына, Слуцак

«Советскую Белоруссию» — на кожную фэрму

Адміністрацыя Жыткавіцкага раёну (Гомельская) загадала прадпрыемствам

Папярэдне зацьверджаны проект адбудовы старое часткі сталіцы да 2020 году. Аляксандар Лукашэнка спыніў свой выбар на пляне інітыўты «Менскпраект». Паводле праекта, побач з Ратушай будзе адбудаваная рэнэсансная царква Святога Духа.

«падпасыць» вэтэранаў вайны на дзіржавную выданні, а таксама забяспечыць прысутнасць гэтых газет «ку кожнам цху і на кожнай фэрме». На спіцяльнай нарадзе з удзелам раённай адміністрацыі і кіраўнікоў падпрыемстваў улады «выказалі заклапочанасць» станам ведамасці падпіскі на прыядычныя выданні. Што азначае: усіх неадкладна нападліваць.

Вось вынік: тыраж «Советскай Беларуссіі» вырас з 401 726 асобнікай 31 сінечня да 506 948 ас. 4 студзеня.

МТС па-беларуску

На пачатку каstryчніка міядзведаваў ініцыятыва «Вока» і Таварыства беларускай мовы абесвіцілі ад акцыі «МТС па-беларуску!». Быў распечаты збор подпісай пад патрапіваннем да МТС забяспечыць доступ да аўтаматычнай службы сэрвісу абанэнта, ICСA,магчымасць атрымання СМС-паведамленняў на беларускай мове. І вось першыя вынікі акцыі: 31 сінечня на афіцыйным сайце кампаніі з'явілася беларускамоўная вэрсія. Каардынатар кампаніі

набывалі матэрыялы для рамонту і за свае сродкі. Мясцовыя школьнікі звірбаюць жалезэ ў макулатуру, каб заробленыя гроши перавесці на адбудову. А У.Глаз тым часам шукае спонсараў за мяккі.

Сацыяльная больніца

Першая на Гарадзеншчыне «сацыяльная» больніца працуе ў вёсцы Маніцкі Зэльвенскага раёну. Больніца сястрынскага дагляду са старэлых людзей розыніца да адамоў-інтарнату ўтм, што яе жыхары могуць у кожні час пакінуць шпіталь. За знаходжанне ў большынцы вылічваюць гроши з пэнсіі, а даплачавае бюджет.

Аддзяленне сястрынскага дагляду было пераведзена з Зэльвы ў Маніцкі месец таму, на базу былой мясцовай участковай больніцы. Сёня ў Маніцкіх 28 пасыентоў, якіх абслугоўваюць 14 сацыяльных работнікі. У большынцы ёсць гарачая вада, але толькі адна ванна на ўсіх.

Паводле «Газеты Слонімскай»

Суд на Каляды

Працяг са старонкі 3.

Нарэшце, прысуд: віну Марыніча ў незаконным захоўванні агністэрэльнай збройі прызналі недаказанай. Але яго прызнані ўнівартым у завалоданні артэхнікай, якая была бязвыплатна перададзена ў часове

карыстаньне ўзіначальванай ім арганізацыі «Беларуская асацыяцыя «Дзяслава ініцыятыва» — частка 4-я артыкулу 210 Крымінальнага кодэкса (крайдзе шляхам злouжыўвання службовыім паўнамоцтвам, учыненыя групай, чи ў асаўлівай буйным памерам). У запіл на сконунд гасцінне съявілі. Марыніча прыгаворвалі да пяці год пазбяўлення

Гэта зразумела? — глядзіць суддя ды на Марыніча. І тут ён выбухае: «Гэта беспадзел!» Судзьдзя і засядацелі пасыпешна сыходзіць пад кркі «Ганьба!» да сывіст. «Вы ўсё будзеце ў чорным сціске невызвізных!» — кркычы нехта. «Няхай жыве свобода! Свобода радзім!» Ад фашыстаў! Ад паразыту!» — гэта падзілка кулак у паветры ягоны син Павал.

Аманаўцы заглядаюць у зало праўдзівасці, але нічога не робяць. Класыцы на падлогу журналістам на вачах у паслоў не нармальна. «Я веру, што моладзь Беларусі ацяліць ўсё гэта праўдіві! Украіна

— прыклад! Гэтamu беспадзелу пасывіць ацонку час. Трымайцесь! Не давайдце ганьбіць нашу Бацькаўшчыну!» — не спыніацца Марыніч.

«Як вы ініцыятаце тое, што вас апраўдзілі па адным з пунктаў?» — пасыпівае спытвальца адзін з журналістаў. «Усё сфальшавана, але трэба ўсё звесткі на костку кінуць. Яны думаюць, што мы так будзем на касціх і жыць. Не, на будзем! Мы будзем змагацца за свабоду!», — алказвае Марыніч.

Міліцыянт, немалады ўжо чалавек, са зынякамі выразам твару акуратна замыкае кайданкі на ягоных запясьцях.

Чалавек і машина

У сваіх прамове Вера Страмкоўская называла Марыніча «сапраўдым чалавекам». Каалі пакінуць

Тэмпры росту валавой прадукцыі беларускай музыкі былі большыя за прагнозныя паказчыкі. Колькасць выдадзеных дыскаў вырасла. Кліпаў знялі болей, чым у 2003-м. Год даў купу вынікаў.

Альбом і сынгал году

Калі пазалеташній асаблівасцю была велізарная колькасць відзяліліў, то асноўнай прыкметай году 2004-га стала павышэнне колькасці выдадзеных дыскаў. Пры гэтым кліпаў знялі яшчэ болей, чым у 2003-м.

Калі раней найлепшы альбом выбіралі з трох-пяці кандыдатаў, то цяпер прэтэндэнтаў дзесятак: «Танкі» («Нэйра Дзвобэль»), «Паравоз хаканія» («WZ-orkestra»), «Дні» («Індыга»), «Мой двор: вясьслі пахаванні» (Сяргога), «Сем» («Гроша»), складанка «Генэраль айчыннага року»...

Наш выбор — за альбомам «Танкі». «Нэйра Дзвобэль» памяняў на трацину склад і запісаў першую за сваю 15-гадовую гісторыю беларускамоўную праграму. «Танкі» цікавыя як музычна, так і ідэйна. Кулінковіч без кампромісаў кажа, што галоўнае — не нарадзіцца тут, а тут памерці. З горыччу смысця з таго, што бусел ёсьць сэкс-сымбалем усёй Беларусі і з гонарами кажа «Беларусь — мае раздіма».

Атрымала большы распаўсюд такая піэр-форма, як сынгал, і ў сафонік. Ў 2004-м упершыню зьявіліся такія цікавосткі, як відасынгол («Безь билета» з «Лодачкамі»), інтэрнэт-сынгал («J-Mорс» — «Сто дарог»), мультымедыйны сынгал («Крамбамбуля») з «Радыё 0,33 FM»: песні, размовы, мэлёды для мабільных, фота, флэш.

Падзея году

Пачатак 2003-га нам запомніўся дзесяцігодзінем «N.R.M.» — аднайменнай песні, «бэставай складанкай» і турні па Беларусі; красавік — «Генэралам айчыннага року» ў Лядовых палацах; травень — трохдзённым «Таўкачыкамі», што сабралі ўесь фолькмадэрн і выехалі на межы менскай кальцавой — у Люблюн.

У траўні ж дуэт «Аляксандра і Канстанцін» паехаў на «Ўзбяранчынне-2004». Уздел беларусаў у буйным ўропейскім поп-фэсце можна лічыць падзеяй году, не зважаючи на месца, што яны там занялі.

З падзеяй другога паловы году — загад Мінінфармасці павялічыў квоту на беларускую музыку ў FM-этэры за 75%, які мусіць выконвацца з 1 студзеня 2005. Пабачым, што мае рацый: радыянкі, якія гаворць, што такія патрабаванні — съмерць для камэрцыйнага радыё ў Беларусі, ці ты, што кажа, што 75% пойдуць на карысць усім.

Тэндэнцыі

Першая — пашырлісія сувязі з суседнім Украінай. Летасць беларускія гурты былі там частымі гасцімі: Саша і Сірожа выступалі на канале «M-1», «Індыга» з'яздзіліся міні-турні, даўшы там у сінекні чатыры канцэрты,

Беларуская музыка наступае на танках

Фото: Аляксандар Кулінковіч

«Аляксандра і Канстанцін» з Русланай зігралі на цэнтральным пляні Львова, Вольскі з «N.R.M.» і «Крамбамбуляй» — на Майдане падчас Аранжавай рэвалюцыі, ну, а Сяргава папулярнасць у падднёўных суседзіў паступова пачынала дакатацца і да Беларусі.

Другая тэндэнцыя — большае ўагі да музычнай спадчыны. Вышла кніга «Залатая дыскі беларускага рок-н-ролу», рыхтуючыца да друку даведнік «Сто беларускіх албомаў... і на толькі» і «Хто ёсьць хто ў беларускай музыцы». У 2004 г. убачылі съvet на дысках легендарныя запісы — першыя трэны албомы «Улісу», ангельскамоўны альбом «Крамы» «Гарэлка ін ісе». Насыпелі патрэбна яканса выдаць запісы «Бонды» і «Місцавага часу».

Адкрыцьцё

У другога палове 2004 г. стрэльнула «Індыга». Русі са сваёй камандай упэўнена рушыць у вышыні рок-эшані і рыхтуе налета адразу трэы праекты.

Хлопцы зь «І-48» на працягу году запісвалі рэп-коравы альбом (выйдзе ў лютым) і зрабілі з Аляксандрам Памідоравым яскравую песню — «Выйсьце». Пасыя развязаныя са сваім ідэолягам Фрайдам гарт ня згас, а яшчэ больш распаліўся.

Песня

Мяркуючы па галасаваннях у гіт-парадах, народ хіліца да пазытыўных твораў. Наведнікі ин-

тарністаўскага гіт-параду «Тузін гітой» прызналі найлепшай песніяй сезону 2003/04 жыцьцярадаснае «Люблю» «Крамбамбулі». Сярод лідэраў — яе ж «Турысты», рок-н-рол «Баба Лена» ў выкананні Варашкевіча.

Лідэры другога паловы году — «Жыцьцё» Кулінковіча, ужо згаданае «Выйсьце», «Ду-ду да-да» — пазытыўны твор ад «АіК».

Сярод расейскамоўных песен паза-ца канкурэнцыяй «Чорны бумэр» Сяргава — яе падхапілі на столкы ў Беларусі, колькі ў Кіеве і Данецку, Піцеры і Маскве. Сярод мясцовых папавасікоў вылучыўся Хлястова («Мара маі»), Плотнікаву («Дзесьці») і Дарафееву («Човен»).

Кліп

У 2004-м зноў паставлены рэкорд па вытворчасці музычнага відза на Беларусі. Пазалетасць было знятыя крыху больш за 40 кліпаў, лягас — звыш 50-ці. Рэжысёры начали запрашваць саракудных актораў (Зелянкоўская ў дэбютным кліпі «Атлантыхі», Кот у кліпе «Цягні-Штурхай»), прадусары — укладаць вялікія грошы ў карцінку. Праўда, самы дарагі кліп году «Паштальённы» («Ляпіс Трубяцкій») сваіго бюджету — каля 50 тыс. даляраў — не апраўдаў. Сярод поспехаў — малівны шэраг да «Ішля далей» («Безь билета»), які ўзяў удзел у анімациі фільма «Галінды».

У сэнсе відза можна вылучыць «За тобой» Сяргея Кавалёва і «3000 кроку» («Цягні-Штурхай»). У сэнсе відза можна вылучыць «За тобой» Сяргея Кавалёва і «3000 кроку» («Цягні-Штурхай»).

Пакуль не варушыцца «Тарпач» — ляўрэат «Басовічы-2004». Будзем спадзівацца, што яны стрэляць, як і «Індыга», налета пасыя сінекні чатыры канцэрты

хай»), але гэта ня той выпадак, калі песня і карцінка гарманічна зуемадапаўняюцца.

Правалі і скандалы

Адно з расчараўнінага году — няўдалая спроба актыўізація беларускіх эп. Складанка пад назвай «Пасадзіў дзед РЭПку» і канцерт з гэтае нагоды прайшёл біспілена, выявіўшы нават ня штучнасць задумы, хіласць названага кірунку ў межах Беларусі.

Ня выявілі сябе патэнцыйныя «праекты году». Такія, напрыклад, як «Руны» з Іванам Кірчуком. Ізэя «Рунаў» палаігала ў нетрадыцыйным выкананні беларускіх народных сыпеву да іх яскравым сціпічным увасабленні. Разылі — на Расею, адкуль, уласна, тая ідэя і прыйшла. Зацікаўленасць з расейскага боку некуды зыніла, адпаведна зынілі і гроши, і фундатары праекту, таму ён вымушаны загнуўся.

Прэтэндантай на ролю бурбалкі году, у прынцыпі, хапае і бія «Рунаў». Гучную заяву на пачатку году зрабіла група «Гэзаўрус», са-манаваўшыся «вывіховым дэбютам-2004». Але таким слоганам яны і запомніліся.

Пакуль не варушыцца «Тарпач» — ляўрэат «Басовічы-2004». Будзем спадзівацца, што яны стрэляць, як і «Індыга», налета пасыя сінекні чатыры канцэрты

хай»), але гэта ня той выпадак, калі песня і карцінка гарманічна зуемадапаўняюцца.

«Стокс», «Нэо», «Стэрэатып» згасла, а супольны канцэрт гэтых гуртоў прайшоў без гледачоў...

Самы гучны скандал 2004 г. выклікалі слова А.Лукашэнкі пасля палітычна-музычнай акцыі 21 ліпеня пра «дзіобліў і палацы». Гэта ўскладніла жыцьцё не-катормын музыкам. «Палац» пазбавілі працы ў «Белканцэрце», Памідорава пагналі з СТВ, а дэзэртажы СМІ абвесцілі байкот усім удзельнікамі таго канцэрту. Беларускія музыкі адгукнуліся стваральнікам свайї Уніі і выданьнем дыску «БУМэрэн».

У траўні быў створаны прэцэндэнт на справе распаўсюджуна музыкі ў Сеціве ў фармаце mp3. РУППУ дамогся сымбалічнага пакарання (з базавым велічынш штрафу) стваральніка «Песняроў» Хведара Карапленкі. Судзьдзя доўга не магла дапаць, што за mp3 такое, аднак часткову віну Карапленкі признала.

Гэты год запомніца таксама съмерцю Васіля Шугалея — культаўага панк-музыкі і паста.

Поп-прырэй

Яшчэ адна яскравая тэндэнцыя — беларускія поп-музыка ўзяліся выйша за межы ДК МТЗ. Ялфімаў выявіў напоўніць свой талент на «Славянскім базары», «АіК» выступіў на «Ўзбяранчынне», Алехна — у фінале «Народнага артыста», Падольская — на «Фабрыцы зорак». А хто там ідзе?..

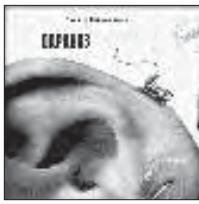
Сяргей Будкін

ГЮНЭШ АВАСАВА ў 2004 годзе далучылася да «Крамбамбулы». На фота — з Аляксандрам Кулінковічам у часе каляднага выступу.

культура

Парафоз каханъя

Зыміцер
Вайщошкевіч
і Рыгор
Барадулін,
«Вест-
рэкардз»,
2004

Сумесны прадукт Музыкі і Паэта. Альбом вылічча ў слухача ізлую гаму пачучыцяў — ад замілавання да зьдзіўлення. Клясык чытае вершины перад песнімі («І валун можа закахацца, і ў кругах мараю сэрса ёсьць...»), музыкант дапаўніце вершины па місцічным музичным вобразам. Герой — пасажыры гэтага «парафоза каханъя» — Арыстакратка каханъя, Гаспадыня зорнага палацу, Пані «трошки ў гадах» — увасабляючыя па-рознаму ў музичным пляне. Вайщошкевіч ахвяраваў музичнай цэласнасцю дзеяла музичнай разнастайнасці. Часам падыход да пазії Барадуліна вельмі сымелы, як у песні «СОС» — сапраўдным рокавым творы з паўнавартаснай рытм-сэкцыяй. Апрауда-ны такі крок ці не — вырашаль слухачу.

Традыцыйны гарадзкога шансону, распачатыя «Парафозамі», і тут маюць свой працяг («Актырыса», «Вясновы дзень»). Знаходзіцца ў «Парафозе» месца і балады-насыці («Пані», «Чакаю»), і псыхадэлу («Я ўсё сваё жыццё»).

У прадмове да дыску Ўладзімер Нікляў кажа, што «старышына беларускай пазіцыі і маладзей беларускай музыкі... напісалі песні, якія можна сыльвачаць у цягніках». Можа, якія рамантичныя юнакі з заявіле: «Мы не сустрэнемся, як астра-вы, спагады зорка не ўышла над намі...» — але здарыцца такое можа толькі ў Парафозе Каханъя. Адзнака: 9 (з 10).

Вялікае калі ласка

«Р.Л.А.Н.»,
«БМА-
груп»,
2004

Чарговы альбом ад айчынных блоз-мэнай, якія запісваюць па два альбомы на год. При гэтым ад першага («Блюз у канцы туналю») даapoшнія прагрэс адчувальны. Аснова альбома — кля-сычныя блозы і рок-н-ролы з простымі тэкстамі, на надыт сінава абіжара-нім. З поспехаў — «грамадзянскі» блуз «Вялікае калі ласка», акустычны «Ранішнія адчуванні» і ўжо досыць вядомая «Шынкарачка». Цікавыя, як для азnamлення, хіп-хопавыя экспры-мэнты Плясанава са свайя дачкой («Пад-зідз дзед рэпку») і былым ідэолагам «IQ-48» Фройдам («Новая купалінка»).

Цікава, што «Р.Л.А.Н.» існуе толькі трох гадоў, хоць агулам уздельнікі каманды прарабавілі ў музыцы не адні дзесяцігодзі-лле, а лідэр каманды Андрэй Плясанав належыць да «першага пакалення беларускага року» — 1960-х (тады ён іграў у гурпе «Пінгвіны»). Аднак пакінУ свае сязяды на толькі ў музичнай сферы, але ў кіно і ў жывапісе. Плясанав колькі год працаў на «Беларусфільме» (быў сур-жысэр культаўга «Мяне завуць Арлекіна»), потым заняўся жывапісам і ягоная праца трапіла ў нідэрландскі каталог найлепшых мастакоў свету канца ХХ ст. Адзнака: 7 (з 10).

СБ

Арлоў і Бартосік у горадзе белай ночы

Уладзімер Арлоў прыехаў у Бялынічы на наступны дзень пасля менскай прэзентациі «Каханка яе вялікасці» — 18 снежня. Тутыцца жартаваў на вызываючы рэйтинг «White Night City».

Разам з пісменнікамі наблізкі шлях — 200 км — пераадолеў і Зыміцер Бартосік. Ён і адкрыў творчуую сустраку ў мастаковікі музэі: выконваў баляды, жартуючыя песьні, чыгай урэукі са свайго «Чорнага пісталета». Слухачы найбольш упрадаблілі гісторыю пра немца, які наведаў беларускую правінцыю ў сярэдзіне 1990-х.

Арлоў адразу зінтыргаваў прысутных, распавеўшы, што інтэрэс да гісторыі прачицуўся пасля таго, як ён ішча юнаком выпадкову прагальню манту з выявай Жыгімonta Аўгуста. Пісменнікі дзяліліся ўражаннямі ад першага каханъя, а вершамі пра грудкі нават засмучыў дзяячаташ-школьніц. Прайда, пры канцы сустречы адна з іх асмелеўся і папрасіла новую книгу пісменніка для школьнага музэя, дзе ёсьць «кутак Арлова».

Ахвотны набываў книгі, у тым ліку «Краіну Беларусі». Пісменнік падкрэсліў, што гэтай кнігай можна ўдарыць па галаве таго, хто па яе прачытанні так і не прасякнеша беларускай гісторыяй. Жартаваў, вядома.

Сяргей Будкін

Студзень | Легендарная кніжка

1 — Новы год.

3 — 150 гадоў з дня сімерці выдаўшай і пісменнікі Антоні Марціноўскага; рэдактара сатырычнай часопісу «Бруковыя ведамасці», газеты «Літоўскі кур'ер», першага ў Беларусі і Літве навукова-літаратурнага часопісу «Віленскі дэйнікі».

3 — 100 гадоў з дня нараджэння пастаў Ўладзімера Хадыкі (1905—1940), закатаванага саветамі.

6 — Свята Трох каралеў у катапікоў.

7 — Нараджэнне Хрыстова ў праваслаўных.

9 — 100 гадоў з «Крыававай нядзелі» ў Пецярбургу.

10 — 100 гадоў з дня нараджэння афтальмолягія-акадэміка Тамары Біркі (1905—1993).

10 — 75 гадоў з дня нараджэння хіміка-акадэміка Хведара Капутцага.

19 — Вадохрышча ў праваслаўных.

20 — 100 гадоў з дня нараджэння перакладчыка, выдаўшага Яна Пятроўскага, які ўклёў і выдаў «Кля-сычны грэцка-беларускі слоўнік», перакладаў старажытнагрэцкіх філозафій.

21 — 75 гадоў з дня нараджэння легендарнага дыктара Ўладзімера Шэлхіна (1930—2002).

23 — 100 гадоў з дня нараджэння польскага паэта Константыя Ільзэфона Галынскага. У сваіх вершах пісаў пра міжваенную Вільню.

25 — 75 гадоў з дня нараджэння акадэміка-машынабудаўніка Віктора Чачына. 50 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Лакоткі (1955, Дзягілі, р-н), архітэктара, рэстаўратора драўлянай архітэктуры.

26 — 225 гадоў з дня нараджэння мастака Яна Дамеля.

31 — 75 гадоў з дня сімерці залягаў як прыродазнаўства Бэнзідкіта Дыбоўскага. За ўдзел у паўстанні Калиноўскага быў сасланы ў Сібір, дзе заняўся вывучэннем прыроды Байкалу і басейну ракі Амур. Потым вярнуўся на родіму, вывучаў беларускія азёры, пісаў працы па біёлёті, антрапалогіі і этнографіі.

75 гадоў таму, у студзені 1930 г., быў заснаваны часопіс «Беларусь».

Яе гісторыя
нагадвае лёсі
цяперашніх
падпольных
выданьняў.

Зборнік «Песні» — менавіта такое яго тагачаснае графічнае напісаньне, — першая беларуская кніга XX ст., выйшоў 100 гадоў таму, пад Каляды 1904-га. Гісторыя «Песні» загадкава.

Асноўны зъмест яго складаюць творы Багушэвіча. Адвольнасць выбару мэтанакіравання. Пачынаеца зборнік з вершу «Дурны мужык, як варона». Затым ідуць «Ях прауды шпаку», «У судзе», «Бог яго роўна дзеле», «Свяя зямля». Яшчэ пры канцы зборніка зъмешчаны вершы Цёткі і Каруся Каганца. Спэс буличыя клясыкі.

Зборнік надрукаваны на танюсенькай бляносенкай папяроснай паперы. Яна аж сцвіцца. На авантытульнай старонцы пазначана: «Дазволена цэнзураю». СПБ.

17 декабря 1903 г.. Ніжэй яшчэ адна паметка: «Песні» друкаваліся ў сына-дадальнай друкарні. Той, хто ведае, зь якім боем прарабівалася беларуская кніжка ў съвет, тую памету адразу палічиша за дээрзкасць. А так і ёсьць! Выдаўцы зрабілі выклад: сына-дадальная друкарня — гэта нам не абы-што. Сынод — найвышэйшая правааслаўная царкоўная установа. Так што, панаве, купіліе беларускую кніжку съмела. Сам сынод ведае пра яе! Насамрэч надрукаваць валь-надумскую кніжку ў легальнай друкарні было немагчыма. Толькі праз год, у 1905-м, будзе знянута забарона з беларускай мовы.

Вядома, аўтарства верша ў зборніку не пазначана.

Як съведчыць аўвесткі «Нашай долі», у верасні 1906 г. згаданы зборнік прадаваўся віленскай літаграфскай кнігарні Марыі Пясецкай-Шляпіц. Ад 1907 г. «Песні» на гэдздаўца ў съпісах наявайшай літаратуры. Ці то прадалі, ці канфіскавалі. У трэцім нумары «Нашай Долі» паведамляўся пра ператрус у той кнігарні. З канца 1906 г. пачалася пара канфіскавання беларускіх кніг.

У Нацыянальнай бібліятэцы ёсьць два асобнікі «Песні». Зборнік адметны яшчэ і тым, што гэта была першая спроба выдаць Багушэвічавы творы кірыліцай (пазіціў пісану лацінай).

Набліжаўся 1905 год, і зборнік «Песні» прапаваў на новы час.

Уладзімер Содаль

Альбом Дарафеевай

14 беларускайных песьні Ірины Дарафеевы сабрали ў альбом «Каханчака». Ён запісаны пад акампанемэнт Прэзыдэнцкага аркестру.

Ельскі ў «Кнігазборы»

Кніга Аляксандра Ельскага «Выбранае» стала 30-м томам залатай сэрыі «Беларускага кнігазбору». А ў сэрыі «Бібліятэка Бацькаўшчыны» ёсьць аж дзве грутоўнікі навінкі: салідныя працы «Беларусы ў бітве за Монтэ-Касіна», укладзеная Юрем Грыбоўскім, і «Беларусы ў Аўстраліі». Да гісторыі дыяспары Наталія Гардзенкі.

Птушкі, зывяры, раслініны

Выдавецтва «Мастацкая літаратура» выпусліла першыя трэћі кнігі новае дзіцячыя сэрыі «Зямля мая» — «Птушкі», «Зывяры» і «Раслінны». Усё з ілюстрацыямі і па-беларуску.

У тэатрах клясыка

Доля пастановак паводле

п'есаў клясякай у 2004 г. вырасла да 30%. У 2003 г. яны складалі толькі 15%.

Запаўняльнасць заляў была ў сярэднім 73%. Усіго паставілена 97 новых спектакляў. Для парадынанія: у 2003-м — 92.

Геві-мэтал-Бах

Гітарыст Віктар Смольскі, сын прафесара Акадэміі музыкі Зымітра Смольскага, выпусліў сольны альбом «Majesty&Passion». Музыка пяць гадоў іграе ў німецкім гурне «Rage». У сольнікі ж ён апрацаўваў у стылі геві-мэтал спадчыну Баха — союты і фрагменты з канцэртаў для скрыпкі з аркестрам. «Мэталўп» гітару дапаўняе сымфонічны аркестр.

Гадзінінкі у кнігу Гінэса

Гарадзенскія ўлады пададілі заяўку на занясенчыне гадзінінка на Фарным касцёле ў беларускую кнігу рэкордau — як найстарэйшага з дзеяйных вежавых гадзінінкаў Эўропы. Аснова мэханізму захавалася з XVI ст. У 1992—1997 гг. гадзінінкі быў канчаткова адноўлены: цяпер ён адбівае нават чвэрці гадзінны.

«Atlantica» пішацца у Швэціі

Гурт «Atlantica» рыхтуе свой дэбютны дыск у Швэціі. «У Расеі запісана было ў лаціні, але лепшыя расейскія студыі не парадаўшы з шведзкай», — кажа спявак Алекс. Дыск выйдзе ў лютым.

Немцы слухаюць сваё

Бундэстаг прыняў закон, згодна з якім 35% часу радыёстанцый павінны аддаваць айчыннай музыцы. Закон падтрымалі вядомыя музыкі. Немцы змагаюцца з панаваннем англомаўнай музыкі, беручы за прыклад краіны, дзе такі нормы ўжо ўведены... Францыя, Швайцарыя, Польшча.

Потэр-6

Джаан Роўлінг скончыла працу над шостай кнігай пра Гары Потэр. Выход кнігі плянуецца на пачатак лета.

Няма Зонтаг

У 71 год памерла амэрыканская пісменніца Сьюзан Зонтаг. Апошні 29

гадоў яна змагалася з ракам, які атакаваў яе то ў адной, то ў другой праіве. Яна стала вядомая сваім пратэстам супраць вайны ў Віетнаме, у 1980-м падтрымлівала польскую «Салідарнасць». У 1993 г. у абліожаным Сараеве пастаўліла пры съвечках «У чаканыі Гадо». На старыя гады Зонтаг адмовілася ад пачыфізму і падтрымала інтарэнцыю NATO ў Косаве. Разам з Ванесай Рэдгэрой бараніла Ахмэда Закаева. Апошні яе артыкул — «Пра катаваны іншых» — прысьвячаны скандалу ў турме Абу-Грэйб. Яе найзначнейшыя эсэ «Пра фатаграфію» друкавалася ў «Arche».

Адраджэнне «Queen»

Легендарны гурт «Queen» адрадзіцца з новым вакалістам. Першы канцэрт дададуць у ПАР па ірэсіяналным запрашэнні Нальсана Мандзлы. Усе сродкі ад канцэрту пойдуть на фонд барацьбы са СНІДам. Падчас свайго сусветнага турніру гурт мае дачы некалькі канцэртаў у Цэнтральнай Эўропе.

АВ, СБ; БелАПАН,
Gazeta.pl

Спрэчка аб съятой зямлі

Ці можна аб'ектыўна напісаць пра найкей канфлікт, тым больш калі ў аснове ляжаць рэлігійны спрэчкі? Тым больш палестынскі. Ёсьць два дыаметральна супротивные погляды на палестынскі канфлікт.

Першы: Палестына — гэта другая назва Ізраілю і яна можа належыць толькі габрэйскому народу. Ён николі не забываў на гэта і зашмат пакутаваў, каб проста так аддаться Палестыне. А сёньняшні палестынцы — не народ, а зграя тэрарыстаў, спансараваная арабскімі шыізмом.

Другі: Палестына николі не была краінай толькі габрэй, а чым гаворыць сама назва, якак паходзіць ад наймены філістымлян (стараўжынага народу). А сёньняшні габрэй з Эўропы і Амэрыкі — гэта ёўрапейскія каланізатары, і іх дзяржаву чакае лёс усіх каланіяльных утварэнняў.

Гэта крайнія погляды, але яны даволі трапна передаюць сутнасць канфлікту.

Адкуль ён бярэ пачатак? Ад айца Аўрама з ягонымі сынамі Ісаакам і Ісмаілом? Ад цара Града, які выкарыстоўваў арабаў супраць сваіх падданых? Ад Мухамеда, якога юдзі не прызналі Мэсія?

Пачнём з того, што мае да пытання непасрэдна дачыненіе.

Сінізм прыняў зывізда зь імем Тэадора Герцля (1860—1904). Башыць сінізму паходзіць з Аўстрыйскай імперыі, дзе асмыліяць габрэй зышла найбольш далёка. Гэта аднак не зменшила вастрыны габрэйскага пытання. Меншасыці былі незадаволены

тым, што габрэй далучаюцца да пануючых нацый — немцаў, вугорцаў, палякаў (у адной апавесыцы І. Франка герой задае пытанні, чаму ёсьць габрэй — расейцы, палякі і «...німа габрэй славакаў, русінай?»). Апошнія троі баяліся за чысціню сваёй крэви.

Назіраючы за гэтымі тэнденцыямі, а таксама за антысэмітізмам у іншых краінах, Герцль прыйшоў да высновы, што паратунак для габрэя — у стварэнні сваёй дзяржавы. Такія праекты існавалі і да Герцля, але менавіта ён абвясціў дзяржавабудаўніцтва гаўноўай габрэйскай задачай.

Тым на меним сінізм выклікаў спрэчкі сярод габрэяў. Супраць Герцля выступілі артадаксальная іудаісты, абурнаныя тым, што наверуючы ўзяў на сябе функцыю мэсіі; асмыліяцьні, якія лічылі, што будучыні габрэй у краінах, дзе яны жывуць, бундаўцы, якія адстойвалі праграму культурнай аўтаноміі, запазычанай у аўстрыйскіх сацыялістах.

Аўтаномію спрабавалі ажыццяўляць у БССР, дзе дзесяць Бунду ўваходзілі ў вышэйшыя органы ўлады, а ідыш быў адной з дзяржавных моў. Сыцвяржалася, што савецкая ўлада стварыла спрэйильныя ўмовы для развіцця габрэйскай культуры на аснове яе іерэзакыйных, г.зн. нерэлігійных, традыцый, і алія (вяртланье ў Палестыну) ужо непатрэбна. І гэтаму верылі. Міхас Чартук укладаў у вусны героя сваёй пазмы «Карчма» Шлёмё наступныя слова: «О, я цяпер волны! І нашто мне цяпер Палестына?»

Але Сталін вынішчыў бундацаў,

Махмуд Абас,
перае́мнік
Арафата,
часовы
кіраўнік
Палестынскае
аўтаноміі.

Гітлер — асыміляцыяністай і абода — юдаістай. У выніку сіністы атрымалі моцныя аргументы на сваю карысць.

У той жа час з самага пачатку выявілася ўтапічнасць герцлеўскага лэзунгу «Народу без зямлі — зямлю без народу». Т. Герцль, будучы нерэлігійным габрэем, не лічыў спачатку такой зямліней менавіта Палестыну. Акрамя яе ў якасці месца для будучай дзяржавы ён называў таксама Афрыку, Паўднёвую Амэрыку.

Лідер радыкальных сіністай, пісменнік Уладзімер Жабацінскі (1880—1940) пісаў: «Арабы ніколі не саступяць нам, бо яны на збордзе, а народ». Таму, на думку Жабацінскага, габрэй таксама не павінны саступаць арабам.

Жабацінскі сфармуляваў асноўныя прынцыпіі ізраільскай палітыкі: габрэйская дзяржава абапал Ярдану, размова з арабамі толькі з пазыцый сілы. З супрацэлеглага

боку «ястрабам» быў муфтыя сруслімскі Хаджы-Амін ал-Хусайні, сваяк на матчынай лініі Ясіра Арафата. Ягонія палкія кансантыны прыводзілі да выразнай яўрэй у Ерусаліме, а метамі былі выгуртванне з Палестыны габрэй — брытанцаў ды стварэнне там арабскай дзяржавы. І дзеля гэтага ён пайшоў у 1936 г. на контакт з гітлерскім Нямеччынай, а ў 1941 г. нават пераѣхалі ў Борлін, дзе браў удзел у стварэнні мусульманскіх дызіні СС (пераважна з баснійцамі) і распрацоўцы плянія «канчатковага вырашэння» габрэйскага пытання. Нацысцікія канцынгеры і мэтады вынішчэння габрэй прыводзілі да захаплення. Толькі зацікаўленасць вялікіх дзяржав у арабскім нацыяналізме выратавала муфтыя ад статусу ваеннах злачынцаў (ён неўкі час знаходзіўся ў Францыі пад хатнім арыштам), аднак ягоная галоўная мара — арабская

дзяржава ў Палестыне — ажыццёўлена не была.

Стварэнныя арабскай дзяржавы не было ажыццёўлена наўпешнікі якраз праз супраціў іншых арабскіх дзяржав, што хацелі падзяліць сваю тэрыторыю да кошт «съятой зямлі». Такім чынам, казашы, што палестынскі рух створана арабскімі ўрадамі, не зусім правільна. Падтрымліваючы антыізраільскія акцыі палестынскіх бежанцаў, яны не хацелі звязаць сябе авязкамі на будучыні. Толькі палітычны крызіс у арабскіх краінах пасля паразы ў «шасцідзённай вайне» дазволіў палестынцам выступіць як самастойны палітычны сіле. Менавіта тады быў утвораны рух Арафата, а цяпер Абаса «Фатх», а неўзабаве за кошт далучэння больш дробных палітычных утварэнняў — Арганізацыі вызваленія Палестыны. Палестынскі рух узінікаў як леварацыйны, таму ў супрацівагу Арафату Захад пачаў таемна спрыяць ісламістам, таму ж Хамасу. Зъмена «чырвонай пагро́зы» на «зялёную» прымусіла пайсыці на перамовы з Арафатам. Аднак спадзея, што Нобэльская прэмія міру 1994 г. Арафату, Пэрэзу ды Рабіну пакладзе канец канфлікту, былі марні.

Што далей? Ці апошні падзея — сход Арафата, адмова Шарона ад будаўніцтва паселішчаў — палепшаць сітуацыю? Пакуль усё паказвае на адвартона. Дый ці магчыма талерантнасць там, дзе прысутнічы рэлігійны канфлікт? Ад адказу на гэтае пытанне залежыць усё астатніе.

Усяслася Шатэрнік

Новы балканскі трубаправод

Прадстаўнікі ўрадаў Баўгарыі, Македоніі і Альбаніі падпісалі дамову пра будаўніцтва трансбалканскага нафтаправоду. Па ім пачаць касцільскую нафту.

СЯРЖУК ВІНАГРАДАЎ

Нафтаправод АМВО злучыць чарнаморскі порт Бургас у Баўгарыі і альбанскі порт Влера на Адрыятыцы. Работы па будаўніцтве лініі даўжынёй 912 км мяркуеца пачаць сёлета і завяршыць праз чатыры гады. Выконваць праект будзе брытанска-амэрыканскі кансорцыум.

Наглядзячы на нестабільныя рынакавыя цэнры, нафта і надалей застаецца галоўным энергансёбітам у сусветнай эканоміцы. На думку экспертаў АПЭК, доля нафты ў сусветнім энергазабесяпчынні застанецца да 2020 году на ўзроўні каля 40%, а разведаных на сёньня запасаў нафты ў сусвете мусіць ханіць на 80—100 гадоў. Выглядае, што і ў найбліжэйшы час важная ролі належыць распрацоўцы новых нафтавых радовішчаў, пракладанню транспортных ліній да іх дапамозе нафтападабыўным і транзитным краінам у развівіццаў дэмакратычных і сацыяльных

структур.

Адным з самых шматабяцальных нафтавых рэгіёнau сусвету з'яўляецца рэгіён вакол Касцільскага мора з істотнымі запасамі нафты ў Казахстане і Азэрбайджане. Толькі казахстанскіе радовішчы ў Кашагане

пераўзыходзіць сваім аўтам усё паклады Паўночнага мора. Такім чынам, арганізацыі транспартавання касцільской нафты і падтрымка праездадных памкненій у краінах усходніх і паўднёвых-ўсходніх Эўропы і Каўказу выйшла на першы плян замежнапалітычнай стратэгіі Захаду.

З прычыны нястачы праходных магчымасцяў у Басфорскім праліве было распачата праектаванне транспортадаў у аўтадзе Басфору. У праектах галоўную ролю адгырывае амэрыканскі капітал і падтрымка амэрыканскага ўраду, варта напісці прыгадаць нафтаправод Баўк—Джэйхан праз Азэрбайджан, Грузію і Турцыю. У якасці дадатковых шляхоў злуччынья разгледаліся АМВО і, з другога

буку, рэсійска-баўгарска-грэцкі праект транспортадаўнага злуччынья Бургасу з грэцкім

Александрупальсам. Паміж двума праектамі разгнурнулася барапца за палітычнае прызначэнне і інвестыцыі. Пры гэтых падзеях вакол «Іокасу» і ўзмацненне

аўтарытартага стылю кіравання ў рэсійскай эканоміцы спрычыніліся да падрыву даверу да Расеі паколькі захапленне. Як выглядае, пераможцам у канкурантнай барапца вейшаў АМВО. Пачатак рэалізацыі АМВО — таксама вялікі дзелавы поспех амэрыканскіх і брытанскіх нафтавых канцэрнаў, якія канкуруюць з ёўрапейскімі гігантамі «Total»-«Fina-Elf» у асаўнені нафтавых радовішчаў Касцілю.

Яшчэ з часу адміністрацыі Клінтанам амэрыканскі ўрад надаваў шмат увагі палітычнай стабілізацыі і пабудове дэмакратычнай барапца на паўднёвым усходзе Эўропы. Таксама падтрымка гістарычнай мела сымпаты і сядар на балканскіх краін, наступства траціцца свае пазыцыі. Дызінэрніфікацыя краін нафтавых паставак і транспортавання рабіць краіны — спажывальні нафты месні залежнымі ад суворавінных гігантаў накінцілі Расеі і АПЭК. Большая гнуткасць энергетычнай палітыкі рабіць нафтавыя кран месні верагодным інструментам палітычнага ціску і павышае шанцы на ўзходніх краін на незалежнасць із дэмакратычнай.

Пачатак ажыццёўленыя праекту АМВО азначае далейшы ўмацаваны амэрыканскага ўплыву на ўсходзе і паўднёвым усходзе Эўропы. У той жа час Расея, якая дзікуючы рэлігійным і этнічным сувязямі гістарычна мела сымпаты і сядар на балканскіх краін, наступства траціцца свае пазыцыі.

Дызінэрніфікацыя краін нафтавых паставак і транспортавання рабіць краіны — спажывальні нафты месні залежнымі ад суворавінных гігантаў накінцілі Расеі і АПЭК. Большая гнуткасць энергетычнай палітыкі рабіць нафтавыя кран месні верагодным інструментам палітычнага ціску і павышае шанцы на незалежнасць із дэмакратычнай. Пачатак рэалізацыі праекту АМВО — држнай навіна для ўрадаў — аматараў нафтавага і газавага шантажу і добраў навіна для прыхільнікаў дэмакратычнай трубы.

Пачатак рэалізацыі праекту АМВО — држнай навіна для ўрадаў — аматараў нафтавага і газавага шантажу і добраў навіна для прыхільнікаў дэмакратычнай трубы.

Манэргейм — самы выбітны фін

У Фінляндыві прайшло нацыянальнае аптытанье «Самы славуты фін у гісторы». Наперадзе чакана апынуўся дзяржавыніаўскім дзеячом, барон Карл Густаў Манэргейм. 105 тысяч слухачоў нацыянальнага радыё патлефанавалі і назівалі гэтага прадстаўніка швэдзкага архістактрычнага роду, які да канца жыцця размаўляў і пісаў па-фінску з памылкамі, найважлішым сваім складчыннікам.

Генералу расейскай арміі, удзельніку расейска-японскай і Першай сусветнай вайны, этнографу Манэргейму было наканавана стаць адным з

творцаў фінскай дзяржавы. Дзякуючы яму краіна двойчы адбліася ад савецкай навалы (у 1940 і 1944) і захавала незалежнасць. Фіны адзначылі таксама, што дзякуючы Манэргейму ў краіне была пабудавана ўзорная дзмакратычная систэма і нацыянальная палітыка. Супраць Саветаў у фінскіх атрадах блісця прадстаўнікі ўсіх нацыянальных меншасцій. Найбольш вядомыя срод іх — расейскі полк і грабрэйскі батальён з уласнімі камандзірамі ды сцягарамі. Нават нямецкія дарадцы зъміршыліся з апошнім фактам і вымушаны былі інспектаваць грабрэйскі звязъ. Дарэчы, у пачатку XX ст. Манэргейм службую на Падляшшы, тут атрымаў званне генэрала ды

пасябрываў з Радзівіламі. Днямі ў менскім выдавецтве «Колос» выйшла біографія К.Г.Манэргейма ў перакладзе на беларускую Якуба Лапаткі.

Другое месца ў рэйтынгу (80 тысяч тэлевізанаванняў) атрымалі прэзыдэнт краіны Рыста Руці, які кіраваў краінай у 1940—1944 г. і па вайне нават на некаторы час быў асуджаны як венены злачынца. За ім ідзе Урхе Кеканэн, які кіраваў пасыльвяненнем Фінляндыйскага цягам даўгіх 25 гадоў, здолеўшы пабудаваць нармальную стасункі з Москвой.

Далей ідуць дзіцячы лекар Арва Ульфа, бацька фінскай літаратуры, «фінскі Скарына» Мікаэль Аргырала, ціперашиня прэзыдэнтка Тар'я Халанэн, пісьменнік XIX ст. Алексіс Ківі,

збройнік нацыянальнага эпазу «Калевала» Эліяс Лёнат, які найлепшыя руны запісаў па вёсках Мурманскага краю, дзе сёньня і съеду ніяма ад фінаў. Замыкаюць дзясятку герой апошніх вайны генэрал Адольф Эрнарт ды кампазытар Ян Сыбэліос. Цікава адзначыць, што з 10 найбольш славутых фінаў шасцьцё мелі роднай мовай швэдзкую.

Паводле газеты «Dagens Nyheter»

Швэція скарачае армію

Швэдзкі рыкедаг прыняў гістарычнае рашэнне наконт вялікага скарачэння нацыянальнага войска. У 1980 г. у швэдзкім войску служыла 700 тыс. салдат, досьць вялікая

колькасць была абумоўлена тым, што краіна николі не была сябрам NATO, таму пад пагрозай з боку СССР будавала ўласную сістому басінескі. У 2000 г. войска скарацілі да 160 тысяч жаўнероў. Паводле апошняга рапортання, у 2005 годзе ў арміі застанецца ўсяго 31 500 салдат. 5000 афіцэроў будуть звольнены, астатніх чакае тэрміновая пізнія. Такое значнае скарачэнне тлумачыцца адсутнасцю патэнційных праціўнікаў у паяўчай частцы Эўропы. Пры гэтым штат падміністэрства захоўваецца на ранейшым ўроці — 16 тысяч супрацоўнікаў на амаль дзесяцімільённую краіну.

Паводле газеты «Metro»
Андрэй Катлярчук,
Стакгольм

НАУКА

Кіляграм састарэў

У прыгарадзе Парыжу Сэўры больш за 100 год пад шклянімі накрыўкамі захоўваецца кавалак мэталу. Падміністэрство маракаўшчыны з атактнія залічылі ў копії. Узор за ўесь час вымушаўся з сэйфу толькі троны разы (апошні раз 15 гадоў таму) — для парадаўніцтва шасцю коштамі. На самым пачатку яны важылі адноўлька, але пазней копіі пачалі цяжці. Дзіўна: узоры выка-

наны з адноўльковага мэталу, захоўваюцца ў адноўльковых умовах, таму змены павінны адбывацца ў іх такім самым. Але ўжо ціпэр «глобуліні кіляграм» важыць на драбнотку менш за копіі. Хіба стаў лігчыцца праз то, што яго мышы перад кожнай праверкай?

Эталён кіляграму ўстарэў. Усе іншыя алінкі, зацверджаныя ў XIX стагодзьдзі, ціпэр вымяраюць па-іншаму. Эскунда, што лічылася дробам сутак, ціпэр супастаўляецца з праінглесіцою 9.192.631.700 ваганініяў выпрамленыя атамамі цэзію-133, частата якіх, як вынікае з фізікі, нязменная. Мэтар — дроб даўжыні Панрыскага мэрдыцынчу — поўтым зай-

мечу такі самы этапённы мэталічны стрыжань, які захоўваўся ў Сэўры. Ціпера мэтар — гэта адрезак, які пераадоляўся сяяць ў вакууме за 1/299.792.458 сэнунды.

Такія змены гарантуюць, што нават на іншай пляніце недзе ў далёкай галактыцы згаданыя алінкі вымірнія будуць адноўльковымі. Чаго нельга казаць пра кіляграм.

Бюро мераў кожнай краіны мусіць час ад часу правяраць у Францы, ці іхні эталён мае адноўльковую вагу з адным з тых шасціяў галоўных узору, ці не.

Паўстала патрэба ў тым, каб на-
вакоўцы знайшли нейкі іншы, больш стабільны эталён, чым мэ-

талічны ўзор у сэйфе пад не-
калькімі шклянімі накрыўкамі.
Бо не выключаеца, што магчымасць
крадзіжкі ща падміністэрства

вызначылі кіляграммам. Каб гэта не адбылося, пачаліся пошуки новых мэтадаў узваж-
вання. Нямецкі фізік Пэтэр Бэц-
керка хоча скласкі адмысловую
кулю з пэўнай колькасцю атамаў
крэмнію. Тады б мера масы была
нязменная, бо залежала б ад
колькасці атамаў, а не ад вагі мэт-
алічнага ўзору. Аднак дзеяліст
трага стварыў криштал атага-
му крэмнію, складзены ў адмысловую
сетку, атамы ў якой было б лёгкі лічыць. Ужо ціпэр мещца
прататып такой мадэлі — самы
правільны шар, які толькі вырабля-
ляў чалавек. Калі б Зімля была на-
столькі геаметрычна правільнай,
даўгі пагоркі і ўзвышышы ўздымалі-
ся б угору на некалькі мэтраў. Але

у тым прататыпе ёсьць дэфэкты —
туды трапілі атамы іншага рачыча,
а паверхня пакрываеца вокісам.

Амэрыканскі ж навукоўцы збироўца паяднаць электрычнасць з масаю. Адзін кіляграм можна супастаўі з электрамагнітнаю сілай, якая створыла руйнава-
вану на шалях. Тады новы ўзор
кіляграма будзе вымірацца токам.
Але тут пакам павінны ўлічвацца
кіляграмаў, якія выміраюцца
з пэўнай ўлічваніцай. Тады новы ўзор
кіляграма будзе вымірацца токам.
З кожным эксперыментам «элект-
рычны кіляграм» робіцца ўсё
больш дакладным. Відаць, хутка
мэталічны ўзор спаўдзіць трапіць у
музей разам са сваімі копіямі.

Падрыхтаваў Руслан Равіка

* больш можна прачытаць на сайце:
www.1.bipm.org/en/si/si_brochure/chapter2/2-1/2-1/kilogram.html

Цімашэвіч — сыкір сойма

Міністар замежных спраў Польшчы Ўладзімер Цімашэвіч стаў сыкіром Сойму. Месца сыкіра вывалаўся пасля таго, як лістраваны суд вырасціў, што лідар СЛД Юзэф Алексіс на можа займаць высокі пасады з прычынамі, што ўтойў сваё супрацоўніцтва з органамі дзяржбасіспекі за часы ПНР. Апазыцыя, наступерак Цімашэвічу, падтрымлівала кандыдатуру ціпера швэдзкага віц-сыкіра Юзафа Зыха (Польская сялянска-парція). Як Цімашэвіч, так і Зых у замежнапалітычным пляне актыўна падтрымліваюць беларускіх незалежнікі.

З выбраннем Цімашэвіча новым шофаремпольскай дыпламатыі мае стаць Адам Ротфельд, ціпера швэдзкага дзяржбасіката МЗС, які дапамагаў прэзыдэнту Касасынскаму ў ягонай пасярэдніцкай місіі ва Украіне.

Месіч — будучы прэзыдэнт Харватыі

Некалькіх тысяч галасоў

не хапіла дзеяйнаму прэзыдэнту Харватыі Стыпана Месічу, каб перабрацца на другі тэрмін у першым туры выбараў. Яго падтрымала больш за 49% выбараў. Ягону суперніцу, віц-прэзыдэнту, ва ўзрасте хрысціянскіх дэмакратоў Яндрэнку Косар — толькі 20%. Барацці і красамоўны Месіч быў абраны прэзыдэнтам пасля смерці ціпера мэтара.

Швэція расчараваная ў дзяржаве, вяртасця да Бога

Цунамі ў Азіі стала найбольшай катастрофай у найноўшай гісторыі Швэціі. Паводле апошніх звестак, там прапала або загінула больш за 2915 швэдз. Грамадзтва прамаруджвалінім ураду з рэакцыяй на катастрофу. З іншага боку, упершыню за

доўгія гады швэды кінуліся да царквы. Раней у квітнікі Швэціі глядзелі на рэлігію як на астадалы звязы, і голас рэлігійных дзеячяў рэдка гучыў у публічных дыскусіях. Як трывога, то да Бога, пашырджаеца прымаўка.

Кітайца 1,3 мільядры

Насельніцтва Кітая ў чацвер пасяянула 1,3 млрд — пайнфармаваў Дзяржкамітэт па статыстыцы КНР.

Ігналіне перабудоўваюць

1 студзеня спыненая дзейнасць першага блёку рэактара Ігналінскай АЭС. Ігналінская АЭС, побудаваная 21 год таму, была такога самага тыпу, як і Чарнобыль. Вызваленым супрацоўнікам будзе пранавінаваны альтэрнатыўны працоўны памер. Адзін з іншых атамных блёкоў, якія ўспрымаюць сініціні, будзе засяроджаны на абарону гэтай уласнасці. Я многае забараняў сабе... дзесяць уласнасці, якія захаваны ў прыміжнай зоне.

Хадаркоўскі: я стаў свабоды

Былы кіраўнік «Юкасу» Міхаіл Хадаркоўскі напісаў у расейскай газэце «Ведомості», што не ўспрымае старатве сваіго 15-мільяднага капіталу як трагедыю і зымірніць зь лёсам. «Уласнасць, асабіціва буйная уласнасць, сама сабою зусім на робіць чалавека свабодным. Будучы супраслышнікам «Юкасу», я марнаваў вілізны высілкі на абарону гэтай уласнасці. Я многае забараняў сабе... дзесяць уласнасці, якія захаваны ў прыміжнай зоне.

Я станаўлюю звычайнім чалавекам (з эканамічнага пункту гледжання) — прадстаўніком забяспечанасці сараднікаў (класі), для якога галоўнае — не валоданье, а быцьцё. Барацьба не за мэмысць, а за самога сябе, за права быць самім собой», — піша Хадаркоўскі.

Забойцы беларусаў

23 сінтября ў Стакгольме адбыўся суд над забойцамі двух маладых беларусаў. Злачынцы — таксама два маладзёны 20 і 16 гадоў, адзін прыехаў з Малдовы, малодшы — з Беларусі. Абодва былі знойдзены з ахвярамі ў дзень забойства — 1 красавіка — разам з імі пілі гарэлку на кватэры. Малдавані атрымалі дзесяць гадоў, беларус — чатыры. Пасылька адвіцыя зіміні злачынцы будуть высланы са Швэціі. Кожны мусіць выплаціць свяжак ахвярі 22 тысячы ўёр. Малыя зямлі зняволенія тлумачыцца іх маладосцю.

**МБ: gazeta.pl,
svaboda.org; АК,
Стакгольм**

Студзень

- 1 — Новы год.
 6 — Святыя Трох каралёў у каталікоў.
 7 — Нараджэньне Хрыстова ў праваслаўных.
 19 — Вадохрыща ў праваслаўных.
 21 — Курбан-байрам у мусульманаў.

Люты

- 2 — Грамніцы ў каталікоў.
 10 — Новы (1426-ты) год у мусульманаў.
 13 — 300 гадоў з дня нараджэння Францішкі Ўршулі Радзівіл (1705—1753), стваральніцы тэатру Ў Нясвіжы, пісменніцы.
 15 — Грамніцы ў праваслаўных.

Сакавік

- 15 — 75 год з дня нараджэння Жа-рэса Алфёрава (1930, Віцебск), фізыка, Ноблескага літургіста.
 25 — Дзень Волі (дзень авіячэныя незалежнасці БНР, 1918).
 25 — Звеставаныне ў каталікоў.
 25 — Пурым (габр.).
 27 — Вялікдзень у каталікоў і пратэстантаў.

Красавік

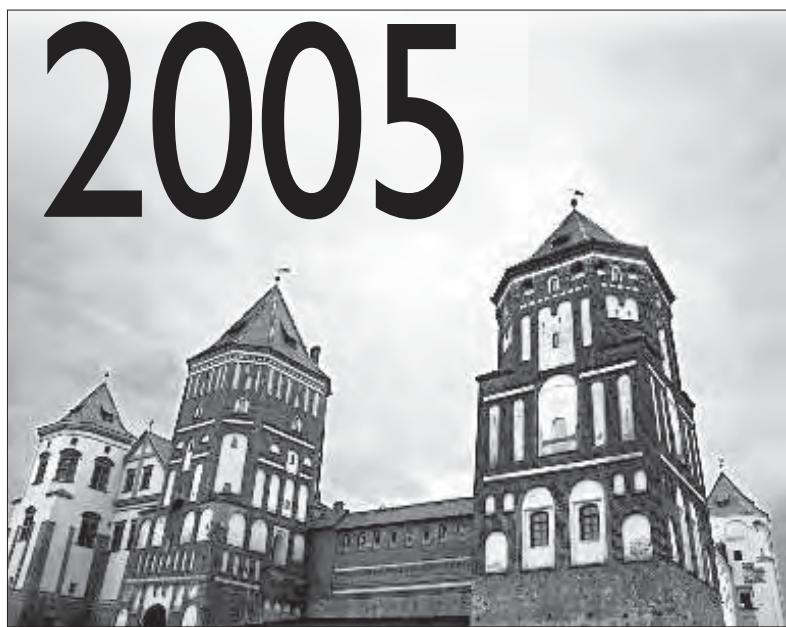
- 2 — 200 гадоў з дня нараджэння Ганса Хрысьціяна Андерсена (1805—1875), дацкага дзіцячага пісменніка.
 7 — Дарабешчаныне ў праваслаўных.

Травень

- 1 — Праваслаўны Вялікдзень.
 1 — Дзень Працы.
 9 — Дзень Перамогі над нацызмам (1945).
 10 — Радаўніца.
 11 — 150 гадоў з часу заснавання графам Яўстахам Тышкевічам у Вільні Музэю старажытнасцяў (1855).
 16 — 50 гадоў гімнастыцы Вользе Корбут (1955).
 25 — 75 гадоў з дня нараджэння Мікалая Дземенца (1930), старшыні Вярхоўнага Савету БССР у 1990—1991.
 28 — 100 гадоў з дня друкаваныя першага вершу Янкі Купалы: «Музыку» у газэце «Северо-Западны край» (1905).

Чэрвень

- 6 — 100 гадоў з дня нараджэння Петrusя Броўкі (1905—1980), народнага пэзда Беларусі.
 7 — 125 гадоў з дня нараджэння Вацлава Іваноўскага (1880—1943), міністра асветы БНР.
 21 — 100 гадоў з дня нараджэння Жана Поля Сартра (1905—1980), французскага пісменніка філёзафа-экзистэнцыяліста.
 23 — Купальле.
 24 — Святыя Ян у каталікоў.
 29 — Святыя Пятро і Павал у каталікоў.

Сінічын						
	1	2	3	4	5	6
1	4	5	6	7	8	9
9	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						
Жодзін						
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28						
Слуцк						
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			
Барысав						
	1	2	3	4	5	6
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					
Коростын						
	1	2	3	4	5	6
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						
Дзяржынск						
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				
Слуцкіе						
	1	2	3	4	5	6
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					
Глыбока						
	1	2	3	4	5	6
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

ЮБІЛЕІ ГОДУ

- 980 — першая згадка Турава ў «Аповесці мінукых гадоў».
 980 — захоп Полацку князем Уладзімерам Святаславічам, паланенне Рагнеды.
 1155 — першая летапісная згадка пра Мазыр.
 1330 — полацкія князі началі карыстацца пячаткай з «Пагоній».
 1330 — гандлёвы дагавор Полацку з Рыгаю. Яго тэкст — адзін з першых пісмовых помнікаў, у якім фіксаваліся асаўлівасці беларускага маўлення.
 1430 — зрываецца падрыхтаваная каранацыя на караля вялікага князя Вітаўта, бо асьвечаную Папам карону ў паслю

Вітаўта гвалтам забіраюць на мяжы палікі на загад Ягайлы. У далейшым надсанчаная мячом карона выкарыстоўвалася кракаўскімі біскупамі.
 1430 — абраныне Свідрыгайлі на вялікага князя (сын Альгерда, малодшы брат Ягайлы).
 Каля 1530 — нарадзіўся Сымон Будны.
 Каля 1530 — выданыне беларускамоўнага «Эвангельля» Віці Ціпінскага.
 1730 — нарадзіўся Міхал Казімер Агінскі (1730—1800), дзяржаўны дзяяч, дзядзька кампазытара Міхала Клеафаса Агінскага, стваральнік тэатру, капэлы й балетнай школы ў

Слоніме.
 1780 — нарадзіўся мастак Ян Дамель (1780—1840).
 1780 — заснаваныне ў Магілёве тэатр.
 1780 — утварэнне ў Магілёве каталіцкага арцыбіскупства, якому падпарадкоўваліся ўсе касцёлы Расейскай імперыі.
 1805 — адкрытыцца ў горадзе Свіслач першай гімназіі на тэрыторыі Беларусі.
 1905 — першыя вечары беларускага нацыянальнай культуры ў Вільні, Менску, Горадні, Полацку, Слуцку, Капылі, Дзісне, Давыд-Гарадку, Радашковічах.
 1905 — Айнштайн стварае спізняльную тэорыю адноснасці.

Ліпень

- 7 — Іван Вялікі ў праваслаўных.
 12 — Святыя Пятро і Павал у праваслаўных.
 15 — дзень Грунвальдзкай бітвы.
 27 — Дзень Незалежнасці ў гарнар прынцыца Дэкліярапці аб дзяржаўным сувэрэнітэце Беларусі (1990).

Жнівень

- 8 — 475 гадоў з дня съмерці ў Тураве князя Канстанціна Астроскага (1460—1530), гетмана ВКЛ.
 15 — Прачыстая ў каталікоў.
 19 — Яблычны Спас у праваслаўных.
 23 — 125 гадоў ад нараджэння Аляксандра Грына (Грынёўскага) (1880—1932), расейскага пісменніка, сына ўдзельніка паўстання Каліноўскага.
 26 — 125 гадоў з дня нараджэння французскага паэта-мадэрніста Гіёма Апалінара (1880—1918), нашчадка беларускага роду Кастрывіцкіх (сапр. Вільгельм Альбрэхт Уладзімер Аляксандар Апалінары Кастрывіцкі).
 28 — Прачыстая ў праваслаўных.

Верасень

- 8 — Дзень беларускай вайсковай славы.
 11 — 150 гадоў з дня нараджэння Еўдакіма Раманава (1855—1922), этнографа й археолага.
 25 — 50 гадоў ад прынцыца (1955) Вярховым Саветам БССР тэксты й музыкі дзяржаўнага гімну «Мы беларусы».
 27 — 400 гадоў з часу Кіргольмскай бітвы (1605), калі харугвы Рэчы Паспалітай на чале з гетманам Янам Хадкевічам разьбілі ўтрай больша войска швэдаў.

Кастрычнік

- 4 — 25 гадоў ад гібелі Пятра Машэрава (1980).
 4 — Рош Ашонэ (Новы год) у габрэй.
 14 — Пакроў у праваслаўных.
 20 — 350 гадоў з часу падпісання Кейданскай уніі (1655) між ВКЛ і Швэціяй.
 27 — 575 гадоў з дня съмерці вялікага князя Вітаўта (1350—1430).
 30 — 100 гадоў з дня нараджэння склытара Андрэя Бембеля (1905—1986).

Лістапад

- 2 — Дзяды.
 4 — заканчэнне Рамазану ў мусульманаў.
 8 — 75 гадоў з часу запуску першай у БССР электрастанцыі БелДРЭС (1930).
 26 — 150 гадоў з дня съмерці Адама Міцкевіча (1798—1855).
 26 — 75 гадоў з дня нараджэння Уладзімера Каараткевіча (1930, Ворша — 1984).
 27 — Дзень Слуцкага збройнага чыну.
 29 — 175 гадоў паўстання 1830—1831.

Сінеган

- 10 — Міжнародны дзень правоў чалавека.
 25 — Божая нараджэнне ў каталікоў.

Анёл і Чорт

СЫЦПАН ДЗІНЬ-ДЗІЛЕВІЧ

Дзейныя асобы:

А н ё л .
Ч о р т .
Л ю д з і (гледачы).

А н ё л (упрыгожвае ялінку і сцывае).

На вашым двары Сына радзіла.
Дрэва стаяла, Сына радзіла,
Раю-райуся, Раду радзіла.
Хрыстос нарадзіўся Суяжджаліся
На вашым двары. Князі-баяры.
На тым дрэве Суды судзілі,
Цісова краваць. Раду радзілі.
Раю-райуся... Суды судзілі.
А ў той краваць — Чым імём назваць?
Божая маці. Назвалі імём —
Божая маці Ісусам Хрыстом!

Ч о р т . Стоп, стоп! Што ты тут галаву людзям дуршиш — які Хрыстос, які Божы Сын? Гэта ўсё напраўда.

А н ё л . Праўда.

Ч о р т . Не.

А н ё л . Праўда.

Ч о р т . Давай спрачаца.

А н ё л . Давай, а хто рассудзіць?

Ч о р т . А хай сабе людзі рассудзяць.

(Паказавае на гледачоў.)

А н ё л . Рассудзіце нас? Добра?

Ч о р т . Дысь вось — клянуся сваім рогам — няякага Бога. (Зынімае і кладзе на стол свой рог.) Малюнок Бога на карцінках, пішуць пра яго ў кніжках — але хто яго бачыў? Гэта ўсё казкі...

А н ё л . Крылом клянуся — вось. Бог ёсьць. (Зынімае і кладзе крыло.) Каля Бoga не было, каля брай і пекла быў бі выдумкай, то і чорта быць не павінна. Але ж ён во тут стаіць, самы сапраўды, і блозыніць, і

шкодзіць. Не, трэба пагадзіцца, што звышняя сілы дабра і зла існуоць.

Ч о р т . Клянуся рогам — няякага Бога. (Зынімае і кладзе рог.) Каляць, Бог прынёс на зямлю мір і спакой. Дзе вы бачылі? Паўсюль вайна і тэрарысты. Вуны, нават у вашай Палестыне, сцвятой зямлі, дзе Хрыстос нарадзіўся, што ціпец? Вайна!

А н ё л . Крылом клянуся — вось. Бог ёсьць! (Зынімае і кладзе крыло.) Сапраўды, бывае, людзі сварацца, ваюноць. Але ўсякая вайна канчается міром. Каля Бгтага не было — даўно б усе адзін аднога перабілі б, нікога б не засталося. А так, бачыце, колькі на сцвяты людзей развязваліся?

Ч о р т . Клянуся хвастом — няякага Бога. (Адышпляе хвост і кладзе.) Каля Бгтага Бог усёмагутны, ці ж дапусціў бы ён, каб яго любімы дзеці — во гэтыя людзі, — памірапілі...

А н ё л . Сцвятым клянуся — вось! Бог ёсьць! (Зынімае німб і кладзе.) А ўвіцце сабе — каля не было съмерці. Гэтак ж і злюдзе жылі да вечна. Гэта ж колькі б яны быды нараділі! А так раней ці пазней кожнаму зладзейству прыходзіць канец... І галоўнае, галоўнае! Паміра што? Толькі цела. Душа вечная!

Ч о р тУсё скажу? Болей ніякіх доказаў ня маеш? А я маю! Клянуся сваім хвастом... (Дастае янич адзін прыхаваны хвост.)

А н ё л . Які хвост?! Ты ўжо кляўся хвастом. Гэта — падман. Гэта супраць правілаў!

Ч о р т . А мы, чарты, плюём на вашыя правільныя правілы! У гэтым нашая сіла, у гэтым нашая перамога!

А н ё л . Але ж у нас ёсьць судзьдзі! Людзі — рассудзіце!

Ч о р т махае рукамі, кліча да сябе.

А н ё л працягае далоні людзям і таксама кліча да сябе...

(Аўтар ня ведае, колькі гледачоў падыдзе да аднаго і да другога і ня можа сказаць, чым закончыцца сцэнка.)

Каляндная імша для дзяцей у менскай Катэдры. 25 сіненяня.

АНДРЭЙ ХАДАНОВІЧ

Калі ні ўзору на шкеле, ні белай віхуры, ды сам каляндтар падказвае:

цуд магчымы;

каля на рукоўых аблоках сядзяць выключна Амуры, страліоны ў мілых дзяўчутат выключна вачымы;

каля па гадзінікі поўзае час-чарапахаў каляндных колы дзеткам

вяzzуць кока-колы,

жадаю, каб Вас вінівалі музыкай Баха з майдыніка шчасця

святога ці праста Міколы;

каб я пераклаў Вам найлепшую песню Коэні

з малітвой, каб на вулічным слотным трэшы

Вы да пачатку сцвята вірнуліся ў дом спакойна,

ні трапіўшы на канцэртэра

й не захварэўшы!

31 сіненяня 2004

Падборка вершоў Андрэя Хадановіча — на старонцы 19.

Спроба жыць па праўдзе

ВАЦЛАЎ ГАВАЛ

«Падрыўная дзейнасць супраць Рэспублікі і распальваньне варожасці да дзяржавы» — паводле такога абвінавачанья чэскі драматург і дысыдзант Вацлаў Гавал сеў у турму ў 1977 г. Фармулёўка мала розніцу ад тых, якія гучыць у беларускіх судах на працэсах над героямі нашаніўскай «Хронікі супраціву». Рух за нацыяналізм вызваленія нібыта айсбэрг. Раушчыя, якія маюць дастатковая моцы, каля вільсці на плошчу і пратэставаць, складаюць яго бачную, меншую частку. Тых, што спачуваюць і абураюцца моўчкі, — мільёны. Што мушу рабіць я, калі побач са мною нейкі юнак узяўшы на мітынгу 7 лістапада транспарант «Далоў самадзяржяў!» Або калі побач са мною жыве хлопец, што зачытаў на раённым радыё артыкул з фактамі фальсифікаціі выбараў і яго за гэта выгнапі з працы? Або калі мой сусед-школьнік — зубровец? Пра гэта нам гаворыць паспяховы чэскі досьвед і эсэ В.Гаўла «Спроба жыць па праўдзе». Напісаное ў 1980 г., яно актуальнае для нас сёньня.

Дырэктор

Дырэктар праскай крамы гароднінны зымасці ў вітрыне, паміж цыбуляю і моркай, лэзунг «Пралятэры ўсіх краін, яднайцеся!»

Гэты лэзунг нашаму дырэктару крамы прывезлы разам з цыбуляй і моркай з базы, і ён павесіў яго ў вітрыне проста таму, што рабіць так уж шмат гадоў, таму што ўсе так рабіць, таму што так мае быць. Каля Бгтага не зрабіў, мог бы мець проблемы: хто-небудзь нават мо зівінаваць бы яго ў апазыцыйнасці.

Аднак лэзунг на транспаранце мае таксама функцыю знаку. Як такі ён утрымлівае схаванас, але цалкам пэўнае паведамленне. Яго можна было бы сформуляваць так: «Я, гандляр гароднін XY, сяджу тут і ведаю, што я павінен рабіць; я паводжу сябе так, як ад мене чакаюць; на мяне можна пакласціся і мяне ні ў чым нельга папракнучы; я паслухамяны і таму маю права на спакойнае жыццё».

Гэта паведамленне, само сабой, мае і сваёго адрасата: яно скіраванае «наверх», да начальніка гандляра гароднінай, і адначасова гэта пішыт, за якім дырэктар крамы хаваецца ад патэнційных даносчыкаў.

Цяпер увім сабе, што аднаго дня дырэктар крамы пайстание і ня будзе больш выстаўляць транспаранты з лэзунгамі, якія ён выстаўляў адно каб яго не чапалі; на будзе больш хадзіць на выбараў, пра якія ён ведае, што гэта зусім на выбараў; пачне казаць на сходах тое, што ён спраўды думас, і знойдзе ў сабе досыць моцы,

каб салідарызавацца з тымі, з кім яму зарадае салідарызавацца ягоне сумленне.

Праз такое паўстаныне дырэктар крамы выйдзе з «жыцця ў хлускы», адкіне рытуал і парушыць «правілы гульні». Ён знойдзе сваё прыгнечанас «я» і сваю годнасць, ён вызваліць сябе... Ягонае паўстаныне будзе спробай жыцця ў праўдзе.

Рахунак яму выстаяць хутка: ён стаціць сваю пасаду і вымушаны будзе працаўніцтва шафёрам, развозіць тавары. Ягоны заробак будзе зменшаны. Яму даўядзенца адмовіца ад надзеі зіўзідзіць на адпачынак у Баўгарыю. Далейшая адпачынка яго дзяцей апыненца пад пагрозай. Начальніца будзе да яго чапляцца, калегі будуть глядзець на яго як на дзівака.

Насамрэч дырэктар крамы зіўзісніць на толькі нейкав індывідуальнае, завершанае ў сваёй аднаразовасці парушэнне, ён зрабіць нешт чепараўнай важчайшай: парушыўшы праўлі гульні, ён скасаваў «гульню як такую». Ён пашкодзіц структуру ўлады, перарваўшы яе сувязі; ён паказаў, што «жыццё ў хлускы» — гэта жыццё ў хлускы.

Але з прычыны таго, што ўсе спраўдныя проблемы і крэйзісныя зіўзы схаваны пад тóўстым слоем хлускы, да канца ніколі не ясна, калі ўпадзе, якім касаўся, апошніяя кропля, якія не чапалі; на будзе больш хадзіць на выбараў, пра якія ён ведае, што гэта зусім на выбараў; пачне казаць на сходах тое, што ён спраўды думас, і знойдзе ў сабе досыць моцы,

Працяг на старонцы 15.

Саюз з Расеяй ды Жанна Літвіна

**ЮРЫ
ХАДЫКА**

прафэсар фізык,
намеснік
старшыні Парты
БНФ

Цемра масаў —
не арганічна
ўласцівасць,
а выключна
вынік клопату
правадыроў.

Карысна чытаць
расейскую прэзу. Можна
напаткаць цвярдозы,
прасякнуты болем аналіз
нішчасцяй свайг раздымы,
уласцівіх і Беларусі. Можа,
калі-небудзь гэтым родавым
балаці будзець вылекавання.
Гэтую надзею выклікае ў
мніне артыкул былога прэз-
сакратара прэзыдэнта
Ельцына Вячаслава
Косыціка «Правадыры без
п'едсталай», надрукаваны ў
№51 «Аргументов и фактов».

Аўтар, анализуючы
прычыны заняпаду Расеі,
піша: «Некаторыя прычыны
лижаж на паверхі: «цемра
масаў», адсутнісць
шматпартыянскай, а ў
выніку і спаборніцтва
патэнційных лідэрў. Німа
ў нас дасюль і якіх
непарушных мэханізмів
змены ўлады і лідэрў. I
нарэшце, «путса»

правадыроў у выніку
празмернай канцэнтрацыі
ўлады».

Тая рыса сацыяльнай
рэчаіснасці, якую аўтар
называў «цемрам масаў»,
спарадылі лижажы у аснове
нішчасцяй — што Расеі,
што Беларусі. «Цемра» ўзята
у двукосці, бо яна — не

арганічная ўласцівасць
мас, а выключна вынік
дзейнасці «правадыроў». У
Беларусі раней, у Расеі
крыху пазней правадыры
засягнуці вайну СМІ. Не
хачу пісаць «незалежным
СМІ», бо тлеканалы
Гусінскага і Бэрэзовскага
залежалі ад сваіх гаспадароў.
Аднак менавіта яны казалі
правду пра вайну У Чачні,
правадыроў, расказвалі пра
нядайную расейскую
гісторыю. Пакуль яны
дэсінчали, партыя, якія
баранілі лібральную
каштоўнасць ды
дэмакратыі, праходзілі ў
расейскі парыянт. I масы
былі не зусім ўсёмы.

Сумленна выйграць
спаборніцтва пра вайну
дзяржаўныя СМІ ў
«дронных» каналаў не моглі.
Давялося выкарыстоўваць
«адміністрацыйны рэсурс».
Гэтыя славуты рэсурсы у
Беларусі быў выкарыстаны
куды раней. Даводзіца
толькі ўспамінаць аб tym
часе, калі разгульныя
правадыры дапускалі
трансъязыць по пасяджэнням
Вірхончага Савету. Але
пасля прыходу да ўлады ў

1994 г. новага правадыра
беларускія масы атрымалі
парыянт, які і сказаць
нічога ня можа. Масы сталі
«щёмныя», а замест СМІ
звязаліся СМІ — сродкі
масавай прапаганды.

У выніку ні ў Расеі, ні ў
Беларусі німа рэальнай
шматпартыянскай. Расея
пасыпецліва дабівае яе
зародкі і нават плянне
зрабіць наступны крок —
замест партыі, што паўсталі
зьнізу, нарадзіць «партыі
звіхверы» — как пры любым
выніку выбараў улада
заставалася ўсё ў тых жа
руках. Гэта дазволіла
спадзівца на спыненне
крыжкі нашых выбараў з
боку ўсіх гэтых няздатных
міжнародных структур —
АБСЭ да ЭС, якія нікі ў
стане зразумець вялікага

прынцыпу дэмакратычнага
цэнтралізму, што быў добра
засвоены расейскай і
беларускай намэнклатурай з
часу вялікага Сталіна. Такая
вось гісторычна-культурная
пераемнасць.

Вядома, А.Лукашэнка
таксама стварыў бы правую
і левую партыі ўлады, калі б
з гэтай творчасці
аўтаматычна не вынікала

«спаборніцтва патэнцыйных
лідэрў», як адзначаў
В.Косыцікай. Беларусі з'я
сыцілімі рэсурсамі гэтак
спаборніцтва не пасуе. Таму
мы яшчэ да ўвядзення ў
Расеі дзвінхарктайнасці
ўяўлі ў сябе пажыцьцёвое
прызыдэнтства. Таксама
файны способ захавання
непарушнай стабільнасці.
Беларусь ізноў вывралася
наперад у саюзным
спаборніцтве за лепшас
задавальненне

памкненія ў «щёмных мас». I
мы бачым, як У.Пуцін ужо
не зялёле рапушча чарговы
раз пра немагчымасць
парушэння Канстытуцый, але
паводле прыкладу
малодшых «братоў» Кучмы
ды Лукашэнкі спасылаеца
на адсутнісць часу
падумаць пра свае
пасыялі прэзыдэнцкія пляны.
Знаміннальны момант.
Цалкам магчыма, што ў
хуткім часе ён саступіць
настылым просьбам
прадстаўніку народу і
пойдзе на трэці тэрмін. Таму
што пабаціц пакут масаў
пры змене ўлады, якія
Украіне. Усе расейскія СМІ
ужо шматкроць прадказалі
як раскол і грамадзянскую

войну праць нясьцерпную
любоў некаторых украінцаў
да эксп-эзка В.Януковіча.

У цікавы час мы жывем.
«Німа ў нас дасюль якіх і
непарушных мэханізмаў
змены ўлады і лідэрў».

Весь і ходзім па коле.

Таму псути правадыроў
браць у дукосі зусім ня
трэба. Кепскі пах не
дазваляе. Правадыры
«щёмных масаў» самі Ѹёмныя
і брудныя. Ім не стає
ачышчальнай крытыкі
апазыцыі і свабодных СМІ.
Публічнай крытыкі, якая б
гучала на ўсю крайну. У
гэтым пляне Беларусь,
зразумела, наперадзе Расеі.
Як і ў аднайных спробах
ізўнай часткі насельніцтва
ды прэсы, што на хоча быць
«щёмнай», захаваць сваю
чалавечнае годнасць да
ізрэпектуваць жыцьць у
свабоднай і сіvetлай краіне.

Ім і стала ўнагародай прэмія
«За свабоду думкі» імя
вялікага Андрэя Сахарава.
Віншум і гаранімся сібрамі
Беларускай асацыяцыі
журналісту і яе старшынёй
— Жаннай Літвінай. Жадаем
ім і надалей не шкадаваць
высілкай, каб псути не
перайшла ў цвіль.

ВОДГУКІ

Савецкая Рэспубліка была шанцам

Свабодаўская «Вострая Брама» Сяргея Дубаўца «Тры сюжэты
пад заслону году» выглядае на сънежанскія тээзі

дэмрэвалюцыі. Я амаль з усім згодны. Акрамя аднаго: што варта

распачаць усенародны суд над камунізмам.

1. Давайце разъяснямся: ці існаваў на-
самроц «Саюз вызваленых Беларусі»,
75-гадзінэ разгрому якога мы будзем
устыдзіміся? Відаць, існаваў, ніхай
і на ў выглядзе жорстка структураванай
арганізацыі. Вэрсію пра тое, што «СВБ»
не было, папулярызавалі ў 1980-х (най-
перш Барыс Сачанка), каб звязаць маг-
чымасць вяртаць тэости і постача-
ваць пісменнікі, палітыкі і дзея-
чыя культуры. Амаль никто з гісторыаку не
з'яўляўся ўніверсалістам, якія ўзялі
на съядомай беларускай інтэлігенцыі.
Ідэя была наступная: з дапамогай баль-
шавіку аўдзінцу этнічнай ўсходняй бел-
арускі землі, ініцыяваць народнае пад-
станцы ў Захадній Беларусі (пры ўзделе
Грамады), да якога актыўна далаўчыць
беларусы, у выніку — утварыць
незалежную краіну БНР, якай існавала
на першы час пад прэтатаратам ССРР,
на ўзор Мангольскай Народнай Рэспублікі.

Калі была ідэя, ды быў і людзі, якія
плюнавалі яе реалізацию.

Тады робіцца зразумела, чаму ў савец-
ку Беларусь вяртаюцца Цыбкевіч, Лас-
тоўскі, Жылка. Ясна, што не ўмацоўваць
савецкую ўладу.

Калі вы апраўдаеце беларускіх дзея-
чыя, якія пайшли на супрацоўніцтва з на-
цысцкай адміністрацыяй у часы Другой
сусветнай вайны, ды чаму не вытлу-
мачаць гэткім ж матывам супрацоўні-
цтва нацыянал-камуністу з бальшаві-
камі?

2. Па-другое, ці быў «маладнякоўцы»
агентамі бальшавіцкай ўлады, як почата-
ўшіх аўбінавачаў з усіх бакуў?

Напрыклад, Антон Адамовіч у працы
«Супраціў саветызациі ў беларускай літа-
ратуры» называе Алеся Дудара агентам
ДПУ, калі напісаў верш «Пасекі наші край
папалам...» дзеяла правакацыі. Толькі ў

льмінцаў» быў жорстка вынішчаны, іх
страйялі, як ваенна-палонных да Жэнубі-
скай канвэнцыі, вялікімі группамі. Зверх-
віны «Маладнякі» з ГУЛАГу вирнуўся
толькі Андрэй Александровіч. «Узыши»
пациярпела значна менш, прынамсі, Ду-
бока, Пушча, Крапіва, Глебка, Лужкін
дажылі да часу «разъявітага сацыялізму».

3. Ці быў нацыянал-камуністы інтэграты-
рамі з Расеі?

Зноў вяртаемся да Алеся Дудара. Мала-
дых «пальмінцаў» востра выступілі супра-
ць падстэрвэнскім «Маладняком» ў філію
УАПП. Дудар прызнаваўся, што «пакуль
сталі на чале «Маладнякі» мы, усе спро-
бы УАПП завяліца з намі сувязь разъяві-
ліся а па сцяну нашай упартасці, бо мы
личылі, што УАПП нас хоча закабаліць, што
сувязь з ім прывадзіла беларускую прале-
тарскую літаратуру [...] да заняпаду, да
рабскага пераймання...» Дайшло да таго,
што «Полім» адкрыта байкатавала пры-
езд Максіма Горкага ў Беларусь.

Сувязь з бальшавікамі была ад змуша-
насці.

4. І сама галоўнае пытанье: ці быў наці-
камы прайдзівымі камуністамі-бальшаві-
камі?

Я мяркую, яны быў найперш сацыял-
дэмакратам, традыцыі якіх у Беларусі
сгаязчы часу першас «Нашай Нівы» і
першых беларускіх партый — сацыял-дэ-
макратычных па духу.

Яны быў саўпрадавчыні патрэтымаі
Бацькаўшчыны, і мы мусім шанаваць іх
імёны. Калі пачнём засенороды суд над
камуністамі (без адпаведнай «Дыфэрэн-
цыяцыі»), дык высьцебае самі сябе. I
Жылуновича, i Купала, i Дудара, i Танка, i
Куляшова, i Брылы, i Караткевіча, i Быка-
ва... З чым застанеўся?

У 1918 годзе БНР не магла адбыцца на

Думбадэз на АНТ

...У адной з апошніх праграмаў «Контуры» рэпартэр
АНТ, уцікач з Аджаіны Тэнгіз Думбадэз вучыў беларусаў
праўляць пільнасць, бо на памежных тэрыторыях, у
наших заходніх ды паўночных суседзіз, будучы праца-
ваць, пратранслятрыя новага радыё на беларускай
мове. Своеасаблівым падрахункам былі апошнія яго
слоўы: «Дарочки, на мінўшын тыдні дэпутаты нямецкай
парты ХДЗ прапанавалі бундстагу адкрыць новы радыё
беларускамоўны канал, які вяшаць на Беларусь. Бундэстаг гэтую прапанаву скасаваў». Пры гэтым
апошнія скла быў прамоўленне з відавочнай радыёсцю.
Вышыня, што «нацыянальны» канал АНТ радуецца, што
не ўзёнікаюць новыя беларускамоўныя радыёстанцы.

Алеся Залейскі, Менск

Сапацьковая «Вераніка»

Да артыкулу З.Падбярэскага «Тузін падзеі»: Сапаць-
ковая «Вераніка» стала адным з найбольшых маіх му-
зычных узрушэнняў за апошнія гады. На мой погляд,
такой нізкай ацэнкі Сапацькову ніяк не заслугоўвае. Быў
бы дыск у продажы — купіў бы, на думай.

Shept, праз nn.by

Будучыня за тарашкевіцай

На маю думку, тарашкевіца ў большай ступені пасуе
сучаснасць, чым наркамаўка, бо ёю (тарашкевіцай) ка-
рыстаеца пераважна моладзевая аўдиторыя. А буду-
чыня, як вядома, з моладзьдзю, а значыць і за тара-
шкевіцай.

Чалавеку бізікаму да беларускамоўнага асяродку
рана ці позна прыходзіцца задумачца над такою зья-
вай, што сучаснасць наркамаўкі ды тарашкевіцы.

Пэрыёдка на тарашкевіцу амаль не друкуеца:
«Наша Ніва» ды прадукты моладзевая афіцыйна куль-
турны — «Навіні» ды «Студэнцкая думка» — хутчэй, вы-
нятак, што пацьвярджае правіла. Затое ў Інтэрнэце ста-
новішча зусім іншэ: у сіцвіце пераважае тарашкевіца.

Тарашкевіца жывеўшай, яна хутка прыстасоўваеца
да новых зяўл. Ёю карыстаюцца сывідомыя носіцьбы,
людзі, якія ужываюць беларускую мову ў побыце.
Прыхылкі тарашкевіцы, ні ведаюць адпаведнага бела-
рускага слова, нарадзіці ці проста мажанічна агучыць у бе-
ларускім варыянце расейскі адпаведнік, хутчэй ужо
польскі ці часці.

Ён лепей патраціц час ды паглядзіць у слоўнік, абы не ўжываць расейскага слова, што прадае
толякі на карысць беларускай мове — на мову зь дзеяўці
ранку да шасці вечара, гэта іх родная мова, якой яны
ганаравацца і за якую гатавы змагацца. У таго праравіс-
такіх будучыня ён ёсць бізікому з перспэктыўы, што не ў падручніках
на гісторыі мовазнаўства, а ў сям'і разъвітых эў-
рапейскіх моў.

Таму мой голас — за тарашкевіцу.

Віталь Каляда,
Менск

Усе націкамы-палітыкі, дзеячы на ваку і
культуры, а таксама большая частка «па-

Спроба жыць па праўдзе

Працяг са старонкі 13.

Саван «жыцця ў хлусні» зроблены з адметнага матэрыялу — пакуль ён герметычна ўкрывае ўсё грамадзтва, здаецца, што ён каменны. Але ў той момант, калі хтосьці робіць дзірку ў адным-адзінм месцы, калі адзін чалавек кръчыць «Кароль голы!», калі адзін гулец парушае правілы гульні, такім чынам выкryваючы яе як гульню, усё раптам апнаенца ў іншым съвітле і ўвесі саван падаецца зробленым з паперы — ён нібы пачынае разлазіцу на маленькія шматкі.

Найважнейшай палітычнай падзеяй у Чхаславаччыне пасыня пачатку кіравання Гусака ў 1969-м, без сумнёву, быў выступ «Хартыі'77». Аднак духоўны клімат для гэтага выступу быў падрыхтаваны не беспасярднё палітычнай падзеяй, а пракцесам над маладымі музыкамі з гурту «The Plastic People». Працсам, у якім супрацьстаялі на дзіве палітычныя сілы ці канцепцыі, а два бачаныні жыцця: з аднаго боку — стэртынае пуртантства істэблішменту, з другога — невядомыя маладыя люди, якія не хадзелі нічога іншага, як жыць у праўдзе: іграць музыку, якая ім пададлася, съвітаць пра тое, як яны сапраўды жывуць. Яны хадзелі свабоды, годнасці і братэрства.

Гэта былі людзі без палітычнага мінулага, не сівдомыя апазыцыянэрэў з якімісці палітычнымі амбіцыямі, не бытых палітыкі, выключаючы з структур улады. Гэтыя людзі мелі ўсе магчымасці дапасавання да адставініў, прыняць «жыццё ў хлусні» і жыць у спакоі і бясьпене. А яны выраслы інчай.

Гэта «простыя людзі», жыццё якіх напоўнена «простымі» клопатамі, і ад іншых яны рознічаюцца толькі тым, што гучна кажуць тое, чаго іншыя не могуць ці не адвароўваюцца сказаць. Менавіта гэтым музыкі прыцягнулі такую пільную ўагу палітычных органаў і палітыкі, і мо ў кагосці склалася ўражанье, што ўрад байдыца дысыдэнтату як нейкае альтэрнатывнае ўладае групы.

У часы, калі Багемія і Славаччына былі неад'емнай часткай аўстро-угорскай манархіі і на мелі ні фактычных, ні палітычных, ні псыхасцяльніх перадумоў для пошуку нацыянальнае ідентычнасці па-за імперіяй, Тамаш Марсарык пабудаваў часкую нацыянальную програму на ідэі «карпатліў, або арганічнай працы». Гэта сумленная і адказная праца ў самых розных аспектах, але ў рамках існага ладу, скіраваная на ўзыняцце нацыянальной самасвядомасці.

Асаблівая вага, натуральна, надавалася элемэнтам асьветы, выхавання, адукацыі, маральнасці і гуманнасці. Адзіны зыходны пункт для годнага нацыянальнага лёсу Марсарык бачыў у чалавеку. У тым, што чалавек найперші стварае перадумовы для ўласнага больш годнага людзікага лёсу. Зымненны чалавек было для Марсарыка зыходным пункцем зымненнасті становішча нацыі.

Гэта ідэя «працы для націі»

ўмацавалася ў нашым грамадзтве, аказалася пасыяховай, шмат у чым жыве па сেніні. Апроч тых, хто за гэтай ідэяй хавае сваё каляранцтва, і сёніні ёсьць шмат людзей, якія сапраўды кіруюцца ёй і — прынамсі ў некаторых абсягах — дасягнулі неаспрачных посяхеяў.

Але ўсё частцей здраеца, што гэтая «карпатлівая праца» сутыкаецца з мурамі систэмі і апнаенца — перед дылемай — людзі альбо мусіць здавацца, адступаць ад свайі сумленніасці, адказнасці і пасыядоўнасці, праства дапасоўваца (пазыцыя большасці), альбо працягваць распачаты шлях і праз гэту непазыбжэнне ўступаць у адкрыту канфрантацию з дзяржайнай уладай (пазыцыя меншасці).

Калі ў 1974-м я працаўваў на бровары, у мяне быў начальнік, нейкі Ш. Гэта быў чалавек, які ведаў сваю справу, які меў штосьці на кішталт саслоўнага гонуара і душонкі хварузь за тое, каб на нашым бровары варылася добрае піво. Бавіў амаль увесі свой час на працы, прыдумляў нейкія паляпшэнні, мусунуў нас, мяркуючы, што мы ўсе гэтак жа любім варыць піво, як ён.

Пасярод сацыялістычнай абыкаў кавасці наўрад ці можна было быўці сабе чалавека, які б меў больш канструктыўнае стаўленне на працы, чым Ш. Кірауніцтва бровару — а там сядзелі людзі, якія хоць і менш разумелі ў свайі прафесіі і менш яе любілі, але затое мелі больш палітычнага ўплыву — бадзёра руйнавала драбыты бровару.

Урэшце Ш. не засталася нічога іншага, як напісаць у вышэйшую інстынцыю доўгі ліст, у якім ён пасправаваў прааналізаваць усе хібы працы бровару, праўдзівасць патлумачыць, чаму наш бровар найгоршы ў краіне, і назваць тых, хто быў у гэтым вінаваты.

Ягоны голас мог быць пачуты. Кірауніка, які меў палітычны ўплыв, але на ўмёу варыць піво, інтрыгаваў і пагарджаў работнікамі,маглі б замініць, стац рачаў на бровары ў выніку ініцыятывы Ш. мог бы паленішыца. Калі б так і здарылася, гэта быў бы прыклад посыхею «карпатлівой працы».

На жаль, сталася адваротнае: дырэктар бровару — як член аргументаў камітэту партыі — меў «канверс» добрых знаёміх і прыняў меры: аналіз Ш. быў прызнаны

будзе больш рабіць некаторых рэчаў: ён больш ня будзе вывешваць сцяготу з акна, каб падлашыцца да домаўкірніка, які можа на яго данесці; ён ня будзе хадзіць на выбары, якія ён не выважае за такія; ён ня будзе хаваць свае погляды перед сваімі начальнікамі. Ягоная спроба, такім чынам, можа абмежавацца «столкі» тым, што ён адмовіца адпавядзіцца некаторым патрабаваным систэмам (што ўжо зусім нямаля!).

Аднак гэтая спроба можа пе-

Саван «жыцця ў хлусні» зроблены з адметнага матэрыялу — пакуль ён герметычна ўкрывае ўсё грамадзтва, здаецца, што ён каменны. Але калі адзін гулец парушае правілы гульні, такім чынам выкryваючы яе як гульню, увесі саван нібы пачынае разлазіцу на маленькія шматкі.

«пасквілем», Ш. атрымаў кляймо палітычнага шкодніка.

Яго выкінуў з нашага бровару і перавялі на іншы, на некваліфікаваную працу. Сказаўшы прауду, Ш. «вывіключыў» сябе. Ён парушыў правілы гульні і стаў «грамадзянінам найніжэйшай катэгорыі», з Кінавай пятакай на лобе.

Такім чынам, дысыдэнты чалавек робіцца не праз тое, што адно-го дня ён выбірае сабе гэтую адметную кар'еру, а праз тое, што пачуць адказнасці ў спалучэнні з цэлым наборам вонкавых акаличнасцяў працы загане яго ў гэтыя становішчы.

Ён вылятае з іншых структур і аказваецца ў канфрантациі з ім: усё началася, як больш і на менш, з намеру добра рабіць свою працу, — і вось маеш Кінаву пятаку

райсці ў нешта большае: гандляр гораднінай можа пачаць рабіць штосьці канкрэтнае. Тоё, што выхадзіць за межы беспасярдненага асабістага супрацьстаянія і ў чым аб'ектыўнае ўзята зноў знойдзеная «вышэйшая адказнасць».

Напрыклад, ён можа арганізоўваць сваіх калег на супольныя выступы для абароны іхных інтарэсаў. Ён можа пісаць у розныя установы і паведамляць пра хібы і несправядлівасць вакол яго. Ён можа даставаць неафіцыйную літаратуру, перапісваць яе і пазыціяў сябрам.

Зразумела, на кожнай спроба «жыцця ў праўдзе» аўтаматычна звязуеца з абаронай.

Наадварот, «жыць у праўдзе» ў першапачатковым і найшырэйшым сэнсе ўжо ўжо сабой вельмі шырокі, невыразна акрэслены і вельмі цікава вызначальны аспект.

Найбольшая частка гэтых спроб застаецца ў фазе элемэнтарнага паўстання супраць маніпуляцыі: чалавек проста вырастоіцца і жыве — як асоба — болы годна.

Толькі дзе-нізе вырастаете нейкай слушанай і відочнай ініцыятывой, якай выходзіць па-за межы «столкі» індывідуальнага паўстання і ператвараецца ў вызначаную, сывядомую, структураваную і мэтаскіраваную дзеінасць. Гэта мяжы, за які «жыццё ў праўдзе» перастае быць «столкі» адмовам «жыцця ў хлусні» і пачынае пізным чынам творчы артыкуляція саме сябе, ёсьць месцам, дзе нараджаецца тое, што можна было бы б назваць «незалежнымі духоўнымі, сацыяльнымі і палітычнымі жыцціём грамадзтва».

Тое, што пазыней называецца «грамадзянскай ініцыятывой», «дыхысцікім рухам» ці нават «апазыцыяй», звязуеца — як тая верхавіна айсберга — толькі з гэтага «незалежнага жыцця грамадзтва».

Сыстэма вядзе глябальны пасступ на чалавека, ён супрацьстаяць ёй адзін, кінуты і заліваны. Таму цалкам натуральна, што ўсе «дыхысцікі рухі» маюць выразны абарончы характар: яны бароніць чалавека і сапраўдныя ініцыятыўныя жыцці.

Польскі Камітэт абароны рабочых сёняні называеца Камітэтам грамадзянскай самаабароны, слова «абарона» ёсьць і ў назвах іншых падобных груп у Польшчы, але і савецкія Хельскінскія групы, і на «Хартыя'77» таксама маюць выразна абарончы характар.

З гледзішча традыцыйнай палітыкі гэтая абарона можа падавацца хоць і зразумелай, але ўсё ж мінімалісткай, урэшце, усё ж изгатоўнай надзвычайнай праграмай: супраць пэўнай канцэнтрацыі, мадэлі ці ідэалёгіі ў гэтым выпадку не выстаўляеца іншая канцэнтрацыя, іншая мадэль і іншая ідэалёгія.

Я думаю, што такая праца выкырывае абмежаванасць традыцыйнай опыткі, бо гэтая систэма на ёсьць нейкай канкрэтнай палітычнай лініі найкага канкрэтнага ўраду, але чымсці прынцыпова іншым: гэта складане, глыбокае і практічнае гвалтаваныне ці самагаўтаваныне грамадзтва. Спраба супрацьстаяцца гэтай систэме праз тое, што ўнай лініі супрацьстаяцца іншую лінію і пасля імкніцца звініць урад, была б ня толькі цалкам нерэалістычнай, але перадусім і недасцатковай.

Часам мы мусім уласціць на савае дно мізэрнасці, каб зразумецца праўду, — падобна да таго, як толькі на дне калодзежу нам відаць зоркі. На мані думку, сёньня гэтая «мінімалістычная» і «энгатыўная» надзвычайная праграма — чыстая абарона чалавека — ёсьць самай называйтнай і максымальнай праграмай: яна нарощце вяртася палітыку да таго адзінага пункту, з якога так можа зходзіць, калі хоча ўнікнучы стaryх памылак, — гэта значыць на канкрэтнага чалавека.

Перахлад Алеся Пяткевіча
Друкуючы з скарачэннямі

Навіны зь мінуўшчыны

Аўтарам Акту 25 Сакавіка мог быць Антон Луцкевіч, съцвярджае гісторык Анатоль Сідарэвіч

Не як так сталася, што ніхто дагэтуль ня даў адказу на гэтую пытаньне, дай, здаецца, не задаваў яго. Ад каго-сяці я пачуў, што аўтарамі трэцяе Ўстаўнае граматы Рады БНР зняўляюцца тым асобы, якія падпісалі яе, — народныя сакратары Язэп Варонка, Канстанцін Езапітаваў, Іван Серада, Тамаш Грыб, Леанард Заяц, Яфім Бялевіч, Пётра Крачунскі, Аркадзь Смоліч, Пелагея Бадунова, А. Караб.

Між тым самі народныя сакратары ў аўтары не прасіліся. Усе, хто бачыў Грамату ці яе копію (на прыклад, у 16-м томе «Беларускае энцыклапедыі»), могуць пераканацца, што пасыль тэксты Акту 25 Сакавіка на другой старонцы надрукавана прыпіску: «Гэта Ўстаўнуюе Грамату Рады Беларускай Народнай Рэспублікі прынаем і подпісамі абіем спаўніц усе варункі, якія акт гэтых патрабуе, і праводзіц іх у жыцьцё». А пасыль ідзе падпісы сбірку Народнага Сакратарыяту.

Між тым у кожнага дакументу маенца аўтар або (іншы раз) «касьцяц» або праект («крыбы», «касьцяц»). Не малі ж гэтыя дзеяўці народных сакратароў калектывам, хорам складаць праект. Тым больш што людзі засядалі 12 гадзін запар і нехта з іх мог вельмі стаміцца. А вынікам 12-гадзіннага пасяджэння, як сведчыць Антон Луцкевіч, была кароткая пастаноўка: Рада Беларускай Народнай Рэспублікі абняла Рэспубліку незалежнай і выдае стасоўную ўстаўную грамату». Але граматы яшчэ не было.

(Прашу ўлічваць, такія акалічнасці. Тэкст пастановы — сэнсам адноўлявалі — у артыкуле «Незалежная Беларусь» («Номін», 3 красавіка 1918 г.) і ва ўспамінах «25 міра» («Наша думка», 25 сакавіка 1921 г.) перадаўся трохі адрознім словамі. У артыкуле гаворыцца, што Рада засядала з 5 гадзін вечара 24 сакавіка да 5 гадзін раніцы 25 сакавіка, а ва ўспамінах — з 3 да 6 гадзін. Гэтае разыходжанье тлумачыца тым, што ў першым выпадку падаецца сярэдзіннае час.

Такім чынам, можна съцвярджаць: аўтарам 3-е Ўстаўнае граматы Рады БНР, яе праекту, быў Антон Луцкевіч.

Ці ўнікальнасць пасыль чытае: «Пасыль адкрыцця цялеснага падзення нарады быў прынят тэкст устаўной граматы...». Пра тое ж і ва ўспамінах: «...роўна ў 12 гадзін дnia Рада прадоўжыла сваё начине сядзянне. Тэкст Устаўное Граматы ўжо гатоў». А хто яго падрыхтаваў — пра то нічтога слова.

Аўтар артыкулу «Незалежная Беларусь» прызначаўся, што тэксту 3-е граматы «прададаўца» на мае, але даволі дакладна пераказаў яе змест. Значыць, быў добра з гэтым тэкстамі знаёмы.

Што аўтар гэтага анатанінага артыкулу — Антон Луцкевіч, сумнеўня ёма, але на падставе гэтага артыкулу нічога піснага пра аўтарства Акту 25 Сакавіка сказаць не засталось народнікам з БСГ, а работнікам групы (БСДРГ) 1915—1918 г. утварылася ў выніку разыходжаній паміж марксістамі і народнікамі — дзеячамі БСГ. Ды высвітляеца, што я кепкіс чытаў А.Луцкевічу, што на тэрыторыі, акупаванай немцамі, не засталось народнікам з БСГ, а работнікам групы была створана ўнутры Віленскага камітэту Грамады як аўтуномная адзінка і аўядноўвала менавіта работніку. Я рабіло гэту выснову і на падставе ўспамінаў Луцкевіча «За дваццаць пяць гадоў» (ён пісаў пра БСДРГ як пра «нібы філію Грамады»), і на падставе рукапісу тэлеграмы імпэрскаму канцлеру Німеччыны, падпісанага Антонам Луцкевічам, Вацлавам Ластоўскім, Дамінікам Сямашкам, Іванам Луцкевічам, а таксама прадстаўнікамі «Беларускай работніцкай группы» — трыма Язэмілі, пра якіх А.Луцкевіч, зноў-такі, піша ва ўспамінах: Салаўём, Ліцкевічам і Туркевічам. Рукапіс яго захоўваецца ў БДАМЛ (ф.3, вол.1, адз. захав. 132, арк.3). Зн іншага дакументу (адз. захав. 139, арк. 19) можна разаб裡ць папярэднюю выснову, што БСДРГ (і такая абрэвітура значыцца) была аформілася 6 студзеня 1916 г.

Пра Салаўյ і Туркевіча я пісаў у «Arche» (2003, №2). Чытачам можна таксама паціці раман-хроніку Максіма Гарэцкага «Віленская камунары». Там напісаны, што Язэп Туркевіч працаў старшыном на камбінёце графа Тышкевіча, жыў на Пагулянцы, хадзіў у Беларускі клуб, меў славу шчырага беларуса. Пра Язэпа Салаўя — зы сярэдзіны 1917 г. рэдактар «Гоману» — у рамане гаворіцца ніяма. Затое даенца партрэт Язэпа Ліцкевіча: высокі, сітватыўны, засытэ лагодны і вельмі жартайлівы чалавек. Ведаў ён «шмат народных беларускіх прыказак, съмешных апавяданняў, жарцікі і любіў пагутаць, пасымяцца».

Туркевіч завёў героя раману Мацея Мышку ў віленскі Рабочнікі клуб на Вароніяй, дзе лекцыі чыталі знакамітыя эсдзікі — Францішак Эйдукевіч (Пранас Эйдукевіч), Цётка і яс муж С.Кайрыс. Там, у клубе, Мацей Мышку пачучу гутарку Ліцкевіча з Цёткаю, якія скончыліся словамі: «Эх, Цётка! Ня мне казаць, не табе слухаць! Павінна ты гэта ведаць лес.

Мне ўжо даводзілася пісаць аб падабенстве паміж бальшавіцкай і національнастичнай гісторыяграфіяй. Напрыклад, бальшавіцкія аўтары пісалі пра то, што з «Беларускай сацыялістычнай грамадой бальшавікі вялі самае бязылітаснае змаганне». Нацыяналіст Станіслаў Станкевіч давёў гэты тэзіс да крайнасці: «Беларуская Сацыялістычная Грамада... стала далёка ад бальшавіцкага руху, як маючы зъм

нічагусенкі супольнага». Гэтае выказваньне др. Станкевіча наводзіла на раздум: іш ён быў такі недасъвічаны, ці съвідома хлусі? Са смуткам даводзіца канстатаваць хлусі. Як і бальшавікі.

За дзесяцігодзіньдзі ідэялічнага супрацтвія і закрытасці архіву гравураўся пісці горы хлусі і ненаўмысных памылак. Вось і я, ідучы за іншымі аўтарамі, лічыў, што Беларускі сацыял-дэмакратычны работніцкі група (БСДРГ) 1915—1918 г. утварылася ў выніку разыходжаній паміж марксістамі і народнікамі — дзеячамі БСГ. Ды высвітляеца, што я кепкіс чытаў А.Луцкевічу, што на тэрыторыі, акупаванай немцамі, не засталось народнікам з БСГ, а работнікам групы была створана ўнутры Віленскага камітэту Грамады як аўтуномная адзінка і аўядноўвала менавіта работніку. Я рабіло гэту выснову і на падставе ўспамінаў Луцкевіча «За дваццаць пяць гадоў» (ён пісаў пра БСДРГ як пра «нібы філію Грамады»), і на падставе рукапісу тэлеграмы імпэрскому канцлеру Німеччыны, падпісанага Антонам Луцкевічам, Вацлавам Ластоўскім, Дамінікам Сямашкам, Іванам Луцкевічам, а таксама прадстаўнікамі «Беларускай работніцкай группы» — трыма Язэмілі, пра якіх А.Луцкевіч, зноў-такі, піша ва ўспамінах: Салаўём, Ліцкевічам і Туркевічам. Рукапіс яго захоўваецца ў БДАМЛ (ф.3, вол.1, адз. захав. 132, арк.3). Зн іншага дакументу (адз. захав. 139, арк. 19) можна разаб裡ць папярэднюю выснову, што БСДРГ (і такая абрэвітура значыцца) была аформілася 6 студзеня 1916 г.

Пра Салаўյ і Туркевіча я пісаў у «Arche» (2003, №2). Чытачам можна таксама паціці раман-хроніку Максіма Гарэцкага «Віленская камунары». Там напісаны, што Язэп Туркевіч працаў старшыном на камбінёце графа Тышкевіча, жыў на Пагулянцы, хадзіў у Беларускі клуб, меў славу шчырага беларуса. Пра Язэпа Салаўя — зы сярэдзіны 1917 г. рэдактар «Гоману» — у рамане гаворіцца ніяма. Затое даенца партрэт Язэпа Ліцкевіча: высокі, сітватыўны, засытэ лагодны і вельмі жартайлівы чалавек. Ведаў ён «шмат народных беларускіх прыказак, съмешных апавяданняў, жарцікі і любіў пагутаць, пасымяцца».

Туркевіч завёў героя раману Мацея Мышку ў віленскі Рабочнікі клуб на Вароніяй, дзе лекции чыталі знакомітыя эсдзікі — Францішак Эйдукевіч (Пранас Эйдукевіч), Цётка і яс муж С.Кайрыс. Там, у клубе, Мацей Мышку пачучу гутарку Ліцкевіча з Цёткаю, якія скончыліся словамі: «Эх, Цётка! Ня мне казаць, не табе слухаць!

ЗАГЛАВІЕ ТРУДА
ЧАСТЫЧНАЯ ГИСТОРИЯ
БЕЛАРУССКОЙ НАРОДНОЙ РАБОТНИЦКІЙ

Год, калі ўтворылася нарада ў Народнай Радзе ў Беларускім парламенте, які пісціў цікавістную звестку: ён ажыў існуе народ, які ўважае народу, і які існуе народ у народзе. Шыльда на ён пісціў Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе Беларускай Народнай Рады ў Беларускім парламенте. Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе Беларускай Народнай Рады ў Беларускім парламенте.

На ўсіх гэтых традыцыйных зборах заснаваніе дзяржавы было пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы. Але згоды на заснаваніе дзяржавы было пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы. Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы. Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы. Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы. Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

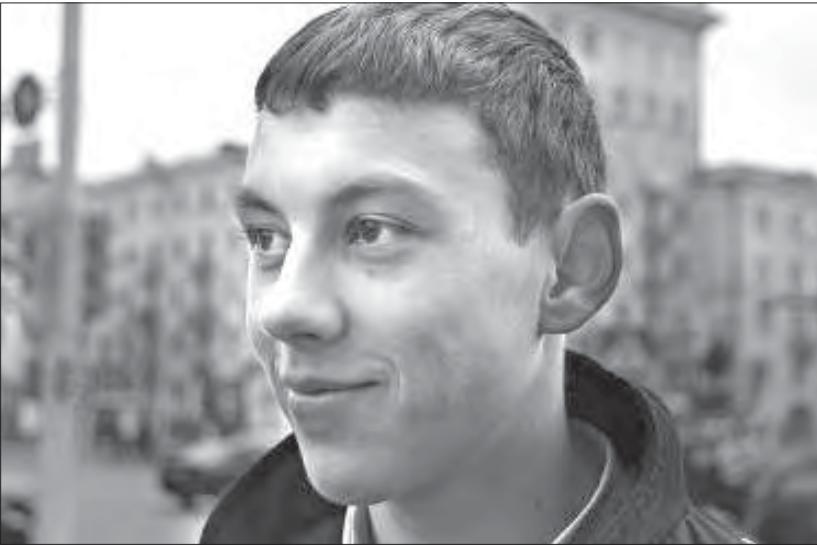
Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

Беларускі парламент, які пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы, пісціў згоду на заснаваніе дзяржавы.

хроніка

Ці можа беларускамоўны стаць афіцэрам Беларускае арміі

Маладафронтавец Альс Смольскі, адлічаны з Суворайской, шкадуе, што не паспей сабраць подпісы за наданыне вучэльні імя Касцюшкі.

Былы курсант Менскай суворайской вайсковай вучэльні маладафронтавец Альс Смольскі працягне навучаньне ў аднай з жодзінскіх школ.

Альс правчуцца ў Суворайской чатыры з палавай гады. «Я на быв выдатнікам, але асаўлівых правлемаў з навукай у мене не было. — Дый вучоба падаблася», — кажа хлопец.

Праблемы ў юначкі пацячалі ў сінені, калі кірауніцтва вучэльні дазналася пра яго ўступлены ў шэршні і незарэгістраванага «Маладафоронту». У асаўлівых роціах юнака занайші членскі бліст арганізацыі, які і канфіскавалі як речавы доказ. За лічаныя дні кірауніцтва падпісала загад аб адлічэні, а камандзір узводу Юры Пущатай патэлефанаваў баш-

кам — каб тыя прыехалі і забралі сына. Напярэдадні Калядай Альс здаў форму і забраў дакументы.

Больш за астатніх перажывае бабуля хлопца. Гэта была яе ініцыятыва — зрабіць з унука сапраўднага «сувороўца». Сам маладафронтавец шкадуе толькі, што не паспей рэзілаваць сваю запаветную мару — сабраць подпісы за наданыне вучэльні імя Тадэвуша Касцюшкі. «Тое, што вучэльнія носіць імя Суворава, — гэта абраза для патрыётаў», — упэўнены хлопец.

Пытаныне «Куды далей?» выклікае пэўную разгубленасць: «Раней хацеў стаць вайскоўцам, аднак цяпер прыйдзеца падумаць пра іншую прафесію».

Юлія Дарашкевіч, фота аўтара

ХРОНІКА

Пра свой «міністэрскі партфель» акадэмік Гаўрыла Гарэцкі нічога не апавядáў нават сыну.

мяжы» («Больш верна, — кажа другі скаратр ЦК, — генэрал Булак-Балаховіч»). На месцы міністра асьветы думалі прызначыць Сыцяпана Некрасівіча ці Язіка Лёска. Яшчэ болыні было кандыдатай на пасаду міністра земляробства — Аркадзія Смоліч, Гаўрылу Гарэцкі або Радзівон Бонч-Асмалоўскі (два апошніх з «Філіпіў Сялянскай працоўнай партыі»; прайда, Гарэцкі ўжо прайшоў по «справе» СВБ).

Калі я агучаваў гэты фрагмент дакладу В.Шаранговича ў адной грамадзіце, акадэмік Радзім Гарэцкі прызнаўся, што першы раз че́ра міністэрскі партфель для сваёй бацькі. Акадэмік Гаўрыла Гарэцкі нічога не апавядáў пра гэта сваіму сыну. Нават пра сама абвінавачанье ў прыналежнасці да «тактычнай цэнтру».

На той імпрэзу прысутнічалі таксама гісторык Уладзімер Міхнік і Віталь Скалаган. Было відань, што і яны першы раз чуо пра «наш» «тактычны цэнтр». Магчымы, нехта з гісторыкі зацікавіца гэтым сюжэтам і адкажа на пытаныні: чому партыя і яе збройныя атрады — ДПУ — не далі ходу «справе» «тактычнай цэнтру», не началі новых спраў супроты нацдаўму адразу, а адкладлі іх на пазнейшы час?

Святыар незарэгістраванай Беларускай аўтакефальнай праваслаўнай (народнай) царкве айцец **Леанід Акаловіч** 25 лістапада атрымаў штраф ад адміністрацыі Маскоўскага раёна Менску за «стварэнне разлігнай арганізацыі і кіраванне ёю».

У сінені ў Гародку (Віцебшчына) адбыўся суд па справе сябра БДГ, дырэктара Ворхайскай базавай школы, депутаты рабітнікі **Леаніда Гарэцкага**, якога абвінавачвалі ў хуліганстве; судзідзя **Наталія Карабліна** прынялі рэштненне спыніць справу. Сп.Гарэцкі думалі, што гэта будзе спрощаць запалохаха яго на палітычную дэйнасць. Ен кандыдаваў у палату прадстаўнікоў ад дэмакратычнай кааліцыі.

14 сінення адміністрацыя Маскоўскага раёна Менску прыграіла ліквідацію будынка прастытанскага храму

царквы «Новыя ўсцілі». 28 сінення на 3 млн 600 тыс. руб. аштрафаваны адміністратар грамады гэтай царквы **Васіль Юрэвіч** за арганізацыю «незаконнага сходу чальцоў грамады».

Карэспандэнт сайту «Профсаюзы рэгіёну» **Беларусь** 17 сінення не пускыў на прэс-конферэнцыю старшыня ФПБ Леаніда Козіка.

Валера Леванеўская 21 сінення перавялі ў Магілёўскую каленію агульнаражонкаву рэжыму.

22 сінення **Вера Страмкоўская** напісаў адкрыты прапуск на Міхнікі градзіцкай калегі адвакатаў на пракуратуру Мінскай гарадзіцкай прысуджэнні.

Актывістка незарэгістраванага «Зубра» **Мікітэ Сасіма** і непаўнолетнюю **Настасцю Шашкову** затрымалі 22 сінення, калі яны раскідалі ў цэнтры сталіцы з даху даому ўлёткі ў падрыму Марынычы: складзеныя пратаколы. Іх жа, а таксама **Кацярыны Дзяяткоўскай** і **Ніку Лазоўскай** 27 сінення затрымалі калі ўкраінскага пасольства ў Менску: яны навізвалі аранжавую стужкі на агароджу.

22 сінення невядомыя ў цывільнім і міліцыянты правілі ператрус у афісе грамадзізмікініцы «Партнэрства» і забралі сыстэмны блёк камп'ютара. Падчас ператрусу быў затрыманы апаратар расейскай тэлекампаніі «Рен ТВ» **Уладзімер Косяніч**.

Учначы 23 сінення ў філіі АГП пабывалі невядомыя, якія быцьмі бы сыпісілі інфармацыю з систэмных блёкі камп'ютараў.

ГРГ «НІСЭПД» 24 сінення атрымала папярэднічанне ад Міністру: у публікацыі «Народнай волі» спынілі на НІСЭПД давалася без указання, што гэта грамадзкая аўд'янанье. Для Інтытуту гэты ліст — дэяўствы за тры з палавін месцы. Кірауніцтва НІСЭПД мяркуе, што такі чынам сацыяльная гауchoчка запалохаха, калі бы спынілі дэйнасць.

Мініфарматыцы 24 сінення адмовіла гарадзенскай газэце «Біржа інформаціі» скраіць тормін прыпыненьня выдання.

Пракуратура Беларусі вынесла 24 сінення афіційнае папярэднічанне голануму рэдактару «БДГ» **Петру Марцаву** за артыкул «Пад ударами».

Пракуратура ініцыявалася распрацоўкай на лібліжшай атачанчыне **Тозіка**, апублікаваны пад псеўданімам «Герой Дані». Марцік адмовіўся наэзвыць пракурорам аўтара артыкулу й кірніцы інфармацыі.

24 сінення стала вядома, што спадакладчыкі Камісіі ААН па правах чалавека на Беларусі **Адрыяну Саварыну** адмоўлена ў беларускай візе.

24 сінення афіціўнастка АГП **Марына Вагдановіч** атрымала позыву ў пракуратуру Ленінскага раёну Горадні, а на месцыніца старшыня АГП **Людміла Гразновіч** — у пракуратору Менскім.

Актывіст «Зубра» **Аляксандар Каракоў** затрымалі людзімі ў цывільнім 26 сінення ў Барысаве за вышэваныя аранжавага сцягя. «Зуброўца» **Руслана Мацьевіча** і **Змітру Дубіцкага** затрымалі 27 сінення ў Менску калі раённага суду, дзе яны

кілі ўёткі з партрэтам Марыніча перад пачаткам пасяджэння.

28 сінення на **Андрэя Клімава** пракуратура Менску распачала крымінальную справу за «барзуз прэзыдэнта Распублікі Беларусь» ў кінаг «Відавочныя ісціны» ды «Я зрабіў свой выбар».

27 сінення Менгавыканкам адмовіў недзяржайчай газэце «Волны горад» з Крынава ў атрыманы юрдычны адрасу: у самім Крынаве радзікам таксама не можа атрымліваць юрдічны адрас, зарэгістравана.

Калегія па грамадзінскіх справах Менгароду 27 сінення адмовілася аднавіць на працы аўдыспечтара **Алега Дубіка**, зволенага за прафсанную дэйнасць.

У Менскім парку Янкі Купалы 28 сінення затрымалі блізу 20 удзельнікаў нарадынага сівітавання, у тым ліку **М. Багдановіч** (АГП), актыўістка «Зубра» **Ірына Тоўсік**, журналістка «Народнай волі» **Вольга Класкоўская**, «маладафоронтуца» **Зыміцер Дашкевіч** і **Артур Фінкевіч**.

У Віцебску за раздзбаныя нарадынага сівітавання ўзялі ўдзелы **Святлану Кастусь** і **Ганна Кастусь**. 28 сінення Ганцавіцкі раёны вузел электрасвязі адмовіў газэце «Ганцавіцкі час» у просьбе разымсціць рэжыму ў этры раённага радыёвещальнага спаслышаць на адсунтасць тэхнічнай магчымасці.

Беларускі прафсаюз работнікай радиёэлектроннай прымеславасці (РЭП) 29 сінення звярніўся ў Камітэт па свабодзе аўд'янаньня Міжнароднай арганізацыі працы са скаратай на дэяньні ўлада Беларусі: у Служыцкім і Гомельскім ўладаў скілком перадвядзяць сярэбру РЭПу ФПБ.

30 сінення актыўіст «Зубра» **Павал Угриновіч** зволены з працы на Магілёўскім дамбадаўнічым камбінаце за ўздел у акцыях у падтрымку Марыніча.

Успамін пра маіх сумных бл.дзей

**ГАБРЫЭЛЬ ГАРСІЯ
МАРКЕС**

напярэдадні свайго дзеяўноства дзядзьда я, не палуднаваўшы, ня мог сканцэнтравацца на чытаны, чаючаки ёнавінай ал Розы Кабаркас. Цыкады ўзрывалі стракаценнем сып'ёку другой гадзінні дня, сонца цынгулаася ад аднаго расчыненага акана да іншага, змусіўшы мяне тро разы мяняць месца для гамака. Мне заўсёды здавалася, што на мae народзіны выдающа самыя сып'ютковыя дні году, і я навучуўся прыстасоўвацца да гутага; але ў той дзень настрой быў не такі. А чацвёртый я паспрабаўваў спакойства істоту шасцю сютаўмі для віялянчлі, напісанымі Егана Сабасцынам Бахам да пададзенымі мне Пабла Касальсам. Я лічу іх самымі мудрымі з усіх музыкаў, але, замест таго, каб супакоїць, сюты пакінулі мяне ў стане найгоршай прастраствы. Я пацяжыў насам табаку падчас гучання другой, якая мяне здаенца крыху ляютнай, і ў сіне стаў блыцьцем сцягамі сумнага карабля, які паплыў і не вінчунуўся. І якраз у гэты момант мяне разбудзіў тэлефон, і праржавелі голас Розы Кабаркас вірнёу мяне да жыцьця.

— Табе шануец, як апошнюю дурню, — сказала яна. — Я знайшла табе найлепшую дзяўчынку, як ты хацеў, але ёсць адна перашкода: ей яшчэ ўсяго калі чатыраццаці.

— Яшчэ не забўся, як мяняць пляшочки, — адказаў я жартам, не разумеючы намекаў.

— Не табе іх мініць, — адказала яна, — але хто будзе плаціць, калі міне дадзушы тро гады турами?

Ніхто ні будзе плаціць, а яна тым болей, канечнече. Яна зібрала свой ураджай між малатак, якія працавалі ў юной краме. Яна іх пасычала і высыкала — ажно пакуль не даводзіла да жыўці апошніх прастыутак з варгата гісторыі бардзюро «Чорная Эўфемія». Роза николі не плаціла штрафаў, бо ейны двор блуў аркадый для місцовых кіраўнікоў, ад губернатара да апошніх прайдзісцвіяў з муніципалітэтам, і было цяжка ўяўіць, каб гаспадыні не хапала мягчымасцю паўрушчу закон у сваёй задавальненасці. Такім чынам, апошнімі ваганыямі яна толькі старалася павысіць сваёй галару за паслугу, які, натуральна,

быў тым вышэйшим, чым больш даваў за такую дзейнасць судзьбы. Давілося накінць яшчэ два піса за паслугу, і мы дамоўліўся, што а дзясятага вечара я буду ў яе дома з піццю поса наўганным, якія я павінен заплатіць наперад. Ні хвілінай раней, бо дзяўчынка мусіла на карміць і пакласці спаць сваіх малодшых братоў да сцётру, а таксама дамагамы легчы ў ложак парапаваным рўматызмам маци.

Заставалася чатыры гадзіны. Па меры таго які яхнадзілі, сэрца мae напаўнілася нейкай кіслотнай пней, якія замінала дыхаць. Я зрабіў марнасамага занесіцца, час, наводзячы марафэт. Нічога новага, канечне ж, бо нават Дамінінажа, што я апранаюса, нібы біскуп на службу. Я пагаліўся адмысловым нажом, быў змушаны начакашаць, пакуль крыху астыне вада ў душы, перагрэтая ў трубе на сонцы, і між тым зноў спаці ад простага намагання, зробленага дзела таго, каб абцерціца ручніком. Я апранаўся ў поўны адпаведніці з май начанінгавайтвару: касцімъ з белага лёну, кашуя ў блакітнай палоскі ды з цвёрдым каўяром, белы гальштук з кітайскай шоўку, падноўленыя цынкамі блілам чарвікі, гадзіннік з чыстага золата, прычэплены ланцужком да гафткі. І ўрэшце я падкасаў калашыны, каб не было заўважна, што я стаптаўся прыблізна на пядзю.

Міне лічыць скватным чалавекам, бо ніхто не паверыць, што я менавіта праз беднасць жыву там, дзе жыву. А насамрэдкі тая ноч у сваім грашовым эквіваленце наштуаў пераўходзіла мае ресурсы. З куфра-схованкі, запхнутага пад ложак, я дастаў свой скарб. Два піса за пакой, чатыры — для гаспадыні, трэ — для дзяўчынкі і пінь — запас: на вічэру ці якія яшчэ дробныя выдаткі. Гэта і былі тыны 14 піса, якія міне плаціць раз на месцы газеты за мае нядзельнью нататкі. Я схаваў іх у скруткі кішэнью скуронага раміні і чымнікай на сябре белычыкам «Agua de Florida de Lanman & Kemp-Barclay & Co». У той момент мае істота адчулла лёгкую драпінну панікі, і з першым ударам звона а восьмай вечара я побачкам спусціцца па лесьвіцы, панечы ў змроку ад страху, і выйшаў у ноч, што выправменяла мае чаканы.

Пасыяжэла. На бульвары Калюмба купкі мужчынаў гучна спрачаліся пра футболь, стоячы між пашытаванымі пасирод праезнай

часткі таксовак. Вандроўныя музыкі гралі лялотны вальс між квасціні алеўю Coriolis ruscifolia. Адна з гаротных прастыутутак, якія паліюць паважаныя кліенты на вуліцы натарыносці, напрасіла ў мене цыгарату — як заўсёды, і я адказаў таксама, як заўсёды. Сёньня трыццацьры гады, два месяцы і сямінаццаць дзён з таго часу, як я кінуў паліці. Мінаўшы залаты «El Alambre», глянцу ў падсвітленым вітрыні і на ўбачыў таго сябе, якога чакаў убачыць. Я быў старэйшы і горші апрануты.

Надыходзіла дзясятая, калі я злавіў таксоўку і напрасіў кіроўчы завезьці мене да магілак «Universal», каб ён не згадаўся, кубы мне настасцам асцярпіць траба. Таксіст хірбавата зірнуў на мяне ў листэрка і сказаў:

— Ни траба мене палахоць, мудры чалавек, нахін мяне Бог беражэ такім жа жывым, як вас!

Мы разам выйшы з машинныя па магілак, бо кіроўчы не было дробязі. Мусілі мяняць грошы ў «Magile» — беднай каварынцы, дзе алакаўшы сваіх нахобжыкаў заўсёдзьні п'янічкі. Калі я разычліўся, кіроўчы паінгардзіў мене з сур'ёзным выразам твару:

— Будысьце асцярпірныя, спадару, бо ў доме Розы Кабаркас німа ўжо і цено таго, што было ранея.

Міне нічога не заставалася, апроч як паддякаваць; я быў перакананы — як і сёне — для таксісту з бульвару Калюмба не існуе ніводнага сакрэту ўз гэтым сьвяце.

Я заглыбіўся ў раён беднякоў, які ўжо не меў абласцінічога супольнага з тым, што я памятай. Гэта быў тия самыя шырокія вуліцы гарагачы піску, дамоў з адчыненымі дзяўчырамі, сценадаў з негабільных дошак, дахаў з чорнай пальмы і дварыкаў са жывірам. Але людзі ўзглых вуліц страйці спакой. У большасці дамоў гул кампаніі пітнічных музыкаў-гуяняк, чыс буйны ды талеркі даставалі да вантрабаў. Яны маглі за 50 сэнтаваў зайдыць на сябры, якое больш было даспадобы, апрача таго мелі мягчымасць на дурніцу засцяцца танцаваць на ганку. Я крочыў, а пад майсі франтаватай апартакі палала жаданне праваліца пад зямлю. Але ніхто не зірнуў на мяне ўбага, апрача кашчавага мулата, які драмаў, седзячы ля дзяўчырэй аднаго з дамоў.

— Шчасливыя, доктар! — прароў ён. — Шчасливыя патрахашац!

Што я мог зрабіць, апроч як паддякаваць? Міні прыйшліся тро разы спыняцца, каб адхыдацца, пакуяць якім апошнім пад ёмку. Адтуль быў бачны вілізны мяждыны месяц над гарызонтом; і раптам нечаканы сігнал з страйцікі змусіў мяне пачаць баяцца за посыпух справы, але ўсё прайшло. У канцы вуліцы, дзе кварталы ператвараліся ў лес фруктовых дрэў, я зайшоў у краму Розы Кабаркас.

Гаспадына была ўжо на тай, што раней. Гэта самая незаўважная і таму самая вядомая мадам. Жанчына на вілікіх памерах, якую мы жартам кілі пісцікантак пажарнае службы — як праз мажнасць, так і праз эфектыўнасць у справе тушэння

сувечак для кліентаў. Але адзінота сушыла цела, зморшчыла скруту і зрабіла голас такім дзіўна высокім, што ципер яна нагадвала старую дзяўчынку. Ад ранішай у ёй засталіся толькі цудоўныя зубы, адзін з якіх гулілі пабліскава золатам. Роза трымала жалобу па памерым пасылка паўтагодзідзе сумеснага жыцця мужу, жалоба стала я стала яшчэ чарнічайса са зьяўленнем чорнае шапачкі — пасылкі съмерці адзінага сына. Сына, які дапамагаў мачі ў ўядох. Жывімы ў Розы заставаліся толькі вочы — прапрысці і жорсткія, — і менавіта дзяўчычы, якія я зіўважылі.

Цымняна съявіло адзінна лямны разыўвалася па краме, і на паліцах

не было амал нічога на продаж — яны былі слабы шырмачкай для бізнесу, пра які ўсё дедалі, але ніхто не казаў. Якраз у той момант, калі я зайшоўшы на дыбчыках, Роза

заставаліся дзяўчыны — якія заўважылі, што натура жычыны не зімнілася.

— Гэта мужчыны так лічачы, — адказала яна. — Але гэта цяжкі, чым часцік камяні.

Апрача таго Роза паведаміла, што дала дзяўчынкам пітво з бромам і вялір'янкай, дык малая засунула. Я баўхуся, што гэтага шкадаванне скончыцца чарговым падышэннем цаны, але не: Роза сказала, што ейнае слова — закон. Правілы цырк'яды: кожная руч аплачвае асобна, наўганным і наперад. Так і зрабілі.

Я шоў ўсю па дверы, расчучены зівяльлю ўсе скуры і тым, як яна ішла — распухнія ногі ў баўхыніх панчохах. Пойні падбіралася да цэнтра неба, і съев нібы патанаў у злётых водах. Калі крамы было пальмавая паветка для гуяняк місцавага начальства, са шматлікімі паабіваннымі скуркі табуреткамі і гамакамі, падвшанымі да падпірок. На заднім дверыку, дзе пачынаўся лес фруктовых дрэў, была галерэя з шасці цагляных нетынкавых адпачыўвальняў, на воках — сетка ад маскіт. У алізіні занітай гарэзда цымняна съявіла да Тонія ла Нэгра съявіла па радыё песню пра нешчасціўлівых хаканіяў. Роза Кабаркас удыхнула паветра:

— Балеро — гэта жыццё.

Я быў цалкам згодны, але дагэтуль не адўжваўся паніці гэта. Яна штурхнула дзіўверы, зайшла на імгненне і адразу вірнулася.

— Сыніц, — я і спала, — сказала Роза. — Ты зрабіў бы добра, каб даў ёй адпачыцца столькі, колікі патрабуе цела: твая ноч даўжайшай за яе ноч.

Мас думкі перабыліся:

— Што ты хочаш, каб я дароў?

— Ты зразумееш, — сказала яна з нейкай ненатуральнасцю: сціпіці гумкасцю, — нездарма ж ты мудры. — Яна павіярнулася і пакінула мяне сам-насам з мімі страхам.

Шляху назад не было. Сэрца шалёна каласцілася, калі я зайшоў у пакой і ўбачыў дзяўчынку: яна спала, была голая і безбаронна на вілізным несвайм ложку — як мачі нарадзіла. Ляжала крыху на баку, тварам да дзіўверы, іскрывае асветленіем лямпай, што не пакідала схаванай рукаў ўзкалым пальцым. Я адказаў, што, дзякуючы богу, пакуль здольны дашыць сабе рады і безы

— Скажак дзяўчынцы, каб намала з табе яе пальчыкам вось так, — яна зь бессаромнай красамоўнасцю рухала ўзкалым пальцым. Я адказаў, што, дзякуючы богу, пакуль здольны дашыць сабе рады і безы

— Гэта гадзінка ў пакой ад дзясятай гадзінны, — сказала Роза. — Яна прыгожая, чысцыенная і добрая выхаваная, але амаль мёртвай ад страху, бо одна яе сябрóўка, што ўцікла з грудзікамі, яшчэ

Габрыэль Гарсія Маркес — калумбійскі пісьменнік, нобэліўскі літэрэат. Найбольш вядомыя раманы — «Стадо гадоў адзіноты» і «Восень патрыярхія». Свой беларускую мову творы Маркеса перакладаў Карлес Шэрман. Новы раман пісьменніка ўпершы ж дзень пабіў рэкорды кніжных продажаў у гішпанамоўным съвеце. На дзвіне — гэта першы за апошнія дзесяць гадоў вялікі твор культавага раманіста. Шалёны спрэчкі ў друку выкіпала і ўзялікі слова *putas*. Прадаваць басцэлэр начапіці пачалі ў сярэдзіне кастрычніка, за тыйдзень да афіцыйнай прэзідэнты. Гэты сілех публікі выкіпала з узялікімі выдадзенымі выданнямі кнігі, коштам усяго 5 зёру. Аутар, у сваім чаргі, перад самымі выхадамі раману крыху зымній апошні раздзел, чым зымнені ўкаштаваўшы «пірацкі вэрсіі».

літаратура

АНДРЭЙ ХАДАНОВІЧ

Варшаўскі дывэртысмент

(з кнігі «Сто літоў на tut.by»)

@@@

І птушкі, і звярьбы
глядзяць свае віры...
Але прымна, што б там ні казалі,
заснушы на баку,
прачнуща ў цынку
У Варшаве на чыгуначным вакзале.

Лаўкі паслья дажджу, і на маеш
дзе сесцы.
Хіба паклаўши пад задніцу ўласны
творы.

У Інтэрнэце — вітаныні зь Менску і
Львовам, а ў галаве — толькі ранішнай дримота.
Як наркаман, натхнення шукаеш
нэрвова
пад калёна ў Зыгмунта-Хыгімента.

Сонечнае праменне адсоўваючи
рукамі,
прыслухоўваешся да лякальна
землятрусы:
трое жаўнераў, пабіскаваючы штыкамі,
прагрекаталі ля помніка Бяляйску
Прусы.

@@@

Замкнулі «Рыбітву». Што стала
зъ люблют кнайпай?!
Німа дзе танна купляць алькалоны
напуй!

Замкнулі «Рыбітву». Ад гора едзе
падстрэшиша.
І толькі сабака ўсярэдзіне сумна брэза.

Замкнулі «Рыбітву». Бязь яе ѿсё
херовей:
Rybītwa, ojczyno moja, ty jesteś jak zdrowie!

@@@

Няма «Рыбітвы» — застаяўшы юніверсітэт,
дакладней, Бібліятэка юніверсітату:
сюды звітае й лох, і супэрэстэт,
і проста аматар халіўнага Інтэрнэту.

Такая бібліятэка ў сувеце адна:
вялізарная і злянёна, нібы лайнэр,
толкы што выцінгты з аўкянскага дна.
Цікава, колкі «Оскараў» атрымаў
дыхайнэр?

На даху бібліятэкі разбілы сады.
(Пра мату толькі Сэмірамідзе вядома.)
Здаецца, наведнікі ходзіць якраз туды,
а кніжкі чытаць, выбачайце, можна
і дома.

А ты не ўстаеш і йдзеш — сядаш
і едзеш.
(Аўтабіографія горыша ад біяграфіі аўто.)

І афіцыянт падміргне табе:
«Kto ty jesteś?»

І ты аднакому скажаш прости: «Нікто».

@@@

На кожным кроку чаргуюцца храмы
і рэстарацыі.

Ты блытаеш назвы стравай
з раскладамі набажэнствай.
Адно голубы не губляюць сябе
ў прастрацыі,
штодня на варшавскім бруку, нібы
на працы,
ганяюць за булкай з энрэгіяй пажыльх
«адраджэнцу».

Сядзіш у Варшаве, бы ў пыхіятрчнай
лікарні,
і адчуваеш сябе шторанку ўсё меней
хвора,
і гоніш тугу так далёка, куды Макар не
гандуціяць, пакуль мясцовы Макартні
левай рукою крате сваё «Учора».

І гоніш па Вісьле вёслы вецер-галернік,
і кожны завулак табе прапануе
прытулак,
і круцяцца сонца ўзоры, і медны
Капэрнік,

і круціц жоўтай лістотайпольскі
październik,
зьбіваючы з ног салодкім водарами
булак.

17–22 кастрычніка 2004,
Варшава

@@@

На вільготным узгорку
Каралеўскіх Лазенак
пляішся на вавёрку,
не шкадуочы зенак.

Восень падае з клёнаў.
Спін у крэвы расцілна.
На абломках каленай
здані летніх паўлінаў.

Паўз палац над вадою
і тзатар на вадзе
за рудой серадою
мокры чацвер ідзе.

Дзень такі неабсяжны —
і на лічыш хвілін,
малаянчы і мажны,
як мясцовы паўлін.

@@@

Дзясятая ранку. Кракаўская
Прадмесце.

Жоўтае сонца глядзіцца ўса
святлафоры.

хлопчыка, але ўжо быў прыўзяньня
тая нейкай схаванай энэргіяй, гато
вай вось—вось выбухнуць. Найлеп
шымі зь ейнага цела быў ногі, ство
ранія для таемных кроўкі, з дуб
гімі да пачуцьцёвым пальцамі —
як у некаторых на руках. Няледзічы
ны на візітлітар, яна была ўся пра
тапанія фасцісцінным потам, і
гараччына рабілася ўсё больш нізы
церпіна па меры таго, як насоўва
лася ноч. Было немагчыма ўяўіца,
якім насыччор быў як шчода разма
ляваны твар: густы слой русавай
пудры з думкаў альбічкамі румяніа
на пілок, штугчныя вейкі, нібы
падэндіканы сажай бровы, павіл
ічаныя шакаладнай касмёткай
вусны. Але нават такі марфат на
мож схаваць як характеристку: гарніль
нос, злучаныя бровы, яркія вусны. Я
памудраў: «Пяшчотны базыў бы
чох».

Аб адзінцатах па заўсёдных
справах я пацдай ў ванны пакой,
дзе знайшоў байдынку дзвічою
апратку, складзеную з паважнасцю
багацкі: кісейны касыцам у ма
талькі, жоўтую штаны з дыўнага
матэрыйялу і сандалі з валокнай ага
ваги. На адзінені ліжаў надзвычай
танны бранзелец і мэдалён з вы
явай Дзевы Марыі на таніснікі
ланцужку. На канапі ролкамыніка —
сумачка з алоўкам для вуснай,
скрипачкай румяніа, клочком і
дробнімі мэнтамі. Усё было такім
танным і зацянгным, што ціжак
было ўяўіць какосы, біднайшага за
дзяк.

Аб распраноўся і павесіў ручы на
вашак — акуратна, як толькі ўмсё,
— каб не пашкодзіць ядвабу са
рочкі ды на зъмяць адпрасаныя
штаны. Седзячы, — каб не абсікаць
бакавінак гаршак, як вчыла мене
малога Фліяріна да Д'ёс, — пасцяу
ва ўнітаз усе яшча — преч
сціпласць — матутным і працяглым
цурком грубага канякі. Перад
выхадам зірніў у лістэрка над ру
камынікам. Конь, што глядзеў на
мене з таго боку, быў на мёртвым,
а маркотным, мей папаске двайное
падбародзьдзе, пашыраныя зрэнкі й
нагеглую грыбу, хіба так можна

быў адбываецца менавіта гэткім чы
нам». Паслья выключчы радыё і

свяяцло, каб пасплюць.

Прачнӯйцца на сывітаны, і памя
таючы, дзе знаходжуся. Дзяўчынка
працягвала спань у позе зародка
сэйнай да мяне. У мяне было ня
пручае ўражанье, нібы я чуў, як
яна ўставала ў цемры, чуў шум вады
у ваннам пакой, але ўсё гэта магло
мне праства да мяне. У мяне не
было спрыту да спакушніны, і я
заўсёдзе выбіраў сябрава на адну
ноч наўзагад, прычым больш зва
жанты, і мы сялімся каханым без
каханыя, напалову апранутыя, у
бульшасці выпадкай, і заўсёдзе ў
цемры, каб здавацца адно аднаму
лешышам. У гэтую ноч я адкрыў дзі
сле сігнеймарес давадавальненне у
любаваныя целям жанчыны, якія
сэпіц. Бязь лішніх штуршкоў па
ждадлівасці ці перашкоду сарам
ліўвіці.

Я падняўся а пяты, занепакоены
тым фактам, што мал іздэльная
нататка павінна была ляжаць на ста
ле ў рэдакцыі да дланіцатай. Зра
буй, яшчэ ў звязыні поўн, свой пун
ктуальны ўнецаск у каналізацыю
і, калі торгай за шнурок, адчуў, што
маж ранеяш злосць сіходзіць у
нібыта па сікавых трубах. Сьев
эжы і апрануты, я вярнуўся ў пакой і
убачыў, што дзяўчынка спала тва
рам дагары ў замірчным сывяте
сывітанку, раскінуўшыся на ўсёв
ложак, з раскрытымі рукамі — по
на гаспадніна сваёй дзявоцасці.
«Няхай Бог бераж я для ціб», —
сказаў я ёй. Усе грошы, якія застава
ліся ў мяне, сіны і мес, я пакінуў
сумны ў сваіх пачуцьках, халодны,
нібы ўён, я запытаў самога сябе,
што троба было зрабіць, каб раз
будзіць яе.

Чыстыя і непазбежныя, прагу
чали удары звона а дванацатай

ночы, і началася 29 жніўня, дзень

Святога Пакутніка Яна Хрысціце

ля. Нехта плаکаў на вуліцы, і на яго

не звярталі ўвагі. Я памаліўся за

яго на ўсякія выпадак, а таксама за

себе, дзякуючы гэткім чынам за ат

рыманыя ласкі: «Няхай не падман

вай сябе нікто, думаючы, што тое,

чаго чакае, мусиць быць большым за

уjo бачана». Дзяўчынка рохнула ў

съне, і я памаліўся і за ёе: «Няхай

Падарожжа да Святога Францішка

ФРАНЦ СІЎКО

З рэчаў, што засталіся ў спусцелай хане дзядулі па ягоным сыходзе з жыцьця — а было там нямана і цікавых, і нават нечаканых, — чамусыці найболыш заманялася ўязць адну — асобік выдадзенага ў 1934 годзе варшаўскім капуцынамі Катахізму трэцяя закону Святога Францішка з Асызы. Ці то любы майдану вокруг балаянія колер вонкідкі рагытту паланіў, ці то інтуіція што падказала, але кніжачка тая пры ўсей майданісткіннасці да рознага кшталту старынны на-зяўжду прыпісала ў асабістым архіве. Шляхі ж боскія навызначаныя: крыйху болыш да дзесяць гадоў прамінула з таго часу, і вось я на раздіме святога, у месце, дзе, паводле Рэпіна, далахынъ «з тэррасы... падасца морам». Неспадзіванка tym больш прыемная, што яшчэ і ад дзень ад'езду на Апэніны пра вандроўку ў Асызы нічога не было відома.

Што праўда, вандровак з Рыму ў італьянскую правінцыю ў той дзень надта каб съякотлівы для тamtэйшых шыротаў чэрвень не бракавала. Але асыская, насуперак неадэкватным для такога значнае, прынамсі для мяне, падзеі — паводзінам у аўтобусе спешчанай дарункам лёсу амэрыканскай моладзі, з якою соўбіл патрапіц і у адну группу, стаўліца ці на самана запаміналона.

Зяпер, калі б ізноў выпала такая мажлівасць, я б, напэўна, нават мэтры таго эскалітару, што паднімай ад падножжа гары да першас асыськай пляцоўкі, палічыў, тады ж... Тады, на тле ледзяных штыготы-днейных наведзіні ў Арвіету, то Памізі, то Монтэ-Касына, усё падалося наўзідзі будэнным, шараговыем. Да гэткага ступені шараговыем, што я, нават маночы ў кішэні на дробныя выдаткі скіяўтакі гроши, не паличы патрбовыем. Да гэткага ступені шараговыем, што я, нават маночы ў кішэні на дробныя выдаткі скіяўтакі гроши, не паличы патрбовыем. Да гэткага ступені шараговыем, што я, нават маночы ў кішэні на дробныя выдаткі скіяўтакі гроши, не паличы патрбовыем. Да гэткага ступені шараговыем, што я, нават маночы ў кішэні на дробныя выдаткі скіяўтакі гроши, не паличы патрбовыем.

Дзе б ні ступіў у Асызах, усюды наткнешся на напамін, што тут — кальська слыннага святога. Местачковага бейбуса ды забуйніка, затым — варга падчас візиту ў Пруджуа, яшчэ пазней — засновальніка манаскага ордэну, які лёсам было наканавана стаць апекуном Італіі. Улюбёна гэрсанака Джото, што падоўгу жыву ў Асызах і пакі-

ЭС

АДАМ
ГЛЁБУС

Сучаснікі

2002. Халіп і беларускасць

У кавярні «Грунвалд» п'ю каву зь іраю Халіп і надыктоўваю інтэрвю для «Беларускай деловай газеты» *«Для службового пользования»* (www.bdg.by/dsp/2002/03/02/p22.htm). «Глёбусік, скажы праўду... Ты ж не беларус?» — «Чаму?» — «Беларусы такім разумнымі, як ты, не бываюць!» І якога толькі кампілімантнага гулупства не пачуеш ад журналісткі, калі ён замовілі зрабіц з табой інтэрвю. 26.06.2004, 19:22

2002. Судзукі, «Мијі»
і сусветная экспансія

Спадар Кей Судзукі з вуліцы Грэйт Портлэнд, што ў Лёндане, кіруе сеткаю ўрэпейскіх крамаў *«Мијі»*. Наконец «ўрэпейскіх» трэба ўдакладніць: Судзукі падпрадкоўбуюнца 10 лёнданскіх і 8 па-рыскіх крамаў. *«Парыж»* — бедны горад, скандальная імяніца. — Мы будзем згортваць дзеяньні ў Францы, адну краму мы зачынімі...» Ні здзіўляцца. Калі Судзукі кажа, трэба верыць. Калі адна ягоная крама ў Лёндане абарочавае 200—250 тысіч ангельскіх фунтаў штогесяц, трэба прыслухоўвацца да парада.

«Мијі» абвясціла ў інцыце пра сваю глябальную экспансію — жэст, варты павагі. *«Каб шапік з речамі *«Мијі»* быў рэзантэльны і прыносіці невялікі прыбыток, трабо той шапік пастаўіць на вакзале, на скрыжаванні чыгункі і мэтро, дзе штодня праходзіць больш за мільён пасажыраў. У іншых месцах стацьі шапікі навіягідна. Вывітак — ЗША, дзе тавары *«Мијі»* успыраюцца на прамыні мастацтва і прадаюцца ўтрай даражкай...»* Дзе гэта ў Вільні праходзіць мільён патэнцыйных пакунікоў? Ад Вільні да найбліжэйшай станцыі мэтро 170 кіламетраў, і яна за мяжой, яна ў Менску. Менавіта ў Вільні я намераўся адчыніць краму *«Мијі»*. Крама на шапікі, краме не патрабуеца мільён патэнцыйных пакунікоў, але калі Парыж — горад бедны, то што казаць пра Вільні...

«Мијі» — магутная вытворчая і гандыланская імпрыя, гадавы абарот якой большы за 6 мільярд даляраў. Адкрытыць стваральнікай *«Мијі»* вельмі простае: усё начынніе гіпэрмаркету — ад кавалку мыла да збудаванага катэджу — выканана ў адной стылістыцы. Уражавае. Але мы, урэпейцы, не супадам з *«Мијі»* ў маштабе. У нас заштадам індывідуалісткі і традыцыйных каштоўнасцяў, каб прымаці адну стылістыку памерам з гіпэрмаркетам. Я падзякаваі спадару Судзукі за размову і прынёс рашэнне: на пэўны час адмовіцца ад узделу ў сусветнай экспансіі кампаніі *«Мијі»*.

1.07.2004, 16:50

АЛЯКСАНДАР ВОРВУЛЬ

Слоўнік скептыка

І г.д. — скарачэнне, якое прымушае думаць, нібыта вы ведаць болей, чым на самай справе.

Ідэёт — наўмысная памылка прыроды.

Ідалегія — падмена жывога съвестагляду сэрыйным пратэзам.

Ідэя — тое, што дурніо нельга ані патлумачыць, ані выбіць з яго башкі.

Ізраіль — частка сушы, з усіх бакоў атачаная арабамі.

Ікра чорная — чырвоная ікра ўладальнікаў чорна-бе-

лых тэлевізараў.

Імпленцыя — радыкальны сродак засыцеражэння альбо вэ-нэрычных захворваньняў.

Інвестыцыя — няўдалая спэкуляцыя.

Інспектар ДАІ — чалавек, які прыжды гатавы патлумачыць вам сэнс дарожных знакаў.

Інспектар падатковы — відны кашмар, які прыходзіць толькі ўзденъ.

Інспектар падатковы — відны кашмар, які прыходзіць толькі ўзденъ.

Інтуїція — адчуваючыя способы палітыкам жывым і 50-гадовым адначасова.

Інтуіція — адчуваючыя способы палітыкам жывым і 50-гадовым адначасова.

Іштот маеш рацыю нават тады, калі на маеш рацы.

Інтелект штучны — спаборнік натуральнага глупства.

Інтелектуал — чалавек, які знайшоў нешта больш цікавае, чым сэкс.

Інтарнэт — самы заразны інтэрнэт-вірус.

Існаванье — доказ таго, што твайму бацьку хоць раз, ды было добра.

Ісціціна — падзея, якую можуць пацвердзіц дзівзе сукедкі.

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Бензярук Р. Зайцаў какушок:
Казкі / Маст. І. Семілётав. — Менск:
Мастацкая літаратура, 2004. — 79 с., ін. 3000 ас.

Кіпель В., Кіпель З. Бібліяграфія беларускага друку на Захадзе:
Часапісы, газеты = Belarusian Publishing in the West: A bibliography.
Periodicals. — Нью-Ёрк: The New York Public Library Slavic, Baltic, and Eurasian Resource Series, 2004. — 150 с.

Кнігу склаў пералік беларускіх выданняў з Захадней Эўропы, Паўночнай і Паўднёвай Амэрыкі, Аўстраліі, выдадзеных з XIX ст. да 2000 г. уключчна.

Зубак С. Птушкі: Крылатыя песьні Зямлі. Нарсы. — Менск:
Мастацкая літаратура, 2004. — 64 с. 3000 ас. — (Сэрыя «Зямлі мэя»).

Камінскі А. Б. Аб чым расказваюць званы і сувязіны Крэйўскай зямлі. — Крэва: Краязнаніў музей

крайскай школы, 2004. — 20 с. 20 ас.

Камінскі А. Крэва. Шлях праз стагодзіні. — Крэва: Краязнаніў музей крэйўскай школы, 2004. — 24 с. 20 ас.

Старынныя нарысы і храналягічны дадевідкі да гісторыі мястэчка Крэва.

Камінскі А. Крэва. Пад знакам «Ляліві». — Крэва: Краязнаніў музей крэйўскай школы, 2004. — 20 с. 20 ас.

Написаныя нарысы зъмяшчаюць матэрыйял аў хыбіці мястэчка і месціцтвай у розныя часы.

Кніга пра расціліны / Пер. з расейскай і апрац. С. Фядотовай. — Менск: Мастацкая літаратура, 2004. — 64 с. 3000 ас.

У кнізе, адрасаванай дзецям мадлішча школьнага ўзросту, дасыціна і прыгожа напісаныя на навакольныя расціліны сувет. Цана калія 5000.

Сяргей Лескець

Шахіды перад тэлевізарам

Цотных гадоў у спорце зайды чакаеш. Бы ў гэты час праводзяцца Алімпійскія гульні і чэмпіянаты сьвету ды кантнэнту па футболе — галоўныя міжнародныя спаборніцтвы. У гэтыя месяцы палітыка ды войны нібы адыходзяць на другі плян. Памітаеце, як падчас «Евро-2004» і атэнскай Алімпіяды ўсе чакалі тэракт? Нічога не адбылося. Ці то спрашавалі беспрэцэнтныя заходы більшкі, ці шахіды — такія ж спартовыя заўзятасці, як і звычайнія людзі, і, замест таго каб швейцарцы абы-дзе з выбухуўкай, дружна паселі перад тэлевізарамі.

Гучных палітычных падзеяў таксама ў чэрвені і жніўні 2004 году не прыпомніцца. Тому я рэкамэндаваў бы Цэнтравыбаркаму праўесці наступныя выбары ў чэрвень 2006 годзе, калі пройдзе футбольны мундыйяль. Якая палітыка, якія акцыі, калі ўжывую паказываючы хакей Канада—Чэхія ці футбон Нямеччына—Аргентына!

2004 год прынёс беларускаму спорту як радасць, так і расчараўніні. Галоўнейшая падзея стаў заплаты мэдаль Юліі Несцярэнкі на атэнскай стомэтроўцы. Посьпех

сусветнага маштабу, бо ўпершыню з 1980 году прэстыжную дыстанцыю выйграла — выбачаюся за непаліткарэктнасць — беларускай жанчыні. Дарэчы, здымак пэраможнага фінішу жыхаркі Берасця агенцтва Reuters называў лістападскім у мінулым годзе.

На Юлію мусіць маліцца і беларускі спартовыя чыноўнікі. Каб не яна, паліцэлі б іх галовы за не выкананыя пляну на мэдальях («жніво») склала толькі 60 адсоткаў ад пляні.

Дарэчы, пра пляны. У Інтэрнэце гуляе анэкдот, што міністар спорту і турызму Беларусі сасыні кашимар: перад ім пастаўленая задача заваяваць на зімовай Алімпіядзе ў Турыне таксама 25 мэдалей. Для тых, хто не зразумеў: усяго падчас Белай Алімпіяды будзе разыграна 84 камплекты мэдалей, а ў Солт-Лейк-Сіты беларусы нааугл задаволіліся толькі адной «бронзы».

Перад ад'ездам на моладзевы чэмпіянат сьвету па хакеі трэнэр Міхail Захар'я таксама спакусіўся на плянаванні: задача-максымум — прабіцца ў плэй-оф, задача-мінімум — застасцца ў эліце.

Аднак хакейная моладзевая зборная Беларусі (да 20 гадоў) ная здолела замацавацца ў элітным дывізіёне, куды прабілася роўна год таму.

На чэмпіянаце сьвету, што праходзіў у Гранд-Форксе і Тыф-Ры-эр-Фолз (ЗША), беларусы занялі апошняе месца, прайграўшы нават у заключным двубоі за 9-е места вельмі слабай зборнай Нямеччыны (3:4). Залатыя ж мэдалі заваявалі канадскія хакеисты.

Ішчэ перад пачаткам першынства галоўныя трэнэр зборнай Міхail Захар'я нара��аў на слабую фізычную падрыхтоўку нашых хакеистаў.

2005 год будзе цяжкім для Захар'я. І першыя выпрабаванні ў наступным месцы: з 10 да 13 лютага ў Рызе пройдзе кваліфікацыя на зімовую Алімпіяду ў Турыне. Разам з беларусамі за адзінную пучцёку на зімовую гульню пазмагаюцца латышы, палакі і славенцы. Шанцаў заўжды болей у гаспадароў...

Да посыпеху году можна было б аднесці паўфінал Кубку Дэвіса, каб на дэзве рэчы. На 10-мільённую Беларусь мы маем толькі

двох тэнісістоў у першай тысячы сусветных майстроў ракеткі — Мірнага і Ваўчкова. На пасяджэнні Беларускай тэніснай асацыяцыі Ўладзімер Ваўчкоў раскрытыкаў сучасны стан спраў у беларускім тэнісе: «Што такое беларускі тэніс апошняя дзесяцігоддзяя быў згадкі пра паўфінал Кубку Дэвіса? За дэзве піцігідкі нашы тэнісёры не падрыхтавалі ніводнага гульца, апрач Швяца, Мірнага, Ваўчкова — гульцу ўшчэцца старой савецкай фармацыі, які ўзяў бы хоць адзін рэйтынгавы бал у рамках турніру АТР. Пла-каць хочацца, а не ён фанфары слухацца» (пытацеца паводле «Прэссбола»). Але ў індывідуальнай гульні ў Мірнага і Ваўчкова — рэзэрв. Мірны за год скучіўся з 23-й на 42-ю пазыцыю, Уладзімер — з 98-й на 142-ю.

Пра беларускіх дзяўчут і казаць на хочацца. Пакуль яны выступаюць на турнірах з малым прызальным фондам, а на буйных турнірах ня могуць выкарасацца з кваліфікацыі.

Увесені дадалі аптымізму футбалісты нацыянальной зборнай. Іх самаадданая і мужная гульня ў

Парме 13 кастрычніка супраць зборнай Італіі (3:4) ўшчэцца дадоўгу будзе згадвацца як адзін з прымечных сюрпрызаў году.

Праўда, крыху дэзягю ў беларускую футбольную бокчу падліў згаданы вышэй «Прэссбол», заняўшыся расыльнедаваннем дагаворных матчоў, у тым ліку і на ўзроўні нацыянальнай зборнай. Іх арганізуе мафія, якія нажываюцца на футбольных таталізатах. Пасыль гэтага думаеца: а ці на быў матч у Парме добра зрэжысаваны спектаклем?

У астатнім — пуста. Правал як мужчынскага, так і жаночага гандболу, страта пазыцыі ў біятлоне, плаваньні, наўдалы выступ беларускія футбольныя зборнай на моладзевым чэмпіянаце Эўропы. А лічылася, што пущёўка ў Атэны амаль у кішэні.

2005 год расчыніўся кваліфікацыйнымі матчамі (першы — 6 студзеня) беларускіх гандбалістаў за права трапіць на чэмпіянат кантынента ды Адкрытым чэмпіянатам Аўстралиі па тэнісе (16 студзеня). Як год начнём, так і правядзем?

Алег Раявец

Беражкоў у шоку

Усяго паўтары гадзіны доўжыўся ў судзе Цэнтральнага раёну Менску разгляданіе пазову міністра фінансаў, старшыні Беларускай асацыяцыі гімнастыкі Мікалая Корбута да заснавальніка спартыўнай газеты «Прэссбол» і яе рэдактара Ўладзімера Беражкова. Вынікам пасяджэння, якое прайшло ўвечары 4 студзеня, стала пастанова судзіў: Валерый Есьмана спагнаны на карысць істца 30 млн рублёў з выдаўца газеты УП «Прэссбол-плюс» і 10 млн рублёў з У.Беражкова пры першапачатковых патрабаваннях 50 млн рублёў з выдаўца і па 10 млн рублёў з рэдактара і журналіста газеты Сяргея Вяроцкага.

Нагодай да пазову стаў загаловак на першай паласе газеты «У намесніках» у міністэрстве фінансаў Беларусі ходзіць чалавек, які вышукваеца Інтэрнэтам за ўздел у арганізаванай злачыннай групоўкай ў нумары за 22 кастрычніка. Гэтым загалоўкам аянансаваўся артыкул С.Вяроцкага пра сцугаць вакол віц-старшыні БАГ Андрэя Іманалі. Пазоўнік успрыніў загаловак як злынавагу гонару, годнасць і дзелавой рэпутацыі.

У.Беражкоў і яго адవакант Канстанцін Бялоў абурены пастановай суду. «Я ў шоку ад такога правасудзіця», — заяўў У.Беражкоў. — Газету «забілі» на роўніны месцы. Санкцыі несувиемныя з фінансавым становішчам газеты».

Паводле БелаПАН

4 студзеня ў Менску прайшоў апошні тур кваліфікацыі да Чэмпіянату Эўропы па настольным тэнісе. Беларускія спартовцы сустрэліся з вугорцамі, і, нягледзячы на паразу 2:3, ёсць ж трапілі ў фінал чэмпіянату за кошт перавагі ў балах падчас асаўстыкі сустрэчай. На здымку: Павал Платонаў (зьлева) — чэмпіён краіны 2004 г.

НАВІНЫ

Шчурко — найлепшы журналіст

Было названа прозвішча 51 журналіста.

Глеб сярод найлепшых

Паводле апытаньня 25 аўтарытэтных наўгародскіх спартовых журналістаў краіны за 2004 год. Першасць месца ў агледальніка «Прэссбола» Сяргея Шчурка (53 балаў), на другім ягоны калега па газэце — Сяргей Новікаў (40 балаў), на трэцім месцы агледальнік «Спортивнай панорамы» Руслан Васільев (38 балаў). У ходзе апытаньня

ў адным шэрагу з такімі зоркамі, як Кан, Макаай, Балак, Міку, Аільтан.

«Рэал» — найлепшы клуб

У Бразыліі апублікаваны штогадовы рэйтинг 100 футбольных клубаў сьвету. Рэйтинг укладае найбуйнейшыя бразыльскае выданье «Фолья» да Сан-Паўлу» на аснове звестак ФІФА. Найлепшым клубам 2004 году прызнаны мадрыдзкі «Рэал», у яго 1000 балаў.

На другім месцы — «Міляя», трэціе і чацвёртае дзяліця «Бока Хуніёра» (Буэнас-Айрэс) і «Пэніярол» (Мантвідо). У рэйтингу няма ні толькі беларускіх, але і расейскіх клубаў.

Клічко і Шаўчэнка — героі

Леанід Кучма падпісаў указ аб прызначэнні званнія Героя Украіны чэмпіёнам сьвету ў супэрцяжкай вазе паводле вэрсіі WBC Віталю Клічку

і ўладальніку «Залатага мяча» Андрэю Шаўчэнку.

Рэхагаль — чалавек году

У Грэцыі «Чалавекам» году называны трэнэр нацыянальнай футбольнай зборнай Ота Рэхагаль, які прыўёў грэкаў да залатых узнагарод на «Евро-2004». Німечкі спэцыяліст звязаўся з адрывам апярэдзіць прэм'ер-міністру Костаса Караманіса і мастака Дзімітраса Папаянену.

AP

Народ супраць гросмайстру

Першы беларускі гросмайстар ICCF мянчук Зыміцер Лыбін, які ўваходзіць у сотню наймацнейшых у сьвеце паводле рэйтынгу (2606), кідае пальчатку чытачам «Нашай Ніве».

Як зазвичай, сэнсэру належаць бенцы фігуры. Першы ход сп.Лыбін ужо зрабіў — 1. b2—b4. Бадай, кожны соты жыхар Беларусі ўмее гульць у шахматы, таму спадзяйцца, што на баку чытакой удзел возьмудзь німала гульць. Свае варыянты хадоў за чорных можна даслыпаць як індывідуальны, так і ад імі каманды. Час на разважаньне над ходам будзе абмежаваны. Каля газета з пазыцый выходзіць у пятніцу, то дзеля таго, каб ваш чарговы ход узў Уздел у конкурс, ён мусіць трапіць у Редакцыю да 19:00 найбліжэйшага панядзелка. Таму пажаданы даслыпаць хады праз электронную пошту на nn@promedia.by — з пазнакай «Каіса» — або на факс 284-73-29 ці поштрай (220050, Мінск, ас. 537). З разнастайных варыянтаў вядучы рубрыкі выбираў найбо́льш папулярны; калі ж такі ход выявіца памылкай, што вя-

Як бы вы згулялі?

З.Лыбін — чытачы «НН». Ход чорных.

дзе да відавочнай паразы, то наступны па частце.

Добют Сакольскага за белых, згуляны нашым партнёрам у гонар славутага беларускага трэнэра (гл. «Нашу Ніву» ад 18.06.2004), многімі з'яўляецца на лічынца стаадсotкава карэктным пачаткам. Але яй недацюнчываць шанцу белых, якія плянуюць заваяваць прастору на форзевым флангі і аканца цік на цэнтар (слон пойдзе на b2), німожна. У чорных цяперака ёсьць цэлая палітра магчымых алказаў: 1...e5, 1...d5, 1...Kf6, 1...c6, 1...b5, 1...a5 і нават 1...Ka6! Ці ўдача чытакам абвергнуць задуму старадзішага паводле званьня?

Для найбольш актыўных удзельнікаў спаборніцтва прадугледжаны прызы — не грошавыя, але «вартыя выработу». Напрыклад, магчымасць сустрэчаць з гросмайстрам за шахматнай дошкай. Хада спаборніцтва будзе асьвятыцца на толькі ў «Нашай Ніве», а і на сайце «Беларускія шахматы» (bychess.narod.ru). Трэба меркаваць, што пайдынак выйдзе напружаны. Летасць чытаки газеты «Уесь спорт» пратымаліся супраць чэмпіёнкі Украіны, гросмайстаркі Натальі Жукавай якно да 37-га ходу. Дык то сцылійская абарона — для чорных яна больш рызыкуючая, чым «Сакольскі»...

P.S. Чэмпіён сьвету па завочных шахматах Тун Хамарат таксама гатовы згуляць з усімі ахвотнымі праз Інтэрнэт. У дзялюх партыяў ён зрабіў хады 1. d4 і 1. e4, кожны з мержаваных супернікай павін заплатіць пяць эўра ўніеску. У «Нашай Ніве» сустрэчаў з гросмайстрамі блісплатная — кошт паштоўкі ці электроннага ліста не ў раҳунак.

B.P

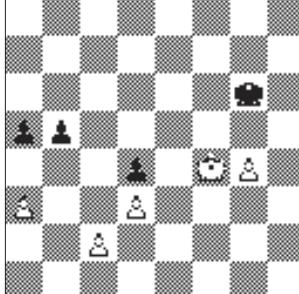
Кіра Зварыкіна дагэтуль за дошкай

Кіра Зварыкіна нарадзілася на Украіне, а неўзабаве пасылаў Другой сусьеветнай «па разъмерканыні» пераехала ў Беларусь. Узорная савецкая шахматыстка, гатовая працаўцаў за дваіх, у Менску аbjылася хутка і ў канцы 1950-х дабралася да шахматнага Алімпу. Праўда, матч з чэмпіёнкай сьвету Лізаветай Быкавай скончыўся паразай прэтэндэнткі, але ў наступных дзесяцігодзьдзіх нікто з наших шахматыстак і блізкі не канкуруваў з грузінкамі, расійкамі ды кітайкамі. Не сумніваўся ў тым, што Зварыкіна, якая нядаўна вярнулася да сваюкоў у Рaseo, была і застаца «нашай»...

Спн.Кіра пачала першай у Беларусі на роўных змагаццаў ў мужчынскіх спаборніцтвах. Аўтабіографічная кніга «У радах шахматнай гварды» (Мінск, 1984) — рэдкае дэя Беларусі шахматнае выданьне, напісаное на нармальнай мовай, з гумарам, крэтыкай ды самакрэтыкай. Такі ж і стыль зварыкінскай гульні — атака і камбінацыі перадусім! Прахарактар беларускай чэмпіёнкі сведчыць і показаў. Аднойчы ў гэты час шахматыстак праз акно палез кватарант, які памыліўся пакоем. Суседка залімантавала: «Да нас лезе мужчына!» «Мужчына? Дык адчыніяй акно!» — парайла ёй Зварыкіна.

З дзяцінства помніца задушэўшыя дыялёті Зварыкінай з гледачамі ў шахматнай тэлеканадачы на колішнім БТ. На пачатку 1990-х, перастрэўшы Зварыкіну ў калідоры менскай

КАІСА

ЯПОНСКАЯ КРЫЖАВАНКА

				3																				13				
				3			10	10								8	8							16	4	8	9	6
				4	7	9	6	15	16	3	2	12	13	15	15	2	2	8	9	12	15	18	2	2	4	3	2	4
				2																								
				3																								
				4																								
				3																								
				3	1	1																						
				3	4																							
				2	4																							
				3	6																							
				2	7																							
				8	8																							
				21																								
				21																								
				20																								
				17																								
				17																								
				17																								
				9	6																							
				3	4	5																						
				3	4	6																						
				3	3	3																						
				3	2	3																						
				4	4	7																						
				3	3	3																						

Японская крыжаванка — гэта

малонак, які трэба аднавіць, карыстаючыся толькі лікавымі значэннямі. У гэтых галаваломках лікі для кожнага слупка ці лініекі паказваюць, колькі ў іх ёсьць зафарбаваныя клетак, размножаны разам.

Напрыклад: лічбы 3, 3, 6 у чацвертым зльве слупку азначаюць, што ўмі ёсьць тры групы зафарбаваных

клетак: 1-я група з трох

клетак, 2-я — з трох, 3-я — з шасці.

Групы клетак у

радках і слупках

размножаюцца ў такай

самай пасыльнаўнай адна

адносна адной, як і лічбы,

што іх абазначаюць.

Найтаньнейшая падпіска на «НН»

Найтаньнейшая падпіска на «НН» — на шапкі «Менгарсаюздруку». Каштуе такая падпіска на месяц усяго 3530 рублёў. Забірае сваю газету юху ў любой зручнай для Вас гандлёвой кропцы «Белсаюздруку» ўкі ў чацвер падбядзе. Друкую адрасы пунктаў, дзе можна аформіць падпіску «Да запатрабавання».

Участк падпіскі «Белсаюздруку»:

вул. Валадарскага, 200, пак.200

227-88-41

Пункты прыему падпіскі:

вул. Жукіўскага, 5, кірп.1

224-32-03

вул. Раманіўскага Слабады, 9

200-83-04

вул. Кашавага, 8

230-29-20

Крамы:

№1 вул. Жукіўскага, 5

224-03-76

№2 пр. Скaryны, 44

284-83-59

№3 пр. Скaryны, 76

232-46-23

№4 вул. Леніна, 15

227-11-92

№5 вул. Енісеійская, 6

243-16-30

№6 вул. Філімонава, 1

235-63-11

№7 вул. Коласа, 69

288-30-20

№8 вул. Сурганава, 40

232-45-10

№9 пр. Ракасіцкага, 140

247-30-15

№10 бульвар Шаўчанкі, 7

233-74-88

№11 пр. Пушкіна, 77

255-80-71

№12 вул. Кікаватава, 80

278-77-61

№13 вул. Каліноўскага, 82, кірп.2

264-06-42

№14 вул. Валадарскага, 22

227-75-55

№15 вул. Танка, 16

203-82-39

№16 вул. Харухай, 24

234-27-25

№17 вул. Нікрасава, 35

231-03-28

№18 маёнт «Плошча Перамогі»

284-31-06

№19 пр. Машарова, 51, кірп.1

223-81-66

№20 вул. Ясініна, 16

271-87-21

№21 маёнт «Облічыны», пр. Машарова, 19

255-57-20

№22 вул. Ілімскага, 10, кірп.2

243-16-83

№23 вул. Славінскага, 39

264-36-33

№24 вул. Жыўленківіч, 31

295-05-74

№25 вул. Марікіса, 21

227-08-52

№26 пр. Скaryны, 113

264-22-91

Шапкі:

№187 вул. Беларусь, вул. Свярдлова, 13/4

274-96-15

№188 Аўтавакзал «Маскоўскі»

261-28-01

№189 Гатэль «Облічыны», пр. Машарова, 19

247-02-06

№190 Праходчыцкі культуры, вул. Радкораскія, 17

230-11-29

№191 Менскі завод хладзільнікі, пр. Машарова, 61

260-45-33

№192 Большыя хуткі датамогі, вул. Кікаватава, 56

260-55-41

№193 Менскі дэзяржханты гандлёвыя каледж, вул. Усходняя, 183

дзе варта быць

ТЭАТАР

Опэра
8 (сб) — «Пікавая дама»
П.Чайкоўскага.
9 (нед) — «Багема» Дж.Пучыні.
13 (чы) — вечар старадаўняй-
га рамансу.

Купалаўскі тэатар

8 (сб) — «Івона, прынцэса
Бургундзкай» В.Гамбрівіча.
Трагічны парадокс.
9 (нед), 11.30 — «Аханіца —
не журыца» Далецкі,
М.Чарота. Беларускі вадэвіль.
9 (нед) — «Памінальнай
малітва» Р.Горына. Камэдыя.
10 (пн) — «Каханыце ў стылі
барока» Я.Стэльмаха. Камэдыя.
12 (ср), 13 (чы) — «Чорная
панна Няські» А.Дудараў.
Містычная легенда пра
каныне.

Тэатар ім. Горкага

8 (сб) — «Паведамленыне
Мары» П.Кладзеля. Драматычна-
містэрый.

9 (нед) — «Дзяцкія хлусы»
В.Сіграва. Камэдыя.
13 (чы) — «Адзіны спад-
чыннік» Ж.Ф.Рэньяра. Ка-
мэдыя.

Тэатар беларускай
драматургіі

8 (сб) — «Пемонік звер»
А.Курчычка. Гістарычна-
драма.
9 (нед) — «Містэр Розыг-
рыш» С.Кандрашова. Гульни-
дарослыкі 2-х дзеяў.
11 (аўг) — «Понцы Пілат»
А.Курчычка. Гістарычна-
драма.
12 (ср) — «Чорны квадрат»
М.Адамчыка і М.Клімковіча.
Кабэрэ-дээтыкі 2-х част-
ках без антракту.
13 (чы) — юбілейны вечар
заслужанага дзеяча маста-
тваў, лірэзата Дзяржайной
прэміі Рэспублікі Беларусь і
спеціяльной прэміі прэзы-
дэнта Рэспублікі Беларусь,
прафесара Валер'я Анісенкі
«На старонках майі паміці».
Рэтра-канцэрт.

Тэатар-студыя
кінаактора

8 (сб), 9 (нед) — «Выкра-
даныне Алены» Л.Вэрнэйля.
Французскі адзюльетэр.
11 (аўг), 12 (ср) — «Вострау-
нашага кананы і надзея»
Г.Салоўская. Казка для да-
рослыкі.

13 (чы) — «Міленкы ты мой»
М.Варфаламеева. Камэдыя.

Дом літаратара

8 (сб) — «Пастой, паравоз!»
С.Камісарава.

М.ВЕЛЕНКИ/ЧАСТИЦА

Зімовыя гульні

Да 20 студзеня ў Нацыянальным мастацкім музеі
праходзіць выставка тэматычных фотапартрэтаў,
ляк і канцэптуальных предметаў мастацства
«Зімовыя гульні». У экспазіцыі біярць уздел: Алена
і Мікалай Байрачныя, Ганна Балаш, Наталья
Вараб'ёва, Юры Круш і Ларыса Шпілько.

ВЫСТАВЫ

Нацыянальная
бібліятэка

Да 8 студзеня ў аддзеле
беларускай літаратуры —
выставка, прысвечаная 80-
годдзю з дня нараджэння
беларускага навукоўца, гі-
сторыка культуры Станіслава
Марцала.

Да 17 студзеня — кніжная
выставка, прысвечаная 80-
годдзю кінастуды «Бела-
русыфільм».

Да 28 студзеня ў музы-
чным сектары аддзела ма-
стацтва праходзіць выставка,
прысвечаная 295-годдзю з
дня нараджэння італьян-
скага кампазытара XVIII ста-
годдзя Джавані Батыста

Да 28 студзеня тамсама
працуе выставка, прысвечаная
100-годдзю кампазы-
тара Дзмітрыя Кабалеўска-
га.

Луха

Да 15 студзеня ў фое-
вул. Веры Харужы, 16) пра-
цуе выставка студы творчай
фатаграфіі «Луха». Уваход-

вой і культуры Беларусі.

Вялікае стварэнне
формаў

Цыкл пад такай называй (у-
ключае ў сябе графіку, жы-
вапіс, скульптуру і фотака-
ляж) экспанента да 16
студзеня ў Музее сучаснага
выяўленчага мастацтва. Ау-
тарка — Алена Юркава (Ни-
меччына). Ідяя стварэнні
цыклу звязалася падчас пра-
гупак аўтаркі па ўзъбярэжжы
Паўночнага мора. У аснове
задумы — націялістичная
канцепцыя. У 1978 годзе
Алена Юркава скончыла
Менскую мастацкую вучэль-
ню імя Глебава. Апошняя сем
год жыве і працуе ў Німеч-
чыне.

Аршыца

Да 17 студзеня ў Музее суч-
аснага выяўленчага ма-
стацтва можна паглядзе-
ць выставу жывапісу творчага
аб'яднання «Аршыца». Аб'-
яднанне мастакоў з Аршан-
шчыны ўзыяла ў 1989 годзе.
У яго ўваходзілі некалькі
розных паводле стылю ауто-
раў: А.Жураўлёў, Б.Іваноў,
А.Марышаў, А.Фалей, Г.Фа-
лей, В.Шылко. Апошняя сум-
есная выставка адбылася ў
2000 годзе ў Маскве ў залі
Цэнтральнага дома маста-
ка.

ГІЛЬДЫЯ

Радзівілаў.

8 студзеня — апошні дзень
выставы ў Нацыянальным
мастаком музэі, якая скла-
даецца з 47 партрэтў XVI—
XVIII ст., дзесяць з якіх дэ-
манструюцца упершынен.
Гэта толькі невялікая частка
калеексы, пра якую да сёння
ходзяць легенды, што належ-
ала магутнаму роду нека-
ранаваных каралеў ВКЛ. Па-
чатак збору быў пакладзены
Мікалаем Крыштофам Радзі-
вілаў (Сіроткам). Выставка
знаёміць гледачаў з вобраз-
амі выдатных палітычных,
грамадзкіх, ролігічных, ваен-
ных дзеяцяў Беларусі.

Съвет казак, легендай
і паданьні

У мастацкай галерэі Ўнівер-
ситета культуры (Палац Эс-
публікі) да 9 студзеня пра-
цуе выставка «Съвет казак,
легендай і паданьні». Жы-
вапіс, акварэль, графіка, ба-
тых і інш.

Прыгажосьць Радзімы

Выстава прафесара Акадэмікай,
стылістыкай і дыпламантаў
Беларускай акадэміі выяў-
ленчага мастацтва прадо-
ўжыцца да 14 студзеня ў
Нацыянальным музэі гісто-

Тэатар беларускай
драматургіі

8 (сб), 9 (нед), 12.00 —
«Воўк-мараплавец» С.Казло-
ва.

КІНААФІША

«Аўрора» (253-33-60)

«Аляксандар»*** (прем'ера):
7—9 (пн—недз) 13.00, 16.30,

20.00.

«Лемані Сынікет: 33 няш-

часыці: 7—9 (пн—недз) 13.30,

17.20.

«Троє ў каное» (прем'ера):

7—9 (пн—недз) 15.30, 19.20,

21.10.

«Берасьце» (272-87-91)

«Аляксандар»*** (прем'ера):

7 (пт) 13.30, 17.00 (ін),

20.20; 8, 9 (сб, недз) 13.30,

17.00, 20.20.

«Дружба» (240-90-13)

«Давайце патанцум»: 7

(пт) 17.00, 19.00, 21.00; 8,

9 (сб, недз) 17.00 (ін), 19.00,

21.00.

«Кастрычнік» (232-93-25)

«Аляксандар»*** (прем'ера):

7 (пт) 14.00, 17.10, 20.30; 8,

9 (сб, недз) 14.00 (ін), 17.10,

20.30.

«Масква» (223-27-10)

«Аляксандар»*** (прем'ера):

7 (пт) 14.00, 17.20, 20.30; 8,

9 (сб, недз) 14.00 (ін), 17.20,

20.30.

«Мір» (284-37-71)

«Лемані Сынікет: 33 няш-

часыці: 7—9 (пн—недз) 12.00

(ін), 14.00, 16.00.

«Троє ў каное» (прем'ера):

7—9 (пн—недз) 17.00, 19.00,

21.00.

«Чужыя супраць Драпежніка»:

7—9 (пн—недз) 18.20, 20.20.

«Перамога» (223-77-66)

«Троє ў каное» (прем'ера): 7

(пн—недз) 10.20; 8, 9 (сб, недз)

11.00.

«Чатыры таксісты і сабака»:

7 (пн—недз) 11.00.

«Шэрк-2»: 7 (пт) 10.20; 8, 9

(сб, недз) 11.00.

КІНО ў МЕНСКУ

Вар'яты, п'яўкі і злыя акторы:
толькі для дзетак

www.movieweb.com

лужана) і мае скільнасць разгрывати ўсе прадметы.

Пасля пажару, які звы-
шчыў іх дому, сіроты Ваялет і

Кляус дыкуючы пад-
валікі, які вырасаў перако-
валіфікація ў Чарльза Дык-

кенса і расказаць гледачам

пачувальна-кашмарную каз-
ку пра няшчасных сірот

Бадлеру.

Пачынаеца фільм пя-
шчотнымі кадрамі пра лясконога

эльфа адкруцяць галаву да

уставяць спружыну — і глে-

дачы яшчэ будзе удзячны

за падобныя выкрунты.

На такай пяшчотце з мозхан-

ай будзе ўвесці фільм:

дзетка заблываеца з самай

сім'яротай зямляюкай, не-

маўля на свайе мове абы-
вае дарослых вар'ятамі (зас-

тавіць).

Атмасфера «Сямейкі Ада-

мсаў» створана мастаком

Рыкам Хейнрычам і апэрата-
рам Эмануэлем Любецкі, якія

працавалі раней зь Цімам

Бёртанам, а найлепшай му-
зыкай — Томасам Ньюманам, ау-

тара малёдымі да жыць-

цесцьцяўядржалнага сэрыялу

«Кіент заўжды мёртвы».

Нягледзячы на шматлікі па-

пярэдкані з экрану, ані-

воднае дэйсці ўсе не пакінула

гледзельнай залі, і, калі мер-

каваць па разшырэлых ратах і

аплядымсментах, дзеці фільм

ацанілі.

Андрэй Расінскі

Палітыка пад ялінкаю

Дзяжурны сціпч прэзыдэнта на адкрытыцца дзіцячых навагодных съвятаў чамусыць выкліку шумнае рэху ў СМІ.

Некалькі разу тэкст віншанавання каментавалі як у афіцыйных, так і ў апазыцыйных мэдиях. Афіцыйныя ўбачылі тут глыбокую, нібы катлаван на пляцы Незалежнасці, думку пра повязь пакаленіння. Апазыцыйныя сціблаліся, як віртуозна бацька прыцягнёу Новы год да тэмы незалежнасці.

Чамусыці журналистам не прыйшло ў галаву правесыці інвінтарызацію пакету з прэзыдэнцкімі падарункамі на наўгасць апэльсінай. Хіба гэта не баромэтар стаўлення беларускай эліты да Юшчанкі?

Калі сур'ёзна, то ажыятах вакол выхаду ППРБ пад ялінку правакуе на цікавыя роздумы.

Па-першае, прэзыдэнт становіца фэнаменалігічнай асобай. Кожная яго сэнтэнцыя або жэст інтэрпрэтуюча як элемэнт неіхага міганапалітычнага праекта — павышэнны дабрабыту народу або кансалідацыі дэспаты. Нават калі ён выпадково прадмантстрое фігу — аналітык будучы сцівярджаць, што гэта была ім проста канфігурацыя пальцаў, а геапалітычнае пасланне — Маскве (калі вялікі палец паказваў на Ўсход) або Вашынгтону (калі віктор быў заходні).

Але больш цікавы іншы тэзіс — ці не ператварыліся ялінка Дзед Мароз і песьенька «У лесе нарадзілася спачак» ў інструменты палітэхнолягіяў? Без крыўляння перад маладеткамі наўрад электрапарт цяпел будзе прыміча цібе за саліданага палітычнага перца.

Што сέньні павінен рабіц палітык, якога занесла на навагодніе сабантуй? Зрабіц гіпэртрафаваную міну добрага чэла і пракампасыцірава дзіцячыя вушы байкамі па гномаў? Він міне прафачце, але на сучаснай фазе сэксуальнай рэвалюцыі ўсё гэта больш цінне на артыкул КК «сэксуал харасмэнт».

Відавочна, што згаданая мадэль пазыцыянавання перад дзіцячай аўдыторыяй засталася ў мінульым. Недзе ў часах Дыкенска. Псыхалёгія кіндэрства ў эпоху постмадэрнізму — своеасаблівы цынізм у дачыненні да пэрсанажаў Шарля Эро. Гэта прадмантстрраваў троным «Шрока», нашпагавана на радасыц дзяцтве такімі зірламі, як «Лепш сперада, чым ззаду», «Яна вельмі праста жыве з сямёю мужыкімі», «Мёртвуло

дзеёку са стала». Сучаснаму дзіцяці гномы цікавыя, калі яны гомы або калі разам зь беласынекай драпаюць на чорным «бумэру» ад братыва.

Сымбалічна, што напярэдадні новага году Галівуд разрадзіўся экранізацыяй раману Лемані Сынкета «З3 няшчасці». Людзі ў карціне паміраюць, як мухі ад дыхляфуса, злі ў асобе графа-садыста Олафа (выкананые Джыма Керы) не дае хэп-энду ніводнага шанцу. І што цікава — дзяцем уся гэта чарнуха па кайфе.

Успомніце мае слова, гаду працівництва прэзыдэнту законікам ялінкавы сціпч гістарычнай цытатай з Бібіса і Батхеда: «Эээ, тыпу, бакланы, з Новым годам, ну і ўсё такое».

Лёлік Ушкін, шалёны санклюёт

Съцяна кіеўскага галоўпаштамту. Лісты ў будучыню.

Наталіці і Дзіму Бабінам. Віншаем з нараджэннем сына. Шчасливая яму харкатару. Боскай і людзкой ласкі. Мэлянхолік

Запрашаем у падарожжа

16 студзеня (нядзеля) па маршруце: Менск—Станькаў—Рубіжэвічы—Дзэрэўная—Новы Сіверчань—Надёман—Кухцічы—Узда—Менск. Кітэлк 18000 руб.

22—23 студзеня (субота—нядзеля): Вільня—Трокі—Меднікі. Кітэлк 30 зўра. Т.: 232-54-58, 622-57-20 (Зымцер) 264-12-38, 776-24-35 (Павал)

14 студзеня
каляндная танцавальная вечарына
Стары Новы год

3 Алесем Ласём

Жывое гучанье народных інструментаў, гульні, сцэны, скокі ва ўтольнай кавярні. Пачатак а 18-й

Кошт кітэлка: 4000 рублёў

Кітэлкі і даведкі праз тэл.: 262-02-90 (арганізатор)

Палац дзяцей і моладзі (Старавіленскі тракт, 41)

Праезд трамваемі № 3, 4, 5, 10 да прыпинку «Палац моладзі»

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Ніве»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Лукечевіч,

У.Замироўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Надзея Баканская

галоўныя рэдактары Андрэй Дацкі

фотарэдактар Ариц Ліва

карэктарка Настасія Машына

нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко

тэхнічны рэдактар Андрэй Чык

мастакі рэдактар Сяргей Хараскі

выдавец і заснавальнік Фонд выдання газеты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАў:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-707-73-29,

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос форматам А2, 6 друк., арк. Друкаваны РУП «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарня, 79. Радзіцак не насе адказны за змест рэжыўных аўбестак. Кошт свабодны. Пасывленыя за регистрацыю прыядынчыя выдачы выданы №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдацьнене Міністэрствам інформацыі Рэспублікі Беларусь. Юрдычны адрас: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, 2а, Р/п 30152 000012 у Міністэрства Беларусь. Менск, код 764. Наклад 3500. Газета выдаецца 48 разоў на год. Нумар пісаны ў друк 21.00 5.01.2005. Замова 74.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а

ЛЕВЫМ ВОКАМ

ПРЫВАТНЫ АБВЕСТКІ

КАНТАКТЫ

Abanenty Velcom, naviedajcіe novy bielaruskamouny WAP-sajt <http://vkl.vab.ru>

Пазнамёны з беларускім хлопцам. Т.: 274-73-75. Ва-

Лянціна

КНІГІ

Куплю укр.-бел. слоўнік В.Леміцоўскай. Т.: 613-70-85.

Алесь

Аляксандар Ельскі. Выбранае. 30-ты том «Беларуская

кнігазбору». 496 с. Ужо ў продажы.

«Беларусь у бітве за Монт-Касіна». Новы книга сэрыі

«Бібліятэка Башкайчынны». Ужо ў продажы

Набуду 1, 4, 5 тымы збору твораў Уладзімера Карапетківіча

Набуду відзаказа на «Акупалія», аўдыйкастэры Эдуарда Акулы «Мая Крыўі». Зыміца Вайношкевіч. Уладзімера

Клімовіча «Азідзона здань», гурту «Біседа», гурту «Грамада» (2 альбомы). «Я нарадаўся тут», «Крамбамбуля» (2 аль-

бомы). Т. (Бараны). 5-25-40.

Беларуская музыка з Слуцку. Вялікі выбор кампакт-дискаў, кастаньет беларускай музыкі розных напрамкаў ды кірунку

«Нацыяналізм у ХХ ст.» Э.Сымта, «Асновы дзяржаваўніцтва Беларусі». М.Дуніар-Запольскага, «Курапаты». З.Пазыніка,

іншыя кнігі можна атрымальці дарма (при адной умове!) на

адзінстве ТБМ. Тамсама вы знойдзецце «Arche», календары паш-

тоўкі, аудыё, віда, CD, футболжы з нацыянальнай сымболікай, значкі, Румыніца, 13 (з танядзелка па пятніцу), 12.30—

19.00. Т.: 8-029-707-40-01

У Гомелі можна набыць часопіс «Arche» №5/2001, №1—3/2002, №1—6/2003, №1—5/2004. Т.: 45-11-51

Прададам книгі: Говард, «Сучасная культурная антрапалогія»; Л.Геніюш, «Белы сон»; «Беларуская кераміка»; энцыклапедію «Беларусь у ВАБ» 1990 г.; творы У.Галубка, Я.Пучыны, В.Маракова ды інш. Т.: 8-029-753-70-05

ПРАДАО

Прадаю кампютар Cyrix 200 MHz/128/4Gb/2Mb/V52xx/FDD/DVD/USB/k-m / 70 у.а.; 14-цалевы манітор «IBM» — 30 у.а. Т.: 8-029-553-97-34, 255-50-58

Прадаю кватрэу 2-х пакаўбую Арлоўскай — цэгla, 4-ты паверх, усё асобна (53, 34, 6, 3), 40 тыс. у.а. Т.: 233-49-13

ПРАЦА

Часопіс «Arche» шукае адміністратора (распачоюд і інш. Тэхнічны пытанні) на палову стаўкі. Патрабаваны: мужчына, прыдадзеніе насыці пакункі з часопісам, мянчык, здолбы да арганізатарскіх працаў. Праца штодзённая ці амаль штодзённая. Звесткі пра сібіе накроўца на электронны адрас arche@arche.org.by

Высокакваліфікованая настайдунца наемнай мовы шукае працу (рэзэльтарства ці інш.). Т.: 202-97-20. Раіса

Яканса выканала пісмовыя працы на беларускай гісторыі, літаратуры і мове. Звязацца загадзя пасля 17.00. Т.: 235-18-72. Йоры

СПАЧУВАНЬНЕ

Г. «Беларуская асцыяцыя журналістаў» выказава глыбокие спачуваньні свайму калегу і сябру, галоўнаму рэдактару часопісу «Абажур». Уладзімеру Дзюбіну ў суязе з цыцічніком. Ми смуткуем за яго

НЯ РЭЖЦЕ ГАЗЭТУ!

Увага! Прыватную абвестку ў «НН» (на больш за 15 словаў) можна падаць звычайнім лістом (а/с 537, 220050, Менск), а таксама электроннай поштой на адрас nn@promedia.by або разъясняць цікішы на форуме сайту www.nn.by. Дык скарытайцесь!